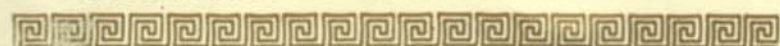

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Πολιτιστικό Περιοδικό του Αυστραλιανού
Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών

MAKEDONIKOS LOGOS

Cultural Magazine of the Australian
Institute of Macedonian Studies

1988 EDITION

AUSTRALIAN INSTITUTE OF MACEDONIAN STUDIES

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Πολιτιστικό Περιοδικό του Αυστραλιανού
Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών

MAKEDONIKOS LOGOS

Cultural Magazine of the Australian
Institute of Macedonian Studies

TECHNICAL:

Artwork/Layout: PETER G. JASONIDES
Typesetting: ALPHA TYPESETTING
EXPERT PRINTING
Printing: EXPERT PRINTING

COVER:

Detail of marvellous mosaic in DION, the sacred city of the Ancient Macedonian in Northern Greece. The scene depicts Dionysos' triumphant epiphany. Found in July 1987.
(Photo, courtesy of the General Secretary of Greeks Abroad)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Πολιτιστικό Περιοδικό
ΕΤΟΣ 1988. ΤΕΥΧΟΣ 2ον

Έκδοση: Ινστιτούτο Μακεδονικών
Σπουδών.

Συνδρομή:

Ετήσια \$12
Τεύχους \$3

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:

Α.Λ. ΚΑΣΑΠΙΔΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Π. ΛΙΒΕΡΙΑΔΗΣ
Τ. ΤΑΜΗΣ
Π. ΙΑΣΩΝΙΔΗΣ
Δ. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Administration Office:

226 BRUNSWICK ROAD,
BRUNSWICK, VICTORIA, 3056

Postal Address:

P.O. BOX 7381
ST. KILDA ROAD,
MELBOURNE, 3004

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Συνεργασίες αναφερόμενες σε
οποιοδήποτε θέμα του περιοδικού
θα πρέπει ν' απευθύνονται στη Σύntαξη.

Πρέπει να αποστέλνεται το πρωτό-
τυπο δακτυλογραφημένο στη μια μόνο
 πλευρά. Οι συγγραφείς καλό θα είναι
 να κρατούν ένα επί πλέον αντίγραφο.

NOTES FOR INTENDING CONTRIBUTORS

Articles dealing with issues relevant
to our aims should be submitted to
the Editor. The original copy should
be sent, typed on one side only.
Authors are advised to retain an ad-
ditional reference copy.

Nothing should be underlined un-
less required to be set in italics.
Abbreviated terms generally should
not be used.

Articles should be shorter than
2000 words.

ΑΠΡΙΛΗΣ 1988

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

EDITORIAL. Το Διεθνές Συνέδριο
Μακεδονικών Σπουδών σ.σ. 4-5

Ωφελιμότητα και αξιοπιστία της
ιστορίας (Μ. Κασαπίδης) σ.σ. 6-9

N.U.G.A.S. 1988 Perth Convention
(P. Jasonides) σ.σ. 10-14

Αμφιπολεμικά (ποίημα) (Γ. Κατσαρός) σ.σ. 15

Letter to Dr. J. Jupp σ.σ. 18-19 ✓

THESSALONIKI: Twenty-three Centuries of
History (J. Hassiotis) σ.σ. 20-22

Editorial (English version): The International
Conference on Macedonian Studies σ.σ. 23-24 ✓

A Review of the International Conference on
Macedonian Studies σ.σ. 25-26

La Trobe University Bulletin σ.σ. 27

Η ιστορία του Φασουλή (Γ. Κατσαρός) σ.σ. 28-33

Γερμανός Καραβαγγέλης
(Π. Λιβεριάδης) σ.σ. 34-35, 46 ✓

Η διδασκαλία της Ελλην. γλώσσας και κουλτούρας
στο εκπαιδευτικό σύστημα της Βικτώριας
(Λ. Αθανασίου) σ.σ. 36-37, 40-42, 47-52 ?

Η Νεολαία του Α.Ι.Μ.Σ. σ.σ. 38-39

The Accessibility of Lectures Given in the
English Language (Chr. Bassios) σ.σ. 43-45

The Settlement of Greek-Macedonians in Australia
during the pre-war period (A.M. Tamis) σ.σ. 53-56 ✓

Σύγχρονοι Έλληνες ποιητές - Γιάννης Ρίτσος
(Π. Δεληγιάννης) σ.σ. 58

Φωτογραφικά στιγμιότυπα του Συνεδρίου
Μακεδονικών Σπουδών σ.σ. 59-61 ✓

Letters σ.σ. 62-65 ✓

Τα Φιλαράκια... τα καλά (Α. Κετής) σ.σ. 66 ✓

Παύλος Μελάς (Γρηγ. Βέλκος) σ.σ. 67-68 ✓

Η συμβολή της γυναίκας στο Μακεδονικό Αγώνα
(Φιφή Σωτηρίου-Μουστάκα) σ.σ. 69-74 ✓

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το 1988 για την Αυστραλία είναι χρονιά γιορταστικών εκδηλώσεων. Γιορτάζει η χώρα την επέτειο των 200 χρόνων της εποίκησης των λευκών στη μακρινή αυτή νησιωτική ήπειρο του Νότου. Είναι πραγματικά σημαντικό το γεγονός γιατί μας δίνει την ευκαιρία να πάμε διακόσια χρόνια πίσω και, με αφετηρία το 1788, να παρακολουθήσουμε την ιστορική πορεία τούτης της χώρας που έγινε και η δική μας θετή πατρίδα, επισημαίνοντας τα επιτεύγματα αλλά και τα λάθη που διαπράχθηκαν στη διακοσιόχρονη αυτή ροή του χρόνου. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσουμε να καθορίσουμε τη μελλοντική μας πορεία ως χώρα και έθνος, μια πορεία που πρέπει να είναι θεμελιωμένη πάνω στις αρχές της ελευθερίας, της ειρήνης, της ισότητας, της ισονομίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Όσον αφορά όμως την ελληνική παροικία της Μελβούρνης, αυτή έχει κι έναν άλλο επιπρόσθετο λόγο να αισθάνεται την ιδιαιτερότητα της φετινής χρονιάς. Και τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι η πόλη μας είχε τη μεγάλη τιμή να φιλοξενήσει το Πρώτο Διεθνές Συνέδριο Μακεδονικών Σπουδών, που έλαβε χώρα στο Πανεπιστήμιο του La Trobe από τις 4 — 12 του φλεβάρη.

Ένας σημαντικός αριθμός εκλεκτών επιστημόνων (πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, ακαδημαϊκοί κι ερευνητές) απ' όλο τον κόσμο ήρθαν στην πόλη μας για να συμμετάσχουν στο, πέρα από κάθε αμφιβολία, αξιόλογο αυτό Επιστημονικό Συμπόσιο. Το Συνέδριο οργανώθηκε με πρωτοβουλία του Αυστραλιανού Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών και με τη συμμετοχή και την υποστήριξη (υλική και ηθική) του τμήματος Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του La Trobe, καθώς και των τμημάτων Κλασικών Σπουδών των Πανεπιστημίων Μελβούρνης και Monash.

Στη διάρκεια των οχτώ ημερών παρακολούθησαν τις εργασίες του Συνεδρίου και τις άλλες δημόσιες διαλέξεις πάνω από πέντε χιλιάδες άτομα (Έλληνες και Αυστραλοί). Έγιναν αξιόλογες επιστημονικές ανακοινώσεις από Έλληνες και ξένους ειδικούς επιστήμονες ερευνητές, οι οποίες κάλυψαν μια χρονική διάρκεια 2.500 χρόνων ελληνικής ιστορικής πορείας της Μακεδονίας, με κύρια σημεία αναφοράς την αρχαιολογία, τη γλωσσολογία, την ιστορία, την τέχνη και τη λαογραφία. Η επιστημονική σημασία των εισηγήσεων είναι μεγάλη γιατί φωτίζεται με άπλετο φως και διάλύεται η ομίχλη των διαφόρων μύθων που κατασκεύασε η γνωστή σλάβικη προπαγάνδα, σχετικά με την ελληνικότητα της Μακεδονίας και των Μακεδόνων.

Κατά συνέπεια, μπορούμε να πούμε πως το Συνέδριο πέτυχε τον επιστημονικό του σκοπό, αφού έδωσε την ευκαιρία σε πολλούς συμπάροικους και Αγγλοαυστραλούς ν' ακούσουν τις υψηλού επιπέδου συζητήσεις που έγιναν πάνω στις επιστημονικές ανακοινώσεις. Μάλιστα, αν λάβουμε υπόψη πως όλες αυτές οι εισηγήσεις και τα πορίσματα που προέκυψαν απ' αυτές θα εκδοθούν σε ειδικές επιστημονικές εκδόσεις με τη φροντίδα του Αυστραλιανού Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών και θα κυκλοφορήσουν στο πλατύτερο παροικιακό και αυστραλιανό κοινό, τότε γίνονται κατανοητά τα θετικά αποτελέσματα του Συνεδρίου και καθίσταται ολοφάνερη η ανάγκη διοργάνωσης τέτοιων Συνεδρίων σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Θα ήταν ίσως παράλειψη να μη αναφερθούμε και στην αντίδραση των Σλάβων αυτονομιστών προς το Συνέδριο.

Μήνες πριν από το Συνέδριο τα έντυπά τους, με πρωτοσέλιδα άρθρα, προσπαθούσαν να το διαβάλουν ως δήθεν πολιτικό. Στόχος τους φυσικά ήταν ν' αποτρέψουν τις αυστραλιανές αρχές από το να παραστούν στο Συνέδριο, χωρίς τελικά να το πετύχουν. Την ημέρα μάλιστα της έναρξης του Συνεδρίου μαζεύτηκαν μερικές εκατοντάδες φανατικοί εξτρεμιστές έξω απ' το αμφιθέατρο του πανεπιστημίου του La Trobe, όπου γινόταν η επίσημη έναρξη του, και με κραυγές και διάφορα άλλα μισαλλόδοξα συνθήματα προσπαθούσαν να εμποδίσουν τις εργασίες του.

Δεν είναι δύσκολο, να εξηγήσει κανείς τον αφηνιασμό των Σκοπιανών αυτονομιστών και τη λυσσαλέα αντίδρασή τους σ' ένα επιστημονικό συνέδριο. Το πράγμα είναι απλό. Γνωρίζουν πολύ καλά, πως τα επιστημονικά συνέδρια δεν επηρεάζονται από καμιά πολιτική σκοπιμότητα· σκοπός τους είναι η αναζήτηση της αλήθειας, κι αυτήν ακριβώς την αλήθεια φοβούνται οι σλάβοι των Σκοπίων, γιατί η όλη υπόστασή τους ιστορικά, γλωσσικά κι εθνολογικά στηρίζεται πάνω σ' ένα μύθο που τον έπλασε η πολιτική σκοπιμότητα.

Η φτιαχτή εθνική ψευδοταυτότητα των σλάβων αυτονομιστών με τη γνωστή ετικέτα του "Μακεδόνα" είναι σχετικά καινούργιο φρούτο. Συγκεκριμένα το "νέο προϊόν" άρχισε να λανσάρεται στη διεθνή αγορά από το 1944. Είναι η χρονιά που ο Τίτο, εκμεταλλευόμενος την αίγλη που του προσέδωσε ο παρτιζάνικος αγώνας του εναντίον των Ναζιστών, καταστρώνει τα ηγεμονικά και ιμπεριαλιστικά του σχέδια στα Βαλκάνια, με στόχο τη συνένωση των Βαλκανίων σε μια μεγάλη ομόσπονδη λαϊκή δημοκρατία με κυρίαρχο το σλαβικό στοιχείο πολιτικά και πολιτιστικά. Μέσα στα πλαίσια υλοποίησης μιας τέτοιας προοπτικής, ο Τίτο προχωρεί το 1944 στην ίδρυση της λεγόμενης "Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας", οπότε οι Σέρβοι και Νοτιοσλάβοι της Νότιας Σερβίας, για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, γίνονται ξαφνικά "Μακεδόνες". Με άλλα λόγια οι Σκοπιανοί αυτονομιστές, που αυθαίρετα ονομάζουν τους εαυτούς των "Μακεδόνες", είναι εκτρωματικά τέκνα της ιμπεριαλιστικής πολιτικής του Τίτο.

Στην προσπάθειά τους να δημιουργήσουν κάποιο υπόβαθρο για να στηρίξουν πάνω σ' αυτό τη φτιαχτή τους ταυτότητα, κατασκεύασαν ένα σωρό μύθους με τους οποίους οικειοποιούνται την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό των Μακεδόνων. Και δεν είναι μόνο η παραχάραξη και η διαστρέβλωση της ιστορίας μας, που ασύστολα επιχειρούν· παράλληλα μ' αυτά εκδηλώνουν και τις ιμπεριαλιστικές τους βλέψεις, όταν μιλούν για "Μακεδονία του Αιγαίου" και χαρτογραφούν χάρτες συρρικνώνοντας τα εθνικά σύνορα της Ελλάδας μέχρι τον Όλυμπο.

Για όλα τα πράγματα όμως υπάρχουν τα θεμιτά όρια. Οι σλάβοι των Σκοπίων πρέπει να γνωρίζουν πως τα έθνη δε φτιάχνονται με ετικέτες πολιτικής σκοπιμότητας, ούτε με σφετερισμό της ιστορίας και του πολιτισμού άλλων λαών. Ο όρος "Μακεδόνες" και μάλιστα σκέτος είναι αυθαίρετος και παραπλανητικός. Δεν υπάρχει "Μακεδονική εθνότητα", όπως τη λανσάρει με δολιότητα η πολυδάπανη σλαβική προπαγάνδα στο διεθνή χώρο.

Υπάρχουν μόνο Έλληνες, Σλάβοι, Αλβανοί και Βούλγαροι που ζουν στο γεωγραφικό χώρο που λέγεται Μακεδονία και ανήκει αντίστοιχα στην Ελλάδα, Γιουγκοσλαβία και Βουλγαρία. Κατά συνέπεια ο μόνος σωστός χαρακτηρισμός των κατοίκων του γεωγραφικού αυτού διαμερίσματος, που αποδίδει επακριβώς την εθνική και τοπική τους προέλευση, είναι οι προσωινυμίες που έχουν μπροστά τα εθνικό πρόθεμα, δηλαδή Έλληνο-Μακεδόνες, Σλαβο-μακεδόνες, Αλβανο-Μακεδόνες και Βουλγαρο-Μακεδόνες. Μόνο οι προθεματικές αυτές προσωινυμίες αποδίδουν την πραγματικότητα, γι' αυτό και θα πρέπει να καθιερωθούν επίσημα απ' τις αυστραλιανές αρχές. Ο σκέτος όρος "Μακεδόνες" είναι απαράδεκτος γιατί αγνοεί σκόπιμα τις άλλες εθνικότητες που ζουν στη Μακεδονία, γεγονός το οποίο δημιουργεί μεγάλη σύγχυση με τις γνωστές προστριβές.

Καταλήγοντας θα θέλαμε να τονίσουμε πως εμείς οι Έλληνες Μακεδόνες, που ζούμε στη θετή αυτή πατρίδα, και ο απανταχού Απόδημος Ελληνισμός, πιστοί θεματοφύλακες της εθνικής μας κληρονομιάς, δε θα επιτρέψουμε να συνεχιστεί ο κυνικός εμπαιγμός των Σκοπιανών αυτονομιστών σε βάρος της ιστορικής αλήθειας. Θα διαφωτίσουμε τη διεθνή κοινή γνώμη, μέσω επιστημονικών Συνεδρίων, σχετικά με τις αστήρικτες επιστημονικά θεωρίες τους, όσον αφορά την ελληνικότητα της Μακεδονίας και των Μακεδόνων, ξεσκεπάζοντας παράλληλα και τα ιμπεριαλιστικά τους σχέδια εναντίον της Ελλάδας.

Ός Έλληνες Μακεδόνες, γνήσιοι απόγονοι του Μεγαλέξανδρου, του μεγαλύτερου εκπολιτιστή των αιώνων, έχομε ιερό χρέος να το πράξουμε.

Η ΣΥΝΤΑΞΗ

ΩΦΕΛΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Του Φιλολόγου Καθηγητή ΜΑΚΗ ΚΑΣΑΠΙΔΗ

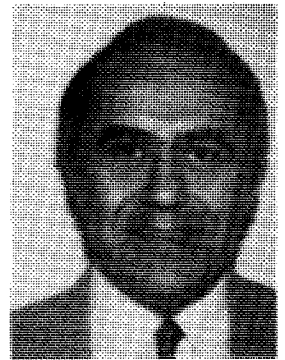
Η ιστορία σήμερα σαν μάθημα στα σχολεία (στοιχειώδη και μέση εκπαίδευση), δέχεται τα πυρά μιας αυστηρής κριτικής. Για πολλούς, ιδιαίτερα για τους νέους, η ιστορία φαίνεται να είναι έξω απ' το πνεύμα της εποχής στην οποία ζούμε. Η όλη ατμόσφαιρα του καιρού μας, λένε, είναι αντιιστορική. Οι νέοι σήμερα είναι ανυπόμονοι και φανερά δείχνουν αγάπη στο παρόν. Κι όπως είναι απορροφημένοι απ' τα δικά τους προβλήματα, δε πολυσκοτίζονται για κάτι που έχει περάσει κι ανήκει στο παρελθόν. Επίσης σε μια τεχνολογική κοινωνία που στηρίζεται πάνω σε τεχνικές επιδεξιότητες, η ιστορία, σαν θεωρητική μελέτη του παρελθόντος, έχει πολύ λίγα να προσφέρει.

Παρά το γεγονός ότι το ενδιαφέρον των ώριμων για την ιστορία είναι αξιοσημείωτο, η θέση του μαθήματος μέσα στα σχολεία γίνεται ολοένα και πιο προβληματική. Οι μαθητές στην πλειονότητά τους βρίσκουν στην ιστορία ανιαρή, αν όχι ανώφελη. Σ' αυτό δε φταίει τόσο ο τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος. Η διδασκαλία της ιστορίας, τουλάχιστο στα αυστραλιανά σχολεία, σήμερα γίνεται μ' αρκετά παραστατικό και πρακτικό τρόπο, συνοδεύεται δηλαδή με διάφορα οπτικοακουστικά μέσα, όπως φίλμς, διαφάνειες, μαγνητοταινίες, χάρτες, τα οποία κινούν το ενδιαφέρον και προκαλούν το μαθητή σε μια πιο ενεργητική συμμετοχή του στο μάθημα. Η νέα αυτή προσέγγιση του μαθήματος μέσα στην τάξη φέρνει στη μνήμη τα δικά μας μαθητικά χρόνια. Τότε ήταν από τη μια το σχολικό εγχειρίδιο — μοναδική πηγή για το μαθητή και το δάσκαλο —, ένα μεγάλο σε όγκο βιβλίο, ανιαρό, γραμμένο σε σχολαστικό ύφος και δύσκολη γλώσσα, γεμάτο με χρονολογίες κι άλλες λεπτομέρειες, κι απ' την άλλη ο δάσκαλος θρονιασμένος στην

έδρα του "αφ' υψηλού" εξέπεμπε σε "παθητικούς δέκτες", στους μαθητές του, σε μονότονο μονόλογο που δε σήκωνε απορίες κι ερωτήσεις, παραφορτώνοντας τη μνήμη τους με λεπτομέρειες και χρονολογίες που τις μάθαιναν για να τις ξεχνάνε. Κανένα κέντρισμα του νου, καμιά διέγερση της φαντασίας.

Η κρίση που περνάει το μάθημα της ιστορίας στα σχολεία έχει σχέση περισσότερο με τη φύση του μαθήματος και λιγότερο με τη μέθοδο διδασκαλίας. Πολλές είναι οι περιπτώσεις μαθητών εδώ στην Αυστραλία, που προβληματίζονται γύρω από την πρακτική ωφελιμότητα της ιστορίας. Συχνά εκφράζεται απ' αυτούς η άποψη: "Γιατί πρέπει να κάνω ιστορία, αφού δεν πρόκειται να με βοηθήσει ν' αναπτύξω μια ειδική επιδεξιότητα, ώστε να μου προσφέρει καλύτερη δουλειά;" Οι ρεαλιστικές αντιλήψεις των νέων της καταναλωτικής μας Κοινωνίας γέννησαν νέες αξίες, που φαίνεται να μη συμφωνούν και τόσο πολύ με την άποψη πως η ιστορία βόηθάει στην καλύτερη κατανόηση του παρόντος και στην πρόβλεψη του μέλλοντος. Ειδικότερα η σπουδάζουσα νεολαία της Αυστραλίας δε συμφωνεί με τη γνώμη ότι η ιστορία καλλιεργεί στο μαθητή κάποιο αίσθημα υπερηφάνειας για το παρελθόν του έθνους τους. Άλλωστε δεν υπάρχουν, τουλάχιστο για τούτη τη χώρα, οι ιστορικές προϋποθέσεις, κι όχι μόνο αυτό, αλλά κι αυτή ακόμη η εκπαιδευτική φιλοσοφία δεν ευνοεί μια τέτοια τάση.

Η αρνητική στάση των μαθητών προς το μάθημα της ιστορίας, προβλημάτισε πολλούς ακαδημαϊκούς και δασκάλους: μερικοί μάλιστα έφτασαν σε σημείο να πιστεύουν ότι η ιστορία είναι δύσκολο μάθημα για να διδάσκεται σε παιδιά. Απαιτεί, λένε, ώριμη κρίση, προσεκτικό ζύγισμα των γεγονότων, λεπτολόγο

προσοχή στη λεπτομέρεια, ικανότητες που τις αποκτούν τα παιδιά μόνο όταν φτάσουν στην εφηβική ηλικία. Κι αφού, λένε, είναι αδύνατο να διδάσκεται κατάλληλα, είναι προτιμότερο να μη διδάσκεται καθόλου. Επίσης υπάρχουν αρκετοί δάσκαλοι που υποστηρίζουν πως η ιστορία πρέπει να διδάσκεται σε συνδυασμό μ' άλλα μαθήματα, όπως κοινωνική αγωγή, πολιτική αγωγή και γεωγραφία. Ο φιλελεύθερος χαρακτήρας της αυστραλιανής εκπαίδευσης παρέχει μεγάλα περιθώρια στους δασκάλους για πρωτοβουλίες και θετικές προσαρμογές της εκπαίδευσης προς τις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις. Έτσι πολλά αυστραλιανά σχολεία έχουν ήδη αντικαταστήσει την ιστορία με το Intergrated studies, που είναι συνδυασμός ιστορίας, κοινωνικής αγωγής και γεωγραφίας. Η υιοθέτηση του νέου αυτού μαθήματος ξεκίνησε απ' τη λογική θέση ότι στη σημερινή περίπλοκη κοινωνία μας οι πολίτες πρέπει να γνωρίζουν τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα και γενικά τη λειτουργία του μηχανισμού της κοινωνίας στην οποία ζουν. Κατά συνέπεια είναι πολύ πιο σπουδαίο για τα σχολεία να προετοιμάζουν τα παιδιά για τις μελλοντικές τους ευθύνες, παρά να σκοτίζονται για το παρελθόν.

Επίσης ένα άλλο πολύ σοβαρό θέμα που απασχολεί πολλούς διανοούμενους είναι η αμεροληψία και η αξιοπιστία της ιστορίας, προπαντός έτσι όπως παρουσιάζεται στα σχολικά εγχειρίδια. Είναι ένα πρόβλημα που πρέπει ν' απασχολεί όχι μόνο ένα μελετητή ή διδάσκονται την ιστορία, αλλά κι ένα απλό ακόμη αναγνώστη που τον διακρίνει στοιχειώδης προβληματισμός.

Στα όσο ακολουθούν, θα προσπαθήσουμε ν' αποδείξουμε τη σχετικότητα που χαρακτηρίζει την ιστορία, στηριζόμενοι πάνω στην αρχή ότι, εφόσον η ιστορία είναι ανθρώπινο έργο, θα φέρει οπωσδήποτε όλα τα από την ατελή φύση του ανθρώπου απορρέοντα χαρακτηριστικά. Το απόλυτα τέλειο, όπως τουλάχιστο εμείς οι άνθρωποι θέλουμε να πιστεύουμε, το εκφράζει μόνο ο Θεός. Για το λόγο όμως ότι κανένας θεός μέχρι τώρα δεν υπήρξε ιστορικός — Εκείνος μόνο που «έφτιαξε» τον κόσμο· το ιστορικό της πορείας και εξέλιξης του τ' άφησε σ' ανθρώπινα χέρια — και έχοντας σαν δεδομένο ότι είναι αδύνατο ο ιστορικός να γίνει θεός, θα προσπαθήσουμε ν' αποδείξουμε πως αυτό που εμείς οι άνθρωποι ονομάζουμε «ιστορία», είναι εξωραϊσμένο αμυδρά ή έντονα με ορισμένα στοιχεία που διαμορφώνονται ανάλογα με τις θρησκευτικές, ηθικές, εθνικές και πολιτικές αντιλήψεις του ίδιου του ιστορικού, αλλά και της εποχής στην οποία έζησε, ακόμη και του περιβάλλοντος όπου ανατράφηκε και μεγάλωσε.

Πιο συγκεκριμένα ακόμη, μπορεί κανείς να πει πως η θρησκεία, ο εθνικισμός και η πολιτική είναι παράγοντες που επηρεάζουν αισθητά τον ιστορικό στην αποτίμηση κι αξιολόγηση των γεγονότων. Η ποιότητα της αποτίμησης είναι το κριτήριο του ιστορικού που θα δείξει αν είναι πραγματικός ιστορικός κι όχι μυθογράφος ή προπαγανδιστής. Η ιστορία μας παρέχει παραδείγματα απ' τα οποία φαίνεται ότι, όσες φορές ιστορικοί εκτράπηκαν απ' την επιστημονική δεοντολογία ωραιοποιώντας ή παραποιώντας ιστορικά γεγονότα, το έπραξαν από εθνικο-

θρησκευτικά και πολιτικά κίνητρα. Δε λείπουν φυσικά και οι ελάχιστες περιπτώσεις ιστορικών που διακατέχονται από την επιθυμία και τη φιλοδοξία να δώσουν στην ανθρωπότητα ένα σοβαρό έργο, χωρίς να το πετυχαίνουν πάντα, γιατί σκοντάφτουν στις πηγές. Πολλές φορές ένας ιστορικός γνωρίζει ότι για την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο με την οποία θέλει να ασχοληθεί υπάρχουν πηγές, αλλά δεν του επιτρέπουν να τις χρησιμοποιήσει για πολιτικούς και διάφορους άλλους λόγους.

Θέλοντας να ενισχύσω την αλήθεια των πιο πάνω απόψεών μου, θα προτιμήσω ν' αντλήσω τα επιχειρήματά μου κινούμενος μέσα στα ιστοριογεωγραφικά πλαίσια του μεσογειακού κι ευρωπαϊκού χώρου, ιδιαίτερα της Ελλάδας, όχι τόσο από ξεχωριστή προτίμηση ή έστω εθνικιστική τάση, όσο επειδή πιστεύω πως ο χώρος αυτός υπήρξε το κέντρο πρώιμων πολιτισμών και θέατρο σημαντικών ιστορικών γεγονότων γενικού ενδιαφέροντος και παγκόσμιας αντανάκλασης, σημαντικός παράγοντας στο ν' αντλήσω με άνεση τα επιχειρήματά μου.

Αν ρίξουμε μια ματιά στην ιστορία της ιστορίας, διαπιστώνουμε ότι η ιστορία ξεκίνησε από την Ελλάδα και θεμελιώθηκε επιστημονικά από τον Θουκυδίδη. Φυσικά αυτό δε σημαίνει ότι οι άλλοι λαοί, με πιο πρώιμους πολιτισμούς δε σκέφτηκαν να κρατήσουν γραπτά ντοκουμέντα που να δείχνουν την εθνική και πολιτιστική τους πορεία. Τέτοια στοιχεία υπάρχουν πολλά στους αρχαίους ανατολικούς λαούς (Αιγύπτιοι, Εβραίοι, Φοίνικες), κυρίως αρχαία βασιλιάδων, αλλά είναι σκόρπια. Μόνο στους Εβραίους συναντάμε γραπτά ντοκουμέντα με κάποια συνοχή κι αλληλουχία, όπως είναι τα ιστορικά βιβλία της Π. Διαθήκης. Όπως φαίνεται απ' τα βιβλία αυτά, οι Εβραίοι εμφανίζονται στην ιστορία σαν θρησκευτικός λαός που λατρεύουν ένα μόνο θεό. Τον θεωρούν σαν αόρατο βασιλιά τους που συγκεντρώνει στο άτομό του τ' αξιώματα του νομοθέτη, του δικαστή και του

πολεμικού ηγέτη. Τα περιστατικά που οδήγησαν στην δημιουργία του θρησκευτικού αυτού δεσμού, αποτελούν την αρχή της καθαυτό ισραηλιτικής ιστορίας. Η πίστη σ' ένα τέτοιο δεσμό δημιούργησε το ανθρωποποιημένο κατασκεύασμα του "περιούσιου" λαού που στη συνέχεια γέννησε τον εβραϊκό σωβινισμό, ο οποίος, ιδιαίτερα μετά τη γενοκτονία του Χίτλερ, εμφανίζεται σήμερα πιο ενεργητικός. Τα διάφορα ιστορικά γεγονότα της αρχαίας εβραϊκής ιστορίας έφτασαν ως εμάς αρκετά εξωραϊσμένα. Τα δεχόμαστε σαν ιστορικά με μεγάλη επιφύλαξη, γιατί στην αιτιολόγηση των γεγονότων κυριαρχεί η θεοκρατική αντίληψη. Ο,τιδήποτε συμβαίνει στους Εβραίους, ευχάριστο ή δυσάρεστο, είναι αποτέλεσμα ευμένειας ή δυσμένειας του Ιαχβέ για υπακοή ή ανυπακοή στις εντολές του. Αναφέρομε μερικά συγκεκριμένα περιστατικά απ' την αρχαία εβραϊκή ιστορία, όπου φαίνεται διάχυτη η θεοκρατική αντίληψη.

Όταν οι Εβραίοι έφευγαν απ' την Αίγυπτο, εκεί κοντά στα σύνορα της χώρας τόλμησαν και πέρασαν ένα φυσικό θαλασσινό κανάλι, κι όχι την Ερυθρά θάλασσα, που τα νερά του εκείνη ακριβώς τη στιγμή είχαν αποτραβηχτεί και ξαναγύρισαν απότομα, πνίγοντας τον Αιγυπτιακό στρατό που τους κυνηγούσε. Κατά τη θεοκρατική αντίληψη το φαινόμενο ήταν "θαύμα" του Ιαχβέ, ενώ σύμφωνα με την ορθολογική εξήγηση τα νερά είχαν αποτραβηχτεί εξαιτίας μιάς ξαφνικής ανεμοθύελλας. Επίσης, όταν οι Ισραηλίτες έφτασαν στη Χαναάν, αφού περιπλανήθηκαν για δύο περίπου γενιές στην έρημο της Σιναϊτικής χερσονήσου, πολιόρκησαν την πόλη Ιεριχώ που ήταν οχυρωμένη με τείχη. Περιφέροντας την Κιβωτό της Διαθήκης γύρω απ' τα τείχη και σαλπίζοντας ταυτόχρονα πολλές σάλπιγγες μαζί, ξαφνικά τα τείχη γκρεμίστηκαν και η πόλη κυριεύτηκε. Και πάλι, σύμφωνα με τη θεοκρατική αντίληψη, τα τείχη γκρεμίστηκαν "θεϊκή δύναμη", ενώ κατά την ορθολογική επιστημονική άποψη γκρεμίστηκαν απ' τους ισχυρούς κραδασμούς που προκαλεί ο ήχος.

Πάμπολλα είναι τα περιστατικά της Π. Διαθήκης τα οποία δεν αντέχουν στην ορθολογική κριτική περί αιτίου και αιτιατού, γεγονός που έδωσε αφορμή σε πολλούς διανοοῦμενους ν' ασκήσουν δριμύτατη κριτική κατά της Π. Διαθήκης και ν' αμφισβητήσουν ότι είναι προϊόν θείας αποκάλυψης. Πραγματικά η Π. Διαθήκη περιέχει πολλά περιστατικά που παρουσιάζουν το θεό εκδικητικό, τυραννικό, μισαλλόδοξο κι άδικο. Η όλη της ηθική βασίζεται πάνω στη βία, στην αδικία, στο σωβινιστικό φανατισμό και στον τρόμο. Η Π. Διαθήκη, με τη βιαιότητα, τη μισαλλοδοξία και την εκδικητικότητα του θεού της, δημιουργεί αμφιβολίες και για την παιδαγωγική της ωφελιμότητα ώστε να διδάσκεται στα σχολεία της γενέτειρας και στα εδώ παροικιακά μας σχολεία.

Ας αφήσουμε όμως την εβραϊκή ιστορία κι ας έρθουμε στην ελληνική. Η θεοκρατική αντίληψη και το στοιχείο του παραμυθιού υπάρχουν και στην ελληνική ιστορία, στα πρώτα τουλάχιστο βήματά της. Μόνο που εδώ η αντίληψη αυτή παρουσιάζεται πιο ανθρωποποιημένη κι επιπλέον λείπει το μυστήριο του θαύματος, που χαρακτηρίζει κυρίως την ανατολική σκέψη. Στην ελληνική σκέψη και φαντασία η έννοια του θεού πήρε μια πολύμορφη ανθρώπινη υπόσταση. Κάθε εκδήλωση της ανθρώπινης ζωής είχε το θεό ρυθμιστή της. Έτσι, κι ο πόλεμος ακόμη είχε το θεό του. Στα έπη του Ομήρου — αποτελούν την πρώτη ελληνική ιστορία σε έμμετρο λόγο — φαίνεται πως στον τρωικό πόλεμο οι θεοί δε μένουν αδρανείς αντίθετα διαδραματίζουν ενεργητικό ρόλο. Ο Όμηρος τους κατεβάζει απ' τον Όλυμπο, τους δίνει συγκεκριμένη ανθρώπινη μορφή και φατριάζοντάς τους, τους βάζει να πολεμούν άλλους με το μέρος των Ελλήνων κι άλλους με το μέρος των Τρώων. Ποτέ όμως δεν τους γελοιοποιεί αντίθετα προσπαθεί να τους περιβάλλει με επικό μεγαλείο και το πετυχαίνει για τους πιο κάτω λόγους: α) η ιδέα του Ολυμπιακού δωδεκάθεου για την ομηρική εποχή ήταν μια νέα σχετικά μορφή σύλληψης της έννοιας του

Θεού, γεγονός που μας επιτρέπει να δεχτούμε την άποψη του θρησκευτικού φανατισμού, χαρακτηριστικό γνώρισμα των νεοφώτιστων. β) ο λαός απαίδευτος κι απροβλημάτιστος καθώς ήταν, έβρισκε ικανοποίηση στην παραμυθώδη αφήγηση. Σύμφωνα μ' αυτά τα δεδομένα μπορούμε να πούμε πως ο Όμηρος, εκτός του ότι ήταν σπουδαίος επικός ποιητής, υπήρξε παράλληλα κι ένας θαυμάσιος ευαγγελιστής των Ολύμπιων θεών, στολίζοντάς τους με υπερφυσικό μεγαλείο, ενώ τα έργα του στάθηκαν το πιο ισχυρό στήριγμα του αρχαίου πολιτικοθρησκευτικού κατεστημένου και η κύρια πηγή μόρφωσης του λαού στ' αρχαία χρόνια.

Με την καλλιέργεια της ελληνικής, ιδιαίτερα με τον εμπλουτισμό και την ανάπτυξη της αττικής διαλέκτου, αναπτύσσεται ο πεζός λόγος γενικά και ειδικότερα η ιστορία. Στην Ελλάδα παρουσιάζονται τρεις σπουδαίοι ιστορικοί των οποίων η παρουσία καλύπτει ολόκληρο τον 5ον αιώνα π.Χ. και σχεδόν το πρώτο μισό του 4ου αιώνα π.Χ. Το έργο των ιστορικών της αρχαίας Ελλάδας αποτελεί μεγάλη προσφορά στην ανθρωπότητα, γιατί άνοιξε το δρόμο στην ιστορική έρευνα κι έβαλε τις πρώτες γερές βάσεις πάνω στις οποίες θεμελιώθηκε η ιστορία σαν επιστήμη.

Μια σύντομη συγκριτική αναφορά και στους τρεις θα μας δώσει κάποια ιδέα για την προσωπικότητα του καθενός και τη δυνατότητα ν' αξιολογήσουμε το έργο τους αντίστοιχα. Ας αρχίσουμε απ' τον αρχαιότερο, τον Ηρόδοτο, τον "πατέρα της ιστορίας", όπως τον ονόμασαν. Γεννημένος και μεγαλωμένος σε τόπο όπου συναντιούνται δυο κόσμοι — γεννήθηκε στην Αλικαρνασσό της Καρίας — ο ανατολικός με το δυτικό και μέσα σ' ένα οικογενειακό περιβάλλον που έδειχνε αγάπη προς τα γράμματα — κάποιος θείος του ονόματι Πανύσας υπήρξε επικός ποιητής —, ήταν επόμενο να δεχτεί την επίδραση των δύο αυτών κόσμων στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Ο Ηρόδοτος δείχνει αγάπη προς την παραμυθώδη αφή-

γηση, πιστεύει σε διάφορες προλήψεις και μέσα στο έργο του κυριαρχεί η αντίληψη ότι το "Πεπρωμένο" είναι ο πραγματικός Κύριος των ανθρώπων. Η αντίληψη αυτή περί "Πεπρωμένου" έχει ανατολική προέλευση. Η ιστορία του Ηρόδοτου σε πολλά σημεία μας δίνει την εντύπωση παραμυθιού, χωρίς συνοχή και σφιχτό δέσιμο, κυρίως στα πρώτα τέσσερα βιβλία. Αλλού πάλι ερευνά τα γεγονότα με κριτικό νου τον διακρίνει ευθυκρισία και προσπαθεί, κάτω απ' το δυνατό φως της αλήθειας, να τα τοποθετήσει στις ορθές τους βάσεις και σύμφωνα πάντα με τη λογική αντίληψη περί αιτίου και αιτιατού, αποδεικνύοντας έτσι τη δυτική του προέλευση. Σε γενικές γραμμές, κι αν εξαιρέσουμε μερικά ιστορικά σφάλματα, μπορούμε να πούμε ότι η ιστορία του Ηρόδοτου παρουσιάζει ενδιαφέρον, γιατί μας προσφέρει πολλές γνώσεις για τον αρχαίο κόσμο.

Μεταγενέστερος κατά τρεις περίπου δεκαετίες απ' τον Ηρόδοτο, ο Θουκυδίδης αποτελεί ένα σπάνιο φαινόμενο για την επιστήμη της ιστορίας, την οποία θεμελίωσε πάνω σε νέες βάσεις. Γεννημένος και μεγαλωμένος στην Αθήνα, το πνευματικό κέντρο της Ελλάδας κι όλου του τότε γνωστού κόσμου, δέχτηκε όλες τις ευνοϊκές επιδράσεις που μπορούσε να του προσφέρει το "κλεινόν άστυ της Παλλάδος". Δε μεγάλωσε ο Θουκυδίδης ακούοντας, όπως ο Ηρόδοτος, ωραίους θρύλους, αλλά από νέος ακόμη συνήθισε ν' αναζητά ψυχρά και χωρίς καμία συγκατάβαση την αλήθεια. Ο Θουκυδίδης ανήκει στους μεγάλους πολιτικούς φιλόσοφους. Γι' αυτόν η ιστορία δεν είναι μια απλή διαδοχή γεγονότων ή γραφικών και παθητικών σκηνών. Πίσω απ' τα γεγονότα θέλει ν' ανεύρει τις αιτίες. Κι αυτές δε βρίσκονται στις σκοτεινές βουλές του «Πεπρωμένου», όπως πίστευε ο Ηρόδοτος, αλλά στα συμφέροντα και στα πάθη των ανθρώπων. Ρεαλιστής καθώς είναι στη βιοθεωρία του και βαθύς στοχαστής στη σκέψη, κάνει την πικρή διαπίστωση και μας το λέει ξεκάθαρα, για να μας απαλλάξει από αυταπάτες, πως τα δεινά

κι οι συμφορές των ανθρώπων θα επαναλαμβάνονται αιώνια γιατί οι άνθρωποι, από την ίδια τους τη φύση, κλίνουν περισσότερο στο κακό παρά στο καλό. Να πως το συλλαμβάνει στη σκέψη του και μας το διατυπώνει προφητικά ο στοχαστής ιστορικο-φιλόσοφος: "... και συνέβησαν πολλές αγριότητες κατά την επανάσταση στις πόλεις, γεγονότα που γίνονται τώρα και θα γίνονται πάντοτε, εφόσον παραμένει ίδια η φύση του ανθρώπου..." (III, 82, 2).

Στον ορθολογισμό του Θουκυδίδη δε βρίσκουν θέση το θαύμα και η ομιχλώδης ατμόσφαιρα του παραμυθιού, στοιχεία που κυριαρχούν στο νου του Ηροδότου. Η μεγάλη διαφορά στις αντιλήψεις και τα πιστεύω των δυο ιστορικών, αν και μας εκπλήσσει, γιατί δεν τους χωρίζει μεγάλη χρονική απόσταση, εντούτοις λογικά εξηγείται. Στο σημείο αυτό ακριβώς φαίνεται καθαρά πόσο θαραίνει το περιβάλλον στην ψυχονευματική υπόσταση του ανθρώπου, κι απ' ό,τι τουλάχιστο φαίνεται, ο Θουκυδίδης ευνοήθηκε πολύ απ' τον παράγοντα αυτό, με αντανakλαστική επίδραση πάνω στο έργο του, όπου η αιτιολόγηση των γεγονότων στηρίζεται πάνω στην αρχή της λογικής αναγκαιότητας κι όχι στο θαύμα και το πεπρωμένο του Ηροδότου. Ο Θουκυδίδης είναι πολύ αυστηρός στο θέμα της αναζήτησης της αλήθειας, γι' αυτό φροντίζει πάντα να είναι καλά πληροφορημένος. Ξέρει πως πρώτο καθήκον του ιστορικού είναι η εξακρίβωση των γεγονότων, γι' αυτό και επικρίνει αυστηρά τους πριν απ' αυτόν ιστορικούς, οι οποίοι επέδειξαν ελαστικότητα σχετικά με την εξακρίβωση των γεγονότων, καταλογίζοντας τους επιπολαιότητα κι ανευσυνότητα.

Ο τρίτος κατά σειρά ιστορικός της κλασσικής εποχής, ο Ξενοφώντας, έχει σαν υπόδειγμά του τον Θουκυδίδη, τον οποίο και προσπαθεί να μιμηθεί, χωρίς να το πετυχαίνει, γιατί του λείπει βασικά η υψηλή ιστορική αντίληψη, η συναίσθηση της σχετικής σπουδαιότητας των γεγονότων,

εκείνο που με άλλα λόγια ονομάζουμε φιλοσοφία της ιστορίας. Κοντά στο ουσιώδες αυτό μειονέκτημα έρχονται να προστεθούν και μερικοί άλλοι παράγοντες οι οποίοι συνθέτουν την προσωπικότητά του, καθορίζουν τη βιοθεωρία του κι επηρεάζουν αισθητά το έργο του. Αναφέρομε σαν παράδειγμα τη μια κάποια ρομαντική τάση που τον διακρίνει που εξηγεί άλλωστε και την περιπετειώδη ζωή του, τις συντηρητικές κι αριστοκρατικές αντιλήψεις του για τη ζωή, οι οποίες εξηγούν τη μεγάλη του αδυναμία στην τάξη και στην πειθαρχία. Στις αντιλήψεις του αυτές οφείλεται και η ιδιαίτερη προτίμησή του προς το ολιγαρχικό πολίτευμα της Σπάρτης και προς την πειθαρχημένη ζωή των Σπαρτιατών, γιατί ανταποκρίνονταν στη βαθύτερη φύση του. Παρόλα αυτά πρέπει ν' αναγνωρίσουμε στον Ξενοφώντα σαφήνεια, φυσικότητα και παραστατικότητα στην αφήγηση.

Με τη συγκριτική παρουσίαση των τριών Ελλήνων ιστορικών της κλασσικής αρχαιότητας την οποία αποπειράθηκα, θέλησα ν' αποδείξω εκείνο που ισχυρίστηκα στην αρχή της μελέτης μου, ότι δηλαδή η ιστορία πρωτευόντως είναι συνάρτηση της προσωπικότητας του ιστορικού, έτσι όπως τη διαμόρφωσαν οι ηθικές, θρησκευτικές και πολιτικές αντιλήψεις της εποχής στην οποία έζησε ο ιστορικός, με αναπόφευκτη συνέπεια ο βαθμός της αλήθειας, της αντικειμενικότητας της αξιοπιστίας της ιστορίας να επηρεάζεται λίγο πολύ απ' όλους αυτούς τους παράγοντες.

Όλοι σχεδόν οι ιστορικοί λίγο-πολύ δείχνουν ευαισθησία στο θέμα της αλήθειας κι αντικειμενικότητας της ιστορίας, άσχετα αν είναι πολύ λίγοι αυτοί που ξεπερνούν όλα τα εμπόδια και πλησιάζουν ως εκεί. Μερικοί ιστορικοί, μιλώντας για την αξιοπιστία της ιστορίας, ισχυρίζονται ότι, ειδικά για γεγονότα προγενέστερα της εποχής του ιστορικού, η προσωπικότητα του ιστορικού δεν έχει τίποτε να κάνει με την αξιοπιστία ή μη, αλλ' εξαρτάται

αποκλειστικά απ' τις πηγές που θα χρησιμοποιήσει ο ιστορικός. Αλλά και στην περίπτωση αυτή, η προσωπικότητα και γενικά τα πιστεύω του ιστορικού θα παίξουν πρωταρχικό ρόλο σχετικά με τις πηγές που τελικά θα επιλέξει.

Τον σπουδαίο ρόλο των πηγών για την αξιοπιστία της ιστορίας προγενέστερων εποχών, μας επιβεβαιώνει ο Αρριανός. Προλογίζοντας την "Αλεξάνδρου Ανάβασή" του, προσπαθεί να μας πείσει πρώτα απ' όλα για το κύρος των πηγών του, για να καταξιώσει έτσι την αξιοπιστία του ιστορικού του έργου. Θεωρεί σαν τις πιο αξιόπιστες πηγές του τον Πτολεμαίο το γιό του Λάγου — ιδρυτής του βασιλείου της Αιγύπτου — και τον Αριστόβουλο το γιό του Αριστόβουλου. Κατά λέξη μας λέει τα εξής: "Ο Πτολεμαίος και ο Αριστόβουλος μου φάνηκαν και οι δυο πιο αξιόπιστοι, γιατί ο μὲν ένας, δηλαδή ο Αριστόβουλος, εξεστράτευσε μαζί με τον Αλέξανδρο, ο δε άλλος, ο Πτολεμαίος δηλαδή, εκτός του ότι έλαβε μέρος στην εκστρατεία του Αλέξανδρου ως στρατηγός αυτού, αργότερα έγινε βασιλιάς και θα ήταν ντροπή για ένα βασιλιά να λέει ψέμματα. Επιπλέον και οι δυο γράφουν όταν πια ο Αλέξανδρος είχε πεθάνει κι επομένως δε συνέτρεχε κανένας λόγος να γράφουν τα γεγονότα διαφορετικά απ' ότι συνέβησαν, είτε από καταναγκασμό είτε για να ευχαριστήσουν, αποβλέποντας σε κάποια ανταμοιβή..." Όσο λογικά κι αν φαίνονται τα επιχειρήματα του Αρριανού, τα δεχόμαστε με κάποια επιφύλαξη, μια και ο Αρριανός καταπιάνεται με μια ιστορική περίοδο κατά τέσσερεις περίπου αιώνες προγενέστερή του, όπου ισχύει πάντα το πιθανό και ποτέ σχεδόν το απόλυτα αληθές.

"Greek Organisations and what they have done for the Greek Youth"

A paper delivered at the National Union of Greek-Australian Students (N.U.G.A.S.) 1988 Perth Convention

Peter G. Jasonides is an outspoken and respected figure in the Greek-Australian Community on such issues as "The Generation Gap", "Youth Involvement in Community Organisations", "Greek-Australian Youth" etc. He has delivered a number of lectures (in the form of academic research papers) on many occasions nationally, and has received acclaim for his works. Being the first Australian-born Greek Journalist, his articles have appeared in the major Greek newspapers of Melbourne and Sydney, as well as the Melbourne Age. He has held senior leadership positions including National President of N.U.G.A.S., and was the first Secretary General of the Executive Board of Directors of the Australian Institute of Macedonian Studies. He currently is a Public Servant working at the Australian Taxation Office, and is completing a B.A. with major in Modern Greek and Political Science.

PROLEGOMENA

Mr. President, distinguished guests, fellow Greek-Australians.

I wish firstly to thank the N.U.G.A.S. 1988 Perth Convention Committee, and in particular Theodora Haralambakis — the Convention Convenor — for their very kind invitation to deliver tonight's lecture on a topic that I have openly expressed interest, and have observed — at times — in an outspoken manner, very often expressing my views publicly.

The issue of "greek organisations and what have they done for the Greek youth" is an issue of grave concern to the vast majority of young Greek-Australians, including the older generations who have attempted to address this issue and have acted in a most favourable way, in some occasions.

Before I commence this lecture, I wish to announce that I have dedicated this paper to the memory of the late John Tsotsoras, or Johnny T, as he was known compassionately amongst N.U.G.A.S. circles.

Johnny T. was a tertiary student — and later graduate — from Melbourne who had attended a number of N.U.G.A.S. conventions, and was synonymous to these, as his antics and compassion to his friends from interstate were unique traits.

Unfortunately, Johnny T. passed away last year.

I'm sure that his memory lies with us now and in the years to follow.

Could you all rise and pay respect to the late Johnny Tsotsoras. One minute silence...

You may be seated.

THE AIMS OF THIS PAPER ARE AS FOLLOWS:-

1. To establish the distinct objectives of Greek organizations and categorize them in accordance with their activities.
2. To ascertain the linguistic or bilingual abilities of Greek organizations leaderships, and the effect this has on the authority and standing within the wider community.
3. To highlight the commitment (or lack of commitment) to the youth that is placed by the Greek organizations; that is, examine what positions the youth hold on such committees.
4. To examine the effects, the importance and acceptance placed by the Greek-Australian community, and the media, on the active involvement of youth in community organizations.
5. To acknowledge, where appropriate, the positive steps taken by a handful of Greek organizations in their attempts to open their organizational doors to the youth.
6. To outline the possible areas, within the Greek organizations, that the youth can involve itself in, and
7. To make the necessary recommendations in the form of specific and general proposals for an orchestrated and/or active attempt for the youth to get involved.

HE WHO
SUBMITS
TO FATE
WITHOUT
COMPLAINT,
IS
WISE

EURIPIDES
ε

“Greek Organisations and what they have done for the Greek Youth”

METHODOLOGY:-

I intend to follow the thematological sequence of the aims.

At the end of this lecture, I intend to present an overview of proposals, with the hope that further research be carried out on this topic, not only on a consultative and experience oriented basis, but in the form of an extensive research paper based also on a detailed questionnaire.

I base the material and findings of this research paper on both my experience over the past 12 years in active participation with a number of ethno-specific and indeed ethno-general (pamparikiaka) Greek-Australian organizations as well as with direct consultation with over 90 Greek community leaders in the last 3 months; that is, from the time I was invited to deliver this lecture.

AIM 1:-

The majority of Greek organisations' constitutions spell out, as part of the plethora of their aims, the following: "... to maintain and/or promote Greek language and culture by... specifically mentioned general activities";

"...to unite an ethnospecific Greek geographical part, or the general Greek-Australian communities...";

"... to bring together our Greek youth so that they could maintain our Greek culture heritage..."

Such aims are far too general, thus could tend to be very impractical and counter-productive.

The majority of Greek-Australian organisations aim to purchase a building, a social club, a block of land to build, or a picnic ground. Once purchasing, they aim to pay it off, then spend thousands of dollars decorating it, then they either extend it or simply buy another property that is larger or is more centrally located.

Categories of Greek-Australian organisations:-

1. Church Communities and Parishes:
 - Archdiocese affiliated;
 - Independent affiliation under the Religious Act.
2. Political/ideological organisations:
 - Australian political-party oriented;
 - Greek political-party oriented.
3. Regionalised Brotherhoods/ethnospecific organisations:

- Village, town or further regionalised groups;
- Umbrella, such, organisations.

4. Social organisations
5. Cultural organisations.
6. "Fly-by-night" organisations (here today, gone tomorrow).
7. Ethno-general organisations that aim to be representative of the Greek-Australian community on a State-wide or national level.
8. Educational or Academic organisations.
9. One issue organisations

Most of the above categories of organisations aim for the establishment of "their own" respective sub-committees, the main such type of sub-committee being the youth contingent.

AIM 2:

It would not be a generalization to allege that the vast majority of the leaderships of Greek organisations in at least the States of New South Wales, Victoria and South Australia have no bilingual command, let alone a balanced bilingual command.

Hence, such monolinguals (Greek language monolinguals) have grave difficulties communicating with other non-Greek speaking-leaders, and such contacts are restricted to taking place in the presence of Australian-born young Greeks, friends, relatives or through their limited bilingual membership. (See Scott Report, O.I.E., 1980)

Many an occasion where, for example, prepared speeches have been delivered in heavy and badly accentuated phrasing and atrociously pronounced words exclaimed, the wrong message has been wrongly conveyed. For example,

- * Mr. Peter Spyker — Mr. Petas Speaker
- * Mr. Mick Young — Mr. Mike Yuk
- * Constitution — Compensation

* A president of an umbrella cultural organisation was not confident or hadn't practised reading his speech, that, I might add, had been written by someone else. Thus, the President coerced the Host (of the night) to read out his speech.

* Two young tertiary graduates ran for committee positions of a large scale organisation. These tertiary graduates had a proven track record of positive achievement in the youth movement as well as the wider Greek community. However, they were unsuccessful in their

“Greek Organisations and what they have done for the Greek Youth”

attempt to seek election, in place of a fifteen member committee, of which the most highly qualified member had completed year 10/form 4, in Greece, and whose linguistic command of the English language was restricted to making small talk about the weather, a badly pronounced hello and goodbye, and a quick reference — superficial reference — to the “po re mait, bed shtupet indiat person for skotose piples et Kouin Striti... po re...”

Let's not quickly condemn such lack of command of the English language. However, the point I'm trying to highlight is that for at least 35, 40 and 50 years of organised Greek organisations in the Eastern States, it is ludicrous not to assume balanced or even simple bilingual leadership in at least the larger scale organisations.

* A final startling fact: Out of nearly 200 Greek organisations currently in operation in Melbourne, only 22 organisations have leaderships with a simple bilingual command, and only a further 7 have a balanced bilingual command.

AIM 3:

There seems to be a superficial commitment, on the part of most of the senior Greek organisations to youth involvement, generally speaking.

It is a fact, by and large, that responsible leadership positions are more than likely taken up by the non-youth, non-Australian born.

As a rule, almost without exception, the youth would be very likely to occupy such positions as Assistant Secretaries, Assistant Treasurers, or simply regular committee members, yet, in a myriad of cases, they are in fact the most qualified.

A very good example is highlighted in the recent elections of a very well known organisation in N.S.W., where, a fully qualified Accountant is holding the position of ordinary committee member — rather than Treasurer — yet, the actual Treasurer has Primary education to his credit, works as a builder's labourer and has never held a position on any organisation. I am very sure that there are a number of other distinct examples of such situations, that I am sure you know about.

There seems to be a hostility, a profylaxis, of allowing the youth to get involved in community organisations.

Perhaps, even, one could draw a parallel with the existence of an ongoing persecution complex.

I must admit, that my observation and consultation with a number of Greek community leaders here in Perth, has led me to believe that such fears in Perth, have — by and large — diminished. One, thus, can only hope that the Eastern States follow suit...

AIM 4:-

Most speeches of current leaderships are centred around getting the youth involved, and in organising activities for the youth. Thus, promoting this theme seems to be the spoken order of the day, rather than the actual reality.

Segregation of the youth in dances is another antithesis of aims versus reality:

* Organisation of Greek dances on the ground floor of a venue, while the youth is in the upstairs section dancing to disco;

* Organisation of two separate functions at two separate venues of the same organisation, where, one venue caters for the youth and another for the seniors.

Youth are generally not accepted as openly in Greek committees. There seems to be some organised attempt by certain sections of the Greek community to in fact discourage youth involvement.

The so called apathetic or indifferent members of organisations genuinely attempt to encourage youth involvement.

The Greek media, nearly always, promote and encourage youth involvement, yet, at the same token, are very quick to respond with negative criticism of possible mistakes that such young people might make.

Hence, one can observe a dichotomy of thought on the part of all sides concerned (senior committees and media on one side, and the ordinary members on the other).

Possible effects of non-involvement of the youth:

- * stagnating or regressing community;
- * there is nobody to take over (A.B.S. ageing migrant population, especially Greek population);
- * leadership naturally dying, therefore a constant diminishing number of organisations in the next 25 years.

AIM 5:-

So far, I have presented you with the grim side, the negative facets of Greek organisations...

“Greek Organisations and what they have done for the Greek Youth”

generally speaking of course. However, one must acknowledge the positive, though scarce, areas that have been concertededly worked on by, perhaps to my knowledge, only a small number of Greek organisations.

An immediate national trend that comes to mind are the respective Greek-Australian Professionals' Associations, whose leaderships have publicly opened their doors and in fact directly have made all efforts to recruit as many young professionals as possible. The Greek-Australian Professionals' Association of Victoria, for example, in 1985-86 had five past N.U.G.A.S. Executive members on their committee holding very key positions, and even convening a number of sub-committees.

The Holy Archdiocese of Australia has held a number of national conventions of Greek youth across Australia that have addressed some very pertinent and controversial issues affecting the Greek-Australian youth as well as promoting youth involvement in organisations.

The respective Greek Orthodox Communities of Melbourne, South Australia, Western Australia, Darwin, Tasmania and Brisbane have all had senior leaders who have subscribed to the idea of youth involvement, and have and currently maintain youth within their organisational structures.

I have named only a few organisations. There are many others; however, I re-iterate in the simplest terminology possible: **THE YOUTH MUST BE ALLOWED TO STEP IN AND RECEIVE THE NECESSARY TRAINING AND GUIDANCE.** For, it is today's youth that must become tomorrow's leaders of a Greek-Australian community that must be kept as pluralist in ethnospecificism as is the case today, if we are to accept the concept of assimilation as anathema.

AIM 6:-

The youth should make every effort — and treat this effort as an obligation — to participate actively and responsibly in the affairs of the Greek-Australian community across Australia, and more importantly in the issues that they have a tertiary or sociological qualification for. I make this point categorically keeping in mind that as human beings, we do not have a responsibility only to ourselves; this would be the selfish and apathetic approach. We have a responsibility to our fellow man, to our community; a community,

here many thousands of kilometres away in the antipodes, that has educated us young Greek-Australians, that has directed our growing up and that has provided us with never-ending love and affection.

Further, the youth must request, accept and carry out initiatives in the most responsible manner.

Acting like martyrs will most definitely prove to be counter-productive and create hostility therefore, further non-acceptance and barriers against youth participation.

Moreover, the youth has to show genuine sensitivity towards Greek-Australian community issues and participate actively for the advancement of the community; that is, the community should not be used as a stepping stone to further ones' career prospects or to boost ones' ego, as has been the case on a number of occasions.

AIM 7:-

Finally, one can now pose the question: “how can the youth seek active involvement — and thus, ultimately, lead — the community, without making the current leaderships feel that they have been left out, or that they have been pushed aside?”

1. As a starting point, we must recognise that on a national level, the Greek-Australian community has achieved quite a lot, if one is to take into consideration the many sociological barriers that they had to confront, such as a command of the English language, understanding of Australian society, acceptance by Australian society and other economic burdens.

2. Such recognition, should not only be in the form of a dry ‘thank you all’, but in the form of official honourable acceptances.

3. Make every effort to seek election on Committees, without the insecurity of failure to be elected, or the disappointment of failure. Perseverance should be ‘the order of the day’ if we as young Greek-Australians are to achieve acceptance from the older generation and recognition of our capabilities.

4. Never be afraid of seeking advice from the older generations, as, though we may accept that their achievements have been slow, we must nonetheless maintain that they have the benefit of experience and hindsight, something that we

“Greek Organisations and what they have done for the Greek Youth”

will never learn sitting behind a desk at school or in the places of our employment.

5. If it is to be realised that the older generations are continuing to subscribe to the notion that the younger generations should not actively participate, and if it is realised that numbers tactics are being implemented for the sake of blocking the youth, then — and only then — should similar tactics be implemented to counter-act this, simply by:

- a) encouraging and carrying out a membership drive;
- b) presenting policies and ideas for possible changes to the running or structuring of the particular organisation;
- c) keep in constant touch with the membership;
- d) debate issues logically without being dogmatic or abusive;

and,

e) before making any proposals, be assured that all avenues have been canvassed and proper feasibility research has been addressed.

6. Make every effort to familiarise one-self with the history and current workings of the organisation, thus avoid being blasé about past and present issues of contention.

7. Always be realistic in scope and foresight, thus avoiding quick and/or temporary enthusiasm that could end in 'no leg to stand on'; that is the bottom line.

and,

8. Once in, be ready to offer hard work in the form of services and dedication.

DEFINITIONS OF VARIOUS TERMS USED IN THIS PAPER:-

Greek Youth: those Greek-Australians between the ages of 18-30, and, perhaps, more specifically in the Victorian situation, this age bracket born and or raised in Australia.

Greek Organisations: More specific references to the Victorian situation, however, some references are made to, or may have similarities and relevancies with, other States in Australia. Characterizations that I may use during my delivery of this lecture are not specific to any one organisation; to the contrary, they may, and are, related to an indefinite number of such organisations nationally.

Balanced Bilinguals: A person with the ability to communicate in two distinct languages, both oral and written; in this case, say, Modern Greek and English.

Monolinguals: A communicative command of one language; for the purpose of this lecture, say, Modern Greek, with a very basic and simple command of English.

Leadership, Leaders: Chairman, President, Vice-President, Secretaries, Treasurer and Public Relations positions on organisations.

Ποίημα

ΑΜΦΙΠΟΛΕΜΙΚΑ

Θάρθει κάποτε μια μέρα που θα γίνεις σα Θεός
και με το Θεό θα σμίξεις σα πατέρα και σα γιος
και μαζί του θα κοιτάτε την ανέσπερη τη μέρα
πόχει αρχίσει να σου δείχνει τα σημάδια πέρα ως πέρα.

Στρέψε πίσω σου κι αγνάντα πού 'σουν κάποτε μακριά
μεσ' στις τρώγλες, στα θηρία, μεσ' στου κόσμου τα στοιχειά
και που είσαι τώρα ωραίος και πιο πάνω απ' όλα αυτά
αν και άχαρος εν μέρει που δεν μπόρεσες ακόμα
τη ψυχή σου να σηκώσεις πιο ψηλά από το χώμα.

Όμως, πίστευε, θα είσαι πιο ωραίος, πιο λαμπρός
όταν έρθει κείνη η ώρα που θα γίνεις σα Θεός
γιατί έχεις μεσ' στα στήθια από Κείνον μια πνοή
που αυτή ζητά Εκείνον και Αυτός ζητά αυτή
να βρεθείτε αγκαλιασμένοι σε μια σμίξη ερωτική
από τότε πού 'χεις πέσει μεσ' στο βούρκο, ω ψυχή!

Πνεύμα Αυτός, κορμί εσύ και τα δυο μαζί σε Ένα
για να γεννηθεί το θάμα που ποθούσες ολοένα,
αχ, Θεός κι εσύ να γίνεις γιατί ήσουν Θεός
κι ο Θεός να γίνει πάλι ένας άνθρωπος κι Αυτός.

Μα ως τότε θες ακόμα κι άλλο χρόνο με αγώνες
θέλεις πόνους, θέλεις κόπους, να συντρίψεις τους Μαμώνες,
το δυνάστη της ψυχής σου που τον λένε πειρασμό
και τον άλλον που 'ναι απ' έξω και σου πίνει τον ιδρώ
και το δρόμο σου τον κλείνουν να μη φτάσεις στο σκοπό.

Κι' ειν' αλήθεια, παν' απ' όλα θάρθει, αλλοίμονο, η ώρα
που μια λαίλαπα θα κάψει τη ζωή σ' όλη τη χώρα
και θα στέκουν μαγεμένα δέντρα, σπίτια και κορμιά
να κοιτάζουν τα ουράνια με μια πέτρινη ματιά.

Τότε απ' τα χαλάσματά της κι απ' τις στάχτες ανθρακιάς
θα ξεπεταχτείς σα σπόρος μιας πανώριας ανθρωπιάς
και με ισότη και αδελφότη θε να ζεις τη λευτεριά
πλαισιωμένη με Αγάπη και με Νόμο συνοδειά.

Μελβούρνη
Αύγουστος 1987
Γ. Κατσάρος

Αφήνομε όμως την αρχαία εποχή κι ερχόμαστε σε χρόνια μεταγενέστερα, στις αρχές του Μεσαίωνα. Ο Μεσαίωνας, που αποτελεί αναμφίβολα την πιο σκοτεινή περίοδο της ιστορίας του ανθρώπου, εγείρει πολλά προβλήματα ιστορικής αξιοπιστίας, γιατί τόσο ο θρησκευτικός φανατισμός, όσο και ο θεοκρατικός απολυταρχισμός δεν άφηναν περιθώρια για ελεύθερη ορθολογική σκέψη. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο οι ιστορικοί της μεσαιωνικής περιόδου δεν έχουν το κύρος αλλ' ούτε και εμπνέουν εμπιστοσύνη σε σύγκριση με τους ιστορικούς των κλασικών χρόνων ή τους αντίστοιχους των μετά την Αναγέννηση χρόνων.

Ας σταθούμε όμως για λίγο στα βυζαντινά χρόνια και συγκεκριμένα στα χρόνια του αυτοκράτορα Ιουστινιανού. Ο πιο γνωστός ιστορικός της περιόδου αυτής είναι ο Προκόπιος, συγχρονος του Ιουστινιανού. Ο Προκόπιος απόκτησε φήμη καλού ιστορικού και χαρακτηρίστηκε άξιος συνεχιστής των Ελλήνων ιστορικών της κλασικής αρχαιότητας. Τον χαρακτηρισμό αυτό, εκτός θέβαια από μερικά εξωτερικά γνωρίσματα, όπως η γλώσσα, στην οποία απομιμείται τους κλασσικούς, κατά τάλλα πρέπει να τον δεχτούμε με σκεπτικισμό. Το γεγονός ότι ο Προκόπιος σ' όλα τα ιστορικά έργα που έγραψε όταν ζούσε ο Ιουστινιανός τον επαινεί, ενώ στο ένα και μοναδικό που έγραψε μετά το θάνατό του αυτοκράτορα, κατακρίνει κι αυτόν και τη γυναίκα του Θεοδώρα, μας δίνει το δικαίωμα ν' αμφιβάλλουμε για την αμεροληψία και την αξιοπιστία της ιστορίας του. Πραγματικά, αν κάνουμε το συλλογισμό ότι ο Προκόπιος, εκτός από ιστορικός ήταν και άνθρωπος, τότε δεν αποκλείουμε την πιθανότητα πως είτε από φόβο είτε από κολακευτική διάθεση, η οποία απέβλεπε σε κάποια ανταμοιβή, να μας έδωσε μια εξιδανικευμένη εικόνα του Ιουστινιανού και της συζύγου του κι εφόσον, μετά το θάνατο του αυτοκράτορα, εξέλιπαν οι παραπάνω λόγοι, μας παρουσίασε τα πραγματικά τους πρόσωπα.

Στα μεταγενέστερα βυζαντινά χρόνια (11ος αιώνας) η κόρη του Αλεξίου Α' Κομνηνού, Άννα Κομνηνή, γράφει την ιστορία του πατέρα της με τον τίτλο "Αλεξιάδα", που πραγματικά είναι ένα αξιόλογο έργο. Το γεγονός ωστόσο ότι η συγγραφέας είναι κόρη του πρωταγωνιστή των ιστορικών γεγονότων, είναι αρκετό να μας πείσει ότι, λόγω συγγενικού δεσμού, η προσωπικότητα του Αλεξίου Α' Κομνηνού παρουσιάζεται κάπως εξιδανικευμένη.

Στα νεώτερα χρόνια συναντάμε περιπτώσεις, όπου η αλήθεια και η αξιοπιστία της ιστορίας θυσιάζονται στο θωμό κάποιας εθνικιστικής ή πολιτικής σκοπιμότητας. Κλασσικό παράδειγμα διαστρέβλωσης της ιστορικής αλήθειας από πολιτική σκοπιμότητα αποτελεί η προσπάθεια ορισμένων σλάβων ιστορικών, με έδρα τα Σκόπια, οι οποίοι από το 1944 κι εδώθε μιλούν για "Μακεδονική εθνότητα" και για "Μακεδονική γλώσσα", παρά τα δυνατά ραπίσματα που δέχονται από την αρχαιολογική σκαπάνη και την επιστήμη της γλωσσολογίας, έτσι που οι θεωρίες τους να καταντούν χοντροκομμένη προπαγάντα.

Σε επίδραση εθνικιστικού ή πολιτικού παράγοντα μπερεί ν' αποδώσει κανείς και τον υπερτονισμό της σημασίας ορισμένων ιστορικών γεγονότων από ιστορικούς ενός έθνους και τον υποτονισμό, ακόμη και την αγνόηση των ίδιων γεγονότων απ' τους ιστορικούς άλλου έθνους. Ας πάρουμε σαν παράδειγμα τους Αμερικάνους και τους Άγγλους, των οποίων η ιστορία συναντιέται σε πολλά σημεία. Στην επίτομη ιστορία των Ενωμένων Πολιτειών της Αμερικής (An outline of American History), που χρησιμοποιείται σαν ένα απ' τα εγχειρίδια της ιστορίας στα αυστραλιανά γυμνάσια, η Μ. Βρετανία παρουσιάζεται σαν ο εχθρός στους πολέμους της Ανεξαρτησίας και του 1812, σαν όχι και πολύ φιλική ουδέτερη στον εμφύλιο πόλεμο και τέλος σαν το έθνος που σώθηκε από καταστροφή στους δύο παγκόσμιους πολέμους, χάρη στη βοήθεια των Ενωμένων Πολιτειών.

Μια ομάδα από ιστορικούς εξετάζοντας τ' αγγλικά κι αμερικάνικα σχολικά εγχειρίδια της ιστορίας, διαπίστωσε ότι πολύ λίγα αμερικάνικα εγχειρίδια αναγνωρίζουν τις επιτυχίες των δυνάμεων της Αντάντ εναντίον των Κεντρικών Δυνάμεων στα τρία, πριν από το 1917, χρόνια. Αντίθετα, τα περισσότερα βιβλία άφηναν την εντύπωση πως ο πόλεμος άρχισε ουσιαστικά από το 1917, τότε δηλαδή που εισήλθε η Αμερική στον πόλεμο. Κατά τους συγγραφείς όμως των αγγλικών εγχειριδίων η συνεισφορά της Αμερικής στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο ήταν τόσο ασημαντή, ώστε δεν άξιζε τον κόπο ν' αναφερθεί εκτεταμένα. Οι συγγραφείς των εγχειριδίων και του ενός και του άλλου έθνους πιστεύουν σχεδόν φανερά πως η νίκη της Αντάντ επί των Κεντρικών Δυνάμεων ήταν αποτέλεσμα της υπεροχής του δικού τους έμφυχου κι άψυχου υλικού.

Την αρνητική επίδραση του εθνικιστικού παράγοντα στη σωστή κι αμερόληπτη εκτίμηση ιστορικών γεγονότων, συναντάμε και στην ιστορία των Ελλήνων και Τούρκων. Πολλοί Τούρκοι ιστορικοί, για λόγους εθνικού γοήτρου, όταν αναφέρονται στην Επανάσταση του 1821, γράφουν με τέτοιο πνεύμα, που αφήνει την εντύπωση πως η επιτυχία της Ελληνικής Επανάστασης ήταν αποτέλεσμα της υλικής και ηθικής βοήθειας των Μεγάλων Δυνάμεων. Αντίθετα οι Έλληνες ιστορικοί τονίζουν ιδιαίτερα την αποφασιστικότητα και το αγωνιστικό πνεύμα των Ελλήνων, προπαντός στον πρώτο χρόνο της Επανάστασης, χωρίς ν' αγνοούν και το ρόλο των Μεγάλων Δυνάμεων.

Επίσης δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο όπου μεγάλα ιστορικά γεγονότα γεννούν εθνικές προκαταλήψεις στους λαούς που πρωταγωνίστησαν στη διαδραμάτισή τους. Έτσι οι Γάλλοι ιστορικοί όλων σχεδόν των πολιτικών αποχρώσεων, θέλοντας να τονίσουν τη σπουδαία σημασία της Γαλλικής Επανάστασης σε παγκόσμια κλίμακα, συμφωνούν ότι η σύγχρονη ιστορία χρονολογείται από το 1789, και ότι οι κοινωνικοπολιτικές ανακατάξεις που επέφερε η

Γαλλική Επανάσταση, αποτελούν ένα παμμέγιστης σημασίας ορόσημο στην ιστορία της νεώτερης Ευρώπης. Οι Σοβιετικοί ιστορικοί πάλι, ερμηνεύοντας τη Μπολσεβικική Επανάσταση με βάση τη μαρξιστική θέση της πάλης των κοινωνικών τάξεων, τη θεωρούν σαν το πιο μεγάλο ιστορικό γεγονός, που όχι μόνο σημάδεψε τον εικοστό αιώνα με τις κοσμογονικές κοινωνικές της αλλαγές, αλλά επισκίασε και κάθε άλλο προηγούμενο ιστορικό ορόσημο, συμπεριλαμβανόμενης φυσικά και της Γαλλικής Επανάστασης. Κατά τους Σοβιετικούς ιστορικούς, οι οποίοι θεωρούν σαν κύρια πηγή της ιστορίας τη σύγκρουση των οικονομικών συμφερόντων δια μέσου των κοινωνικών τάξεων, η Γαλλική Επανάσταση γκρέμισε την τάξη των Ευγενών, μια ελάχιστη δηλαδή κοινωνική μειοψηφία κι έστησε στη θέση της την αστική τάξη, δηλαδή μια πιο πλατιά κάπως κοινωνική μειοψηφία. Μ' άλλα λόγια η Γαλλική Επανάσταση δεν έφερε την κοινωνική ισότητα που είχε διακηρύξει — υποστηρίζουν οι σοβιετικοί ιστορικοί —, ενώ η Μπολσεβικική Επανάσταση — λένε — πως εξέφρασε και

δικαίωσε την πάλη του Προλεταριάτου για κοινωνική ισότητα και δικαιοσύνη.

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε πως οι εθνικές ιστορίες των διαφόρων λαών είναι εμποτισμένες από διάφορες προκαταλήψεις, οι οποίες πηγάζουν απ τη θρησκεία, τον εθνικισμό, την πολιτική ιδεολογία, το οικονομικό συμφέρον, με αποτέλεσμα να επιφέρουν αλλοίωση στην ιστορική αλήθεια, να καλλιεργούν την καχυποψία, ακόμη και το μίσος ανάμεσα στους λαούς και να εμποδίζουν την εποικοδομητική τους συνεργασία. Όσο κι αν είναι απογοητευτική μια τέτοια διαπίστωση, αποτελεί ωστόσο μια πραγματικότητα. Στο γεγονός αυτό άλλωστε οφείλεται η προσπάθεια που έγινε από ιστορικούς διαφόρων χωρών, κάτω από την αιγίδα της UNESCO, η οποία κατέληξε στη συγγραφή ενός πραγματικά αξιόλογου ιστορικού έργου με τον τίτλο "ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ", που δίνει ξεχωριστή έμφαση στην πολιτιστική κι επιστημονική πρόοδο της ανθρωπότητας.

Κλείνοντας τη μελέτη μου αυτή αξίζει να πω πως στην εποχή μας

των ιδεολογικών συγκρούσεων, των οικονομικών ανταγωνισμών και των πολεμικών εξοπλισμών, μια αντικειμενική ιστορία, γραμμένη σε διαλλακτικό τόνο, έχει σπουδαία σημασία, με την έννοια ότι θα βοηθήσει στην ανάπτυξη κατανόησης και συνεργασίας των λαών.

Μάλιστα σε χώρες πολυεθνικές, όπως η Αυστραλία, η συγγραφή σχολικών εγχειριδίων ιστορίας, γραμμένων με πνεύμα διαλλακτικό, χωρίς φυλετικές, εθνικές, θρησκευτικές και πολιτικές προκαταλήψεις, αποκτά ζωτική σημασία γιατί, μια τέτοια ιστορία, θα προσελκύσει πρωταρχικά το ενδιαφέρον των μαθητών και θα βοηθήσει στην ανάπτυξη μιάς κοσμοπολίτικης αντίληψης για τον κόσμο, πάνω από φυλετικές, θρησκευτικές και ιδεολογικές συγκρούσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. David Thomson "The aims of history"
2. D.M. Sturley "The study of history"
3. Ian Steele "History teaching"
4. Phillip Boden "Geography Teaching"
5. V. Ennenberg "Man, state and Deity"

Μαθητές και μαθήτριες του ημερήσιου Δίγλωσσου Κολλεγίου Άγιος Βασίλειος υποδέχονται τον Υπουργό, κ. Παπαθεμελή στο αεροδρόμιο. Διακρίνονται ο Υπουργός, η υπεύθυνη του προγράμματος Ελληνικών του Κολλεγίου Άγιος Βασίλειος δ. Ελ. Τσιμαράκη και ο λογογράφος, Γρηγόριος Βέλκος.
Students of the Greek Orthodox Bilingual School Brunswick Grammar St. Basile are welcoming the Minister of Northern Greece at Tullamarine Airport.

Letters

From

**The Australian Institute
of Macedonian Studies**

to

**Dr James Jupp,
General Editor
The Encyclopedia of the Australian People
Department of Social Sciences
Australian National University
Canberra, ACT, 2600**

Dear Dr Jupp,

We have read, with interest, the typescript version of the article "Macedonians" to be published in the *Encyclopedia of the Australian People* and we would like to express our strong disagreement as it is politically motivated and academically biased. The segment "Macedonians" fails to describe the life, history and Culture of the Macedonians in Australia. It depicts only a monodromic, one-sided view, that of the Slav-Macedonians and intentionally eliminates and/or remains silent on the activities of the Greek Macedonians and perhaps Bulgar-Macedonians.

We enclose for your perusal one chapter of the life, history and culture of the Greek Macedonians in Perth, which constitute a small only portion from a book called the *Greek Macedonians in Australia* which is written by Dr A. M. Tamis, a La Trobe University scholar, and which will be published in Australia by Riverseine Publications by the end of 1988. The enclosed Chapter will give you a clearer view of the biased way in which the life of Macedonians was portrayed in the proposed article for the Encyclopedia. The names, the life and the activities of the first Macedonians were not mentioned. The establishment of the first collected organised bodies of the Greek Macedonians since 1929 have been ignored. Their cultural activities and their Greek identity was suppressed. We find it difficult to believe that the author(s) could place their scholar and professional status in jeopardy aiming at fulfilling only political expedencies. We also believe that the Encyclopedia will be regarded as aggressive to Greek Macedonians as well as to the Australians of Greek origin.

We would like, therefore, to offer the following comments on the proposed article "Macedonians" which is written from the Slav-Macedonian perspective:

1. The term "Macedonians" is unacceptable because it denotes a geographic concept and it is common ground for all people who live in the region (Slavs, Bulgarians, Greeks and Albanians). Furthermore, the term is directly relevant to the ancient Greek heritage and, therefore, if used without its ethnicity-oriented prefix "Slav-" or "Bulgarian-" or "Greek-" is misleading to the history of the region and aggressive to Greek heritage and culture. We propose clarification of term "Macedonia" and "Macedonian" so that there will be no misconception to your readers as to its geographical and historical parameters.

2. We find it difficult to believe that a scholarly oriented article can employ non-conventional toponyms. Furthermore, it is difficult to explain that an Australian Encyclopedia, written in English, is possible to use Turkish and Slavic names for the toponyms of Greek Macedonia. This goes against the United Nations resolutions which make the use of the national toponyms of each country compulsory. Yugoslavians are abiding by this international agreement and they had no difficulty in changing all Greek toponyms in their sovereignty with the Slavic ones. The term "Aegean Macedonian" is offensive to us as it is no conventional and inclines imperialistic connotations which, we are certain, the Encyclopedia wants to avoid.
3. We would like to point out to the writer of the article, that after the liberation of Macedonia (and not its "partition" as it is stated in the article) each one of the three ethnic groups of Macedonia, the Yugoslav Macedonians, the Bulgarian Macedonians and the Greek Macedonians followed their own historical and cultural development. If the intention of the writer is to portray the historical background of the region where the "Macedonians" come from, then he must cover the history of each region, separately and independently, unless he wants to be accused of being one-sided and a political manipulator. It is also necessary for him to cover the period of the Antiquity, the Roman and Byzantium era, the Turkish Domination, the National Liberation Movements of the Greeks and the Bulgars during the 19th century and to analyse the liberation struggle which led to the liberation of Macedonia from the Turks, in 1913, by the Greeks, the Serbs and the Bulgars (for up to this date no "Macedonian ethnicity" was ever mentioned by any historian or even the Turkish Archives).
4. The author of the article pays no justice to history when he claims that the Slav-Macedonians constituted the vast majority of the "Democratic Army of Greece" during the Greek Civil War. It is true, however, that the Slav-Macedonians after the war left Greek Macedonia collectively and some of them settled in Yugoslavia, whereas some arrived in Australia and Canada. This is in fact the reason why amongst the settlers from Greek Macedonia there are slavophones who identify themselves as slav-Macedonians. The author of the article must note that the vast majority of the settlers from Greek-Macedonia are Greeks, either Grecophones or Slavophones. It is for this reason that there are over 150 Greek-Macedonian organisations in Australia whose organised members are either Grecophone or Slavophone immigrants from Greek Macedonia.
5. The author of the article liables the Greek Macedonians as "Greek-oriented" This is unacceptable. We are Greeks who lived in Macedonia the last 2500 years, long ago before the settlement of the Slavs in the region.
6. The paragraph on Ancient Macedonia has been intentionally suppressed. No mention of the Greek cultural activities is made, despite the fact that all epigraphologists and archaeologists manifest the hellenic identity of the region and the spread of the Greek Language and Culture by the ancient Macedonians to the Eastern World - a move which has been praised by the historians referring the period as the *Hellenistic era*.

7. The number of 100,000 "Macedonians" must be considered exaggerated and unwarranted. Existing data (ABS, 1986) based on crosstabulations will give to the writer of the article a number of approximately 40,000 Slav-Macedonians of whom 30,000 are coming from Yugoslavia and the rest from Greek and Bulgarian Macedonia.
8. To portray all the people who live in Macedonia, from the antiquity to present day as "Macedonians" is provocative and constitutes an *hybris*. We are certain that the author of the article has not based his assumption on a demographic statistic process, neither he has asked all the people of their identity to conclude whether they would like to belong to the so called "Macedonian" identity.
9. The article devotes only 70 words to the existence and contribution of the 85,000 Greek Macedonians and only as the basis to colour and elaborate more extensively on Slav-Macedonians. The establishment of the first Macedonian clubs and Macedonian organisations in Australia were made possible only by Greek Macedonians who arrived in large waves in 1924, 1927 and 1934 (see A.M. Tamis, attachment). The early arrival of Greek Macedonians is not disputed even by the Slav Macedonian sources who acknowledge that the main stream of Slav-Macedonian immigrants arrived in Australia during the post-war era.
10. The article refers to the "*prosfyges*" of Asia Minor, inclining that they constitute a different ethnic group from the "Macedonians". The refugees were Greeks as they were the people who were living in the Greek Macedonia. It is rather provocative to differentiate the members of the Greek Macedonian organisation in Australia in "Greeks" and "refugees".
11. We believe that the language and culture of the Slav-Macedonians and the Bulgar Macedonians in Australia should be maintained and developed. Furthermore, we believe that a number of Greek Governments in the past have expressed lack of understanding for the slavophone Greeks and the Slav-Macedonians. The same governments though, being totalitarian, have oppressed not only them but also all the Greek democratic people and their language and ideas. Greek academics were imprisoned and persecuted, many politicians were persecuted and exiled. However, to monopolise the concomitant of a dictatorial regime and to accuse the Greek people is unjust.

The Australian Institute of Macedonian Studies, being a Greek Macedonian organisation believes that no ethnic group, including the Greeks, have no right to monopolise the term "Macedonian", because it does not denote ethnicity. Likewise, the south slavic idiom spoken by the slav-Macedonians and some Greeks should be referred as "Slav-Macedonian" and not as "Macedonian".

Dear Dr Jupp,

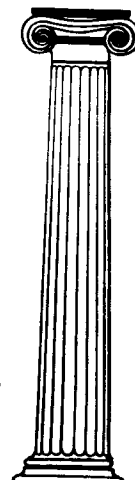
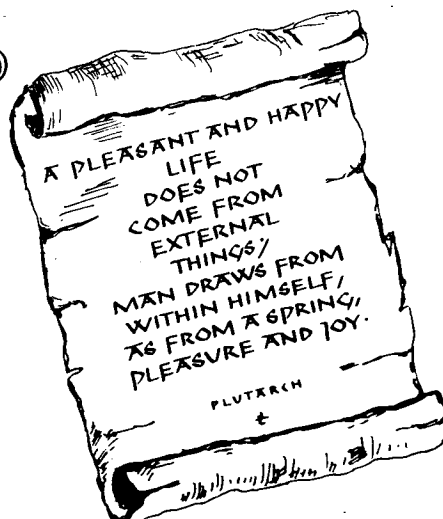
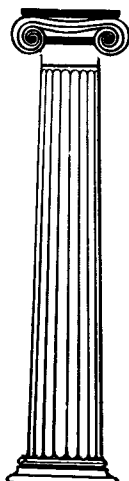
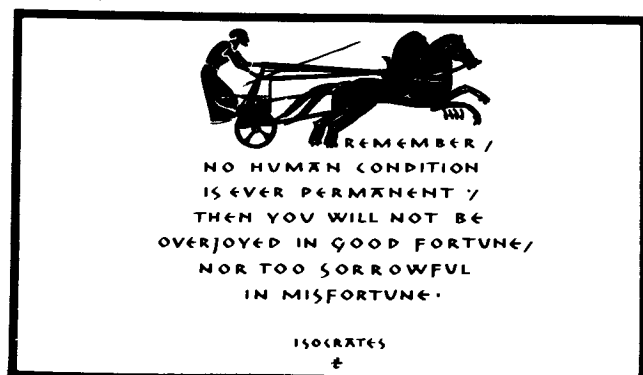
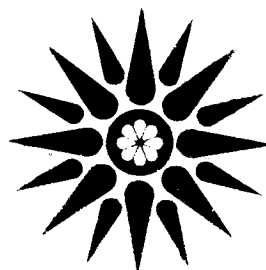
The aim, no doubt, of the Encyclopedia of the Australian People is to promote the idea of Multicultural Australia and to present to the world the ethnic groups which constitute contemporary Australia. The article, we are afraid, entitled the "Macedonians" gives no service to truth and history. It is an article which negates and falsifies the actual history of the region, unless it is aiming to refer only to the Yugoslav Macedonians. If so, then the segment must appear under the Yugoslavian History and adequate clarification must follow to avoid any conflict.

In the meantime, we will be pleased to receive any queries and assist you with additional clarifications.

Sincerely Yours

Dr A. M. Tamis
President

Dr D. Iakovidis
Secretary General

THESSALONIKI

Twenty-three Centuries of History

by Prof. J. Hassiotis

Thessaloniki is one of the very few European cities that can boast of such a long, and at the same time continuous and unbroken, history. It is an interesting historical phenomenon too, because she has always maintained certain unchanging characteristics which are rarely encountered in the historical development of other Greek cities at least.

From the time of her foundation until the present day Thessaloniki has lived through great adventures and a variety of historical transitions. Nevertheless, at no time in her history did she ever cease to be a city (in the economic, social, and cultural sense of the word), unlike other Greek and foreign cities which have from time to time lost both their demographic and social prestige. Nor has our city ever forfeited the manifest status of an urban, or even metropolitan, centre, which she has always held in the broad productive area of the Macedonian hinterland, the Balkan Peninsula, South-Eastern Europe, the Aegean, and the Eastern Mediterranean. Furthermore, despite having lived through long periods of foreign sovereignty (some five centuries of Roman domination and a further five of Turkish domination, not to mention briefer periods of foreign occupation), Thessaloniki's ethnic nucleus has always survived intact: her Greek citizens, now as a diachronically stable substratum of the population, and now as a demographically and culturally dominant element, not only exerted a long-term influence on the city's historical fortunes, but what is more gave her at times the most enduring components of her ethnic physiognomy. But then again, although she

preserved her metropolitan character, Thessaloniki always remained the second city, the "co-capital", being subordinate first to Pella, then to Constantinople (both Byzantine and Ottoman), and finally to Athens. However, in this way she retained a considerable degree of autonomy, as well as certain "franchises", which allowed communal institutions to function here in a generally accepted and privileged form of their own and for an uncontested duration of time. Moreover, for geographical and historical reasons the city has often had to play the part of a mediator, sometimes between the various Balkan peoples, and sometimes between the Eastern and Western worlds. This role was not confined simply to commercial and economic activities in general, but also involved cultural and artistic relations and mutual influences. All this created a stable climate favourable to the emergence of early, innovative, and usually radical ideas and movements.

★ ★ ★

A schematic view of Thessaloniki's history could divide it into five long periods: the Hellenistic, the Roman, the Byzantine, the period of Turkish domination, and the Modern Hellenic age. However, long before the start of the first period, the area around the Thermaic Gulf was scattered with villages and quite vigorous townlets, some of which had developed from much older (prehistoric) settlements. Around 315 BC, then, Cassander, the King of Macedonia, "colonised" the inhabitants of these little towns and established one new town, thereby creating not only the seaport of the then Macedonian capital, Pella, but at the same

time an urban and commercial centre which was to accelerate the economic development of the whole region.

The Hellenistic period of Thessaloniki's history was the shortest. Nevertheless, it was associated with events which were to mark the city's subsequent development profoundly: the creation of the first harbour, the construction of the city walls and the citadel, the establishment of the Thessalonians' communal system of self-administration, the arrival of the first Jewish settlers, etc.

The city's economic development was not checked by the Roman conquest in 168 BC. Particularly after being made the seat of an extensive Roman provincia in 146 BC, Thessaloniki was favoured by her important position on the roads leading from the Adriatic to the Romans' dominions in Asia Minor (especially after the construction of the Via Egnatia) and from the Aegean into the Balkan hinterland up as far as the Danube.

As a consequence, the traffic in and out of the harbour increased, the population rose, and, with her regime of relative local autonomy, the city's position was upgraded to that of "metropolis" of the whole of Macedonia. And not unconnected with all this was the fact that Thessaloniki became the "golden gateway" through which St Paul - who visited the city in AD 50 - hoped to disseminate the new religion into Europe. The city's first Christian community dates from this time, and produced outstanding ecclesiastical names and prominent martyrs of the Christian faith (headed by Demetrios, Thessaloniki's patron saint).

Furthermore, Thessaloniki's wealth and her important position at the crossing of the military routes and the valleys of the lower Balkans made her on the one hand a target of the Goth's incursions, and on the other the Romans' base of operations in their wars against the "barbarians" and even in their civil confrontations.

Consequently, the city was fortified at the end of the third and beginning of the fourth century with mighty walls, large sections of which survive to this day. Impressive royal building complexes (such as the Octagon, the Arch of Galerius, the Rotunda, etc.) also date from this period, as does Thessaloniki's first artificial harbour, constructed by Constantine the Great.

The transfer of the capital of the Roman State from Rome to Constantinople (which was founded in AD 330) presented a fresh challenge to Thessaloniki, possibly the most important in her whole history. During the Byzantine period the city expanded economically, demographically, and structurally, and developed into the second largest administrative centre of the whole empire: a teeming *megalopolis* and a true "συμβασιλεύουσα" (Coregent).

Consequently, her ideological influence and her political role generally were not restricted to the confines of Macedonia or even of the empire: Thessaloniki played a generous part in the Christianisation and civilisation of the Balkan peoples and even those of Central Europe, as for instance in the ninth century through the missionary work of the Thessalonican brothers Cyril and Methodius.

All the same, even in this glorious period of her history, the city experienced great vicissitudes and mortal peril. Waves of invaders (Goths, Arabs, Slavs, Normans, Franks, Ottomans) vented their fury on Thes-

saloniki's city walls; and nor was she spared conquests and destruction, at the hands first of the Saracens in 904, then of the Normans in 1185, and finally of the Turks in 1387, 1391, and 1430.

Thessaloniki also paid a heavy price in acute internal crises, such as the slaughter in the Hippodrome of thousands of her citizens by Gothic mercenaries of the Emperor Theodosius in 390. The city unable to avoid the rivalry between the various Byzantine contenders for imperial power; and nor, of course, was she left out of the religious conflicts which shook Byzantium from time to time. Furthermore, during the empire's declining years, and as a consequence of the reorganisation and the dynamic character of the city's society, serious socioreligious disputes arose in Thessaloniki, which, with the Hesychast controversy and the Zealot movement of the fourteenth century, evolved into actual popular uprisings.

Despite external attacks and internal troubles, the city remained one of the most splendid centres of the empire's artistic and spiritual life, particularly in the fourteenth century, Thessaloniki's "golden age". This is confirmed even today by her many important Byzantine monuments, which have remained resolutely impervious to the passage of time, even though the oldest of them date back to the fourth century; and it is also attested by the surviving texts of Thessalonican historiographers, orators, hymnographers, philologists, jurists, theologians, and philosophers (such as John Cameniatas, Eustathius, Thomas Magistros, Constantine Armenopoulos, Nicholas Cabasilas, Nicephore Chumnos, and Gregory Palamas), and by the artistic creations of known (such as Manuel Panselenos and the Astrapas brothers) and more frequently unknown architects, craftsmen,

mosaicists, painters and iconographers.

Thessaloniki's fall to the Ottomans in 1430 opened up a long period of occupation by a people of another religion, which did not presage easy days for the sacked city and her decimated Christian population. Nevertheless, after the Turkish conquests had ceased and the battle fronts had gone, Thessaloniki soon began to show the first signs of her demographic and economic recovery. This was assisted at the end of the fifteenth and beginning of the sixteenth century by the arrival en masse and settling in the city of thousands of Jewish refugees from Central and Western Europe. The Greek element was also strengthened by new arrivals, who came chiefly from the mountainous regions of Central and Western Macedonia, from Agrapha, and from Epirus. At the end of the seventeenth century, then, and even more so during the eighteenth century, when commercial relations with the Eastern Mediterranean and Western Europe created the right conditions, Thessaloniki was able to turn her effective position to good account once again and to enjoy a new period of economic prosperity. And although the Eastern Mediterranean and Western European economies associated on a somewhat inequitable basis - to the greater benefit of the latter - nevertheless these new circumstances assisted the development of local commerce, re-activated the city's hitherto lifeless harbour, and liberated some of Thessaloniki's latent economic forces.

In the second half of the nineteenth century the city became fully linked (by road, telegraph, and mail) with the rest of the world. At the same period she acquired her railways, gas-light, trams, and - most importantly - her first real industrial units. Naturally enough, it was at this point that drastic changes began to take

place on the city's social map, and as a concomitant of this the sovereignty of traditional values began to be questioned. The city's external appearance started to change too, becoming more "Europeanised" with the construction (at the end of the nineteenth and beginning of the twentieth century) of "neoclassical" and generally Western-style buildings, some of which still adorn the city today, relieving its concrete monotony somewhat. These changes were associated with intense ideological activity, which originated in the field of education and moved on into ethnic, social, and political rivalries. In the microcosm that was Thessaloniki, one may trace first the Greeks' national endeavour to protect Macedonian Hellenism, then the social struggles of the Jewish element, and finally, in 1908, the Young Turks' political Revolution.

Thessaloniki was liberated by the Greek forces in October 1912, and was thus delivered once and for all from the authoritarian character and anachronistic structures of Ottoman society. The difference quickly became apparent. In the seventy or so years following liberation, Thessaloniki has seen her population increase fivefold (from 157,889 in 1913 to 702,107 in 1981) and her size increase sevenfold (the city proper extends over more than 6,000 hectares today, as against c. 900 in 1913). Thessaloniki's population also regained the ethnic homogeneity it had in the centuries before the Ottomans came, and between 1919 and 1923 it was reinforced with new blood - the dynamic refugee element which flowed in from Eastern Romania and Eastern Thrace, from Asia Minor, the Pontus, the Caucasus, and the shores of the Black Sea. The rupture with the Ottoman past also became apparent in the city's outward appearance: the great fire, which destroyed a great part of the city in August 1917, together with the constant changes in its lay-out brought about

by intensive building and expansion, changed both Thessaloniki's and the rhythm of life in the city. This was also imposed by her economic rise and by the changes in productive relations: whereas during the last years of Turkish domination the majority of the active population was working in the retail trade, on the casual labour market, or on the land, today 42.3% are steadily involved in the fields of secondary production, manufacture and industry, and a significant number in commerce, transportation, building, etc. The city, then, came quickly up to date and impressively renewed her productive links with the Macedonian hinterland, the rest of the Hellenic State, and also with the rest of the Balkans and Eastern and Western Europe. Which is why Thessaloniki has become a great commercial crossroads, and why between 1912 and 1981 the land area of her harbour increased sevenfold, making it the principal port of export in the whole of Greece.

Nevertheless, Thessaloniki never became the capital (with the brief exception of the autumn of 1916, when the city became the seat of the "Temporary Government" following Eleftherios Venizelos's "National Defence Movement"); she remained in her historical position of second city, "συμπρωτεύουσα" the co-capital. This has allowed her on the one hand to secure a relative autonomy in her economic and intellectual life, and on the other to avoid the blocks and brakes that inevitably are endemic in any capital city. And so, by making good use of the dynamic energy of her constantly regenerating human material, Thessaloniki has preserved a spirit which, on the one hand is characterised by sobriety and a disposition for substantial and productive action, but on the other hand adorns social stagnation, political retrogression, and any kind of intel-

lectual conservatism. And this explains why Thessaloniki has frequently been an indisputable protagonist in these chapters of contemporary Greek history.

ONE IS RICH
NOT THROUGH
ONE'S POSSESSIONS,
BUT
THROUGH THAT
WHICH
ONE CAN
WITH DIGNITY
DO WITHOUT.

EPICURUS
±

IF MAN IS MODERATE
AND CONTENTED,
THEN EVEN AGE
IS NO
BURDEN;
IF HE IS NOT,
THEN EVEN YOUTH
IS FULL OF
CARES.

PLATO
±

THE INTERNATIONAL CONFERENCE OF MACEDONIAN STUDIES

The year 1988 is a year of festive activities for Australia. The country is celebrating its 200 years, since the coming of the white man to this distant island-continent of the South. It is really an important event, because it is giving us the opportunity to go two hundred years back and with the year 1788 as our starting point to examine the historical course of this country, which has also become our adopted country and to pinpoint the achievements, as well as the errors that were made during these two hundred years. In this way, we will be able to define our future course as a country and as a nation, a course which must be founded on the principles of freedom, peace, equality of rights, equality of opportunities and social justice.

However, for the Greek community of Melbourne there is an additional reason, which makes it more sensitive to this year's peculiarity. And this is due to the fact that our city had the great honor of offering hospitality to the **First International Conference of Macedonian Studies**, which took place at La Trobe University between 4 - 12 February. A significant number of well known scholars from all over the world, came to our city to participate in this scientific symposium, which, beyond any doubt, constituted a most important event. The conference was organized with the initiative of the **Australian Institute of Macedonian Studies** and with the co-operation and support (material and moral) of La Trobe University's Department of Modern Greek, as well as the Departments of Classical Studies of Melbourne and Monash Universities.

In the duration of eight days, more than five thousand people (Greeks and Australians) attended the Conference and the other public lectures. Important statements were made, by Greeks and the guests, who are researchers in their specific scientific fields of knowledge and which covered a chronological period of 2,500 years of Macedonia's Grecian historical course. Their main points of reference were based on archaeology, linguistics, history, arts and folklore. Their conclusions were of great importance, as they shed abundant light on and dissolved the fog of the various myths, which, the known Slavic propaganda has manufactured, in reference to the greekness of Macedonia and Macedonians.

Therefore we can say that the Conference has achieved its scientific goals, since it gave to so many of our countrymen and the Anglo-Australians the opportunity to listen to such highlevel discussions, which took place on the basis of the scientific material which was presented. Indeed, if we consider the fact that all of the statements and results derived from this material, will be issued in special scientific publications under the auspices of the Australian Institute of Macedonian Studies and they will be circulated amongst the wider Greek and Australian communities, then the positive results of the Conference will be highlighted and the need for organizing such conferences on a regular basis becomes most evident.

It would perhaps be an omission, if we did not also mention the reaction against the conference by Slav autonomists. Months before the Conference, their newspapers were carrying first page articles, branding the Conference as political and making slanderous attacks against it. Naturally, their objective was to dissuade the Australian Authorities from participating in the Conference, without finally succeeding. Especially, on the day of the Conference opening, a few hundred fanatic extremists gathered outside the Amphitheatre of La Trobe University where the official opening was taking place and with chants and various other hostile slogans, they were trying to destruct the conference.

It is not difficult for one to explain the bolting of the Scopian autonomists and their furious reaction to an academic conference. The facts are so simple: They know only very well that the academic conferences are not influenced by any political expediency; their objective is the investigation of the truth and it is precisely this truth, which the Slavs from Scopia are so much afraid of, because their whole existence historically, linguistically and ethnologically, is founded upon a myth, which was molded, indeed, by political expediency.

The made-up false identity of the Slav autonomists, with the known label of «Macedonian» is a new fruit. Specifically this “new product” began to be circulated on the international market in 1944. It is the year in which Tito took advantage of the splendor, which the partisan struggle against the Nazist forces, reflected upon him, and thus he lays out his princely and imperialistic plans for the Balkan peninsula, with the objective of ultimately uniting the Balkans into a large Confederate Republic, with the Slavic elements prevailing as a sovereign power, politically and culturally. Within the framework of materializing such a perspective, Tito goes ahead in 1944, with the founding of the so-called “Socialist Republic of Macedonia” and thus, the Serbs and the Southern Slavs of South Serbia became, all of a sudden “Macedonians”, due to reasons of political expediency. In other words, the Scopian autonomists, who arbitrarily are calling themselves “Macedonians”, are the abortive children of Tito’s imperialistic policy.

In their efforts to create some sort of ground in order to base upon it their made-up identity, they manufactured all kinds of myths, with which they appropriate to themselves the Greek history and the Greek-Macedonian civilization. And it is not only the falsification and the distortion of our history, which they attempt to make so shamelessly; parallel to all of these, they are expressing their imperialistic views, when they talk about “The Macedonia of the Aegean Sea” and they make maps in which the boundaries of Greece are limited to Mount Olympus.

However, there are legitimate limits for all things. The Slavs of Scopia must know that nations are not made with labels of political expediency, not with the usurpation of the history and the civilization of other nations. The term “Macedonians” if it is used by itself, it is arbitrary and misleading. There is no “Macedonian nationality”, as it is brandished around cunningly by the extravagant international slavic propaganda. There are only Greeks, Slavs, Albanians and Bulgarians, who are living within the geographic area, which is called Macedonia, and which it correspondingly belong to Greece, Yugoslavia and Bulgaria. Consequently the only appropriate characterization for the inhabitants of this geographic region which reflects exactly their national and local origin, are the names, which have always before them a national prefix, that is Greek-Macedonians, Slav-Macedonians, Albanian-Macedonians and Bulgarian-Macedonians. Only these prefixed names restore reality; that is why they must be officially acknowledged by the Australian Authorities. The term “Macedonians” in itself, is unacceptable because it ignores intentionally the other ethnic groups, which are living in the region of Macedonia, a fact which is causing great confusion with known frictions.

In conclusion, we would like to stress that we, the Greek-Macedonians, who are now living in this adopted Country of ours and Hellenism everywhere around the world, are the faithful depositories of our national heritage and we will not allow this cynical mockery by the Scopian autonomists, at the expense of historical truths, to continue. In regards to their unfounded and unacademic theories, about the greekness of Macedonia and Macedonians, we will enlighten the public on an international basis by holding academic conferences and we will be simultaneously exposing their imperialistic plans against Greece.

As Greek-Macedonians, and as the true descendants of Alexander the Great, the person who contributed most to the world’s civilization throughout the centuries, we have a sacred duty, to do so.

THE EDITORIAL COMMITTEE

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το Α' Διεθνές Συνέδριο Μακεδονικών Σπουδών στέφθηκε από επιτυχία. Ήταν επιτυχές το Συνέδριο για τρεις κυρίους λόγους. Πρωταρχικά για το επιστημονικό επίπεδο των περισσότερων επιστημονικών ανακοινώσεων και των συζητήσεων που ακολούθησαν. Το ύψος των ανακοινώσεων, οι νέες θέσεις που επεσήμαναν, η δομή και το βάθος των ερευνών που προηγήθηκαν μέχρι να φθάσει η ανακοίνωση και να γίνει κοινοκτημοσύνη για όλους τους συνέδρους αποδείχνουν την αξία του συνεδρίου. Επιστέγασμα αυτών θα είναι φυσικά η έκδοση μιας μονογραφίας στην Αγγλική, τον Οκτώβριο-Νοέμβριο 1988, η οποία και θα φιλοξενήσει τις 30-35 μόνο επιστημονικές ανακοινώσεις. Ταυτόχρονα θα ακολουθήσει και η έκδοση των Πρακτικών του Συνεδρίου που θα περιλαμβάνει τις ομιλίες, τις συζητήσεις, τα πορίσματα, την περίληψη των εισηγήσεων, που θα εμφανισθούν στο υπό έκδοση τόμο με τον τίτλο "Macedonian Hellenism" από τον εκδοτικό οίκο River Seine Press, και αυτούσιες τις ανακοινώσεις που δεν στάθηκε δυνατό να περιληφθούν στο βιβλίο για λόγους θεματικής συνοχής. Υπολογίζεται ότι εντός του Ιουνίου θα είναι έτοιμες οι βιντεοκασέττες που θα παρουσιάζουν τα κυριότερα σημεία των εισηγήσεων για να δοθούν σε σχολεία, βιβλιοθήκες και εκπαιδευτικά ιδρύματα της Αυστραλίας, Ελλάδας και εξωτερικού.

Κατά δεύτερο λόγο το Συνέδριο πέτυχε γιατί αφυπνίσθηκε ο επιστημονικός κόσμος της Ελλάδας και, πέρα από ορισμένους μεγαλόσχημους ερασιτέχνες που είχαν εκδηλώσει σκόπιμα ίσως κάποιο μικρό ή μεγάλο ενδιαφέρον, για πρώτη φορά το επιστημονικό δυναμικό της χώρας αποφάσισε να εργασθεί και να προσφέρει υπηρεσία ερευνητική στη Μακεδονία. Συστήθηκε ειδική συντονιστική επιτροπή, που θα ρυθμίζει ένα πρόγραμμα μεθοδευμένης έρευνας σ' όλους τους χώρους της επιστήμης από την Αρχαιολογία μέχρι τη φιλολογία για το 2ο Διεθνές Συνέδριο που θα γίνει τον Ιανουάριο του 1991, πάλι στη Μεμβούρνη. Το Αυστραλιανό Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών, έχει αναλάβει την οργάνωση επιστημονικών συναντήσεων στην Αυστραλία με καθαρά επιστημονικούς στόχους. Δεν πρόκειται να ενδώσει σε πειθαναγκασμούς και στην ωμή απειλή. Ούτε και σε επιπόλαιη και επιφανειακή κριτική που ασκείται από ορισμένες ελληνοαυστραλιανές εφημερίδες. Είναι αλήθεια ότι υπήρξαν αδύνατα σημεία στην οργάνωση του Α' Διεθνούς Συνεδρίου. Ορισμένες εισηγήσεις δεν κινήθηκαν μέσα στα πλαίσια τα επιστημονικά, γιατί είχαν κάποιες εξάρσεις και κάμποσες αοριστολογίες και συναισθηματικές γενικότητες. Ωστόσο και τέτοιες συμμετοχές είναι αναπόφευκτές. Η συμμετοχή πολιτικών προσώπων ήταν αδύνατο σημείο, επειδή έδωσε την αφορμή στους καραδοκούντες κακοθελητές να αποδώσουν υπερβολικά διεστραμμένα ανθελληνικές θέσεις προφασισζόμενοι ανθρώπινα δικαιώματα. Γνωρίζουν άραγε αυτοί, ότι σ' όλους τους πανεπιστημιακούς της Αυστραλίας που πήραν μέρος στην Οργανωτική Επιτροπή ασκήθηκε ωμή, απάνθρωπη και επαισχυντή βία, πιέζοντας τους κοσμήτορες των σχολείων τους να επέμβουν και να τους καλέσουν σε απολογία για το... "έγκλημα τους" να μιλήσουν για τον τόπο που τους γέννησε, τη Μακεδονία; Άραγε ποιος θα πρέπει να φωνάζει για ανθρώπινα δικαιώματα; Εξάιρεση αποτελεί ο Υπουργός Βόρειας Ελλάδας κ. Παπαθεμελής ο οποίος με παρηρησία και συναίσθημα ευθύνης, χαιρέτισε το Συνέδριο και η ομιλία του αναμφίβολα υπήρξε κατατοπιστική σε ό,τι αφορά τη διαχρονικότητα του ελληνισμού. Οι 480 σύνεδροι που το παρακολούθησαν, αντιπροσωπεύοντας 68 ομογενειακούς οργανισμούς και 33 πανεπιστήμια και κολλέγια από εννιά χώρες, είχαν την ευκαιρία να προβληματισθούν. Θα πρέπει να ομολογηθεί ότι πολλοί ήταν αυτοί που δέχθηκαν με ενθουσιασμό τις συναισθηματικές εξάρσεις ορισμένων πολιτικών και χειροκρότησαν. Ήταν σφάλμα. Αυτά ταίριαζαν σ' ένα Παμμακεδονικό Σωματείο. Το Α.Ι.Μ.Σ. είναι ένα επιστημονικό ίδρυμα. Το απασχολεί πρωταρχικά η επιστημονική έρευνα, η συλλογή υλικού που έχει σχέση με τη Μακεδονία, οι εκδόσεις του, η διάδοση του Μακεδονικού πολιτισμού και η διατήρηση της ελληνικότητάς μας. Το Α.Ι.Μ.Σ. δεν επιδιώκει την καθιέρωσή του βραχυπρόσθεμα και εντυπωσιακά. Προσβλέπουμε στη θεσμοποίηση του Α.Ι.Μ.Σ. αργά αλλά σταθερά, ως επιστημονικού αλλά και εθνικού φορέα του ελληνισμού της Αυστραλίας, ο οποίος, πέρα από συναισθηματισμούς, με γνώμονα την επιστημονική κατάρτιση θα πρέπει να καταστεί το υπόδειγμα της Διασποράς.

Το Α.Ι.Μ.Σ. έχει περιορισμένες λειτουργίες* δεν είναι εκλαϊκευτικό ίδρυμα. Δεν απευθύνεται κυρίως σ' όλα τα κοινωνικά στρώματα, ούτε και εκπληρώνει όλες τις αρμοδιότητες ενός οργανισμού. Γι' αυτό και παρακολουθούν τις εργασίες του συλλογικοί φορείς μόνον. Ταυτόχρονα όμως δεν είναι ούτε ελιτίστικός οργανισμός. Η δύναμή του απορρέει από την ομογένεια, γι' αυτό και αποζητάει τη συνεργασία μ' όλους τους φορείς. Θα εξακολουθήσει να επιδιώκει τη συνεργασία με όλους εκείνους που είναι ηγέτες εθνικοί, κοινοτικοί, συλλογικοί και εκκλησιαστικοί σε μια προβληματικά κατακερματισμένη ομογένεια, άσχετα αν αυτοί πολλές φορές αδυνατούν να διακρίνουν την κέραια ωφέλεια που θα έχει μια τέτοια συνεργασία τους μαζί μας.

Κατά τρίτο λόγο το Συνέδριο πέτυχε γιατί έδωσε την ευκαιρία στα μέλη του Α.Ι.Μ.Σ. να ωριμάσουν οργανωτικά και να δουν τα αδύνατα σημεία τους, ώστε να τα αποφύγουμε στο μέλλον και να βελτιώσουμε έτσι την εικόνα και την επιφάνεια του Ινστιτούτου. Γνωρίζουμε πια ότι υπάρχει και θέρμη και ικανό ανθρώπινο δυναμικό που είναι διατεθειμένο να προσφέρει δυναμικά και οργανωμένα τις υπηρεσίες του. Ζυμώθηκε η νεολαία, οι φοιτητές μας αγκάλιασαν τον οργανισμό και δέθηκαν μαζί του.

Υπήρχαν και οργανωτικές αδυναμίες κυρίως εξαιτίας του πολυδιάστατου Συνεδρίου, της ελλείψης εμπειρίας και των περιορισμένων οικονομικών πόρων. Σ' αυτό συνέτειναν πολλές εγγενείς δυσκολίες. Παρά το γεγονός ότι κλήθηκαν δυο φορές **ΟΛΟΙ** οι οργανωμένοι φορείς της ομογένειας, με ειδικές επιστολές, ελάχιστοι ανταποκρίθηκαν. Η δυσλειτουργία αυτή ήταν αποτέλεσμα της έλλειψης ευαισθητοποιημένων κινήτρων της ομογένειας που πηγάζει κυρίως από την ανυπαρξία κοινής αποδεκτής ηγεσίας.

Bulletin

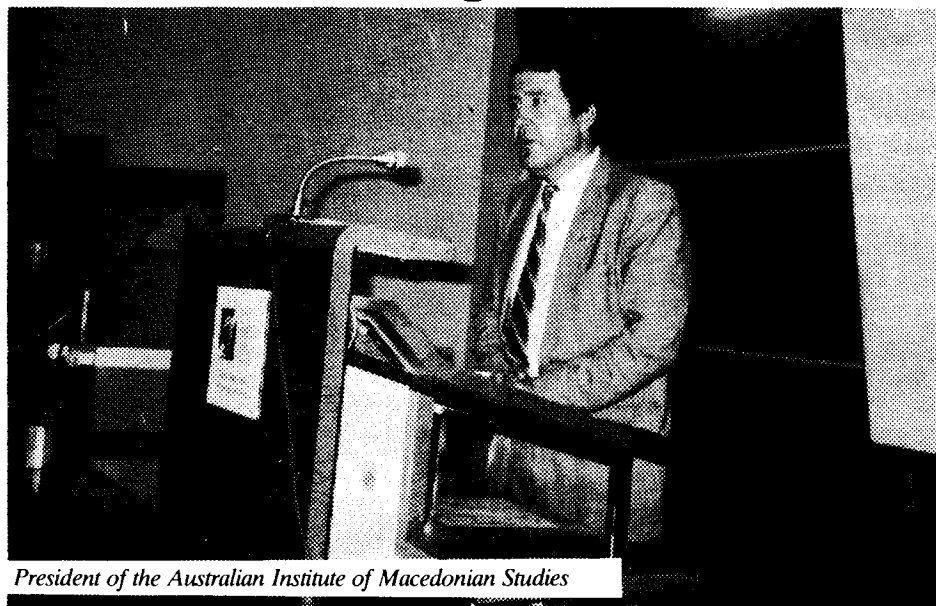
Vol. 19, No. 5, 29 February 1988

Registered by Australian Post Pub. No. VBH2786

La Trobe
University

Macedonian Congress at La Trobe

President of the Australian Institute of Macedonian Studies

More than 120 academics representing 33 universities in seven different countries recently gathered at La Trobe University, Bundoora campus to attend the First International Congress on Macedonian Studies.

The conference, which took two years to prepare, was initiated by the Australian Institute of Macedonian Studies (AIMS) of which Tasos Tamos, Lecturer in Greek Studies at La Trobe, is President.

The AIMS was established some two and a half years ago to promote studies and research into the history of the Greek-Macedonian settlers in Australia. It blossomed rapidly to encompass its present aims of promoting and developing the cultural, literary, historical and linguistic issues directly relevant to the 55,000 Greek-Macedonians living in Australia. Its main objectives focus on research activities; organisation and collection of data and bibliography for academics, students and other scholars; planning for international symposiums; and participation in community affairs with lectures, folkloric activities, music, theatre and dance.

Macedonia is a historic region where Hellenism lived, developed and survived fully conscious of its origin and ethnic identity. The continuity of the history of Hellenism in Macedonia from antiquity to contemporary times is being confirmed by archaeological discoveries, particularly recent ones at Pella, Dion and Vergina; by the distinct presence in Macedonia of the Christian tradition in both art and literature; by the new findings of scholarly research about the struggle of Macedonian Hellenism for survival and national emancipation during the five centuries of Ottoman rule and the attainment of national liberation within the unified independent Greek State.

The Institute received messages from the President of the Hellenic Republic, Mr Christos Sartzetakis, from Bob Hawke, John Cain, all expressing support for the conference and for what it represents in our growing multicultural society.

Topics ranged from new suggestions as to which fatal illness was responsible for the demise of Alexander the Great; to archaeological explorations of the ancient city of Torone; to folklore themes in Macedonia; to

discussions on the contemporary relations between Greece, Albania, Bulgaria and Yugoslavia; to ascertaining the linguistic composition of the ancient Macedonian language (which, according to George Babinotis, Professor of Linguistics at the University of Athens, was predominantly Doric with some Aeolic influences).

The conference attracted many wellknown academics of Greek Studies from countries such as Greece, Belgium, USA as well as other Australian universities. Thessaloniki was well represented as was Athens. Dr Tamos said they were honoured with the presence and participation of three academicians, otherwise known as the 'Immortals', from the Academy of Athens.

Australian participants included the Professor of Archaeology from the University of Sydney, academics from the University of Western Australia and the University of Melbourne, and two academics from La Trobe — Christos Fifiis, Senior Lecturer in Greek Studies and Howard Nicholas, Lecturer in Community Languages.

Dr Tamos believes that the aims of the conference were achieved. As Australia is so isolated from the mainstream of academia he feels the conference was instrumental in encouraging 'research [dissemination] of information and public discussion. Papers presented reported on current research projects and created the perspective for future research and direction'. However Dr Tamos went on to observe that 'without the support of the University I feel the conference would not have enjoyed the same degree of success'.

Australia
1788-1988

An Endorsed
Bicentennial Activity

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΦΑΣΟΥΛΗ

(Σαν παραμύθι ελληνοαυστραλέζικο)

Του Φιλολόγου Καθηγητή

Γιώργου Κατσαρού

**«.... κι αυτός ο δρόμος πάει πάει
και δεν ματαγυρνάει»
(Από τα παραμύθια μας)**

Μια φορά και έναν καιρό ήταν μια μάνα με πολλά παιδιά. Ο άντρας της είχε σκοτωθεί στον πόλεμο και τα παιδιά που ήταν ακόμα μικρά, δεν μπορούσαν να δουλέψουν και γι' αυτό ζούσαν φτωχά.

Τ' αδέρφια του μακαρίτη προστάτευαν και βοηθούσαν την ορφανή οικογένεια. Ο πρώτος μάλιστα που ήταν και Αναγνώστης, γνωστός στο χωριό με τ' όνομα Γενάτος γιατί έθρεφε μακριά και πυκνή γενιάδα που ξεχύνονταν μεγαλόπρεπα απάνω από μια χοντρή κοιλιά, δούλευε τα χωράφια, κι' ο δεύτερος που είχε κι εκείνος το παρατσούκλι Μακροχέρης γιατί ήταν ψηλός γυρτός, βοσκούσε τα πρόβατα. Όσο που τα παιδιά του αδελφού τους ήταν ανήμπορα για δουλειά αυτοί οι δυο κάναν όλες τις δουλίες - για χάρη τους βέβαια - κι απ' ότι έβγαζαν έδιναν στην ορφάνια να ζει και το υπόλοιπο το κρατούσαν οι ίδιοι για τον κόπο τους. Έτσι ζούσαν αυτοί καλά και τ' ανήψια καλύτερα, κατά που το λέει ο λόγος.

Όμως τα χρόνια περνούσαν και τα παιδιά μεγάλωναν κι ήρθε η ώρα που το πρώτο παιδί πάτησε τα δεκαοχτώ. Οι καλοί θείοι που το 'βλεπαν ν' ατριοεί καμάρωναν μεν αλλά και καταλάβαιναν ότι γρήγορα θα 'χαναν το ρόλο τους κι αυτό ήταν που τους ανησυχού-

σε. Και μια μέρα εκεί που συζητούσαν οι δυο τους εχέμυθα και είχαν κρεμάσει τις κεφαλές τους από σκασίλα για το πως θ' απέφυγαν τη χασούρα, πλατσάνισε την παλάμη στο κούτελό του ο Γενάτος και πετάχτηκε πάνω με φωτισμένο πρόσωπο:

- Το βρήκα!
- Ποιό; ρώτησε ξαφνιασμένος ο Μακροχέρης.
- Πάμε και θα σου εξηγήσω στο δρόμο.. Πάμε γιατί δεν έχουμε ώρα να χάνουμε.

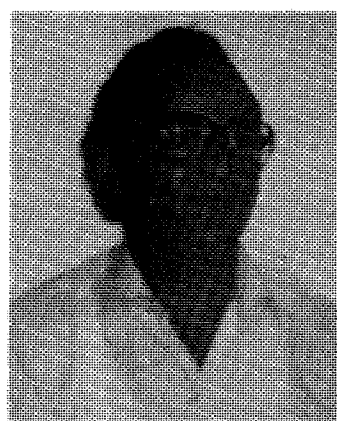
Και πήγαν στη νυφαδιά τους. Κι απάνω στον καφέ που τους είχε ψήσει, άρχισε ο Γενάτος να ξομπλιάζει τα σχέδιά του.

- Και ξέρεις, κυρα-Κώσταينا...
- Τι πάλι; έκανε περίεργα η μάνα που όλο άκουγε για τα χωράφια.

- Να, εδώ στ' ανατολικά χωράφια μας οι γειτόνοι είναι παλιάνθρωποι. Κάθε μέρα μας κλέβουν, μας χαλάν τον καρπό.

- Ο αγροφύλακας τι κάνει; Αδελφός σου είναι. Δεν κοιτάει ντιπ καταντίπ κατακεί; είπε αυθόρμητα η Κώσταينا.

- Τι να πρωτοδεί κι αυτός; Ένας είναι. Κι ύστερα αυτός είναι και φορτωμένος με τόσες άλλες υποθέσεις των χωριανών. Γι' αυτό, λέμε, τώρα που μεγάλωσε ο Φασουλής σου, να πάρει το όπλο και να πάει κατά κει να φυλάει τα σύνορά μας. Τώρα πια μεγάλωσε

και μπορεί να κάνει δουλειές των μεγάλων.

- Να πάει! Είπε πάλι αυθόρμητα η μάνα. Γιατί να μην πάει. Κι αμέσως έτρεξε στη κάμαρά της, ξέκρεμασε το όπλο του αντρός της, φώναξε και το παιδί που ήταν απ' έξω και με πολύ καμάρι του είπε:
- Πάρ' το! Είναι κληρονομιά του πατέρα σου. Εκεί πέρα στα χωράφια μας μπαίνουν κλέφτες. Κυνήγα τους! Κάτσε εκεί και προστάτεψε την περιουσία σου! Μη γυρίσεις πίσω, αν το ντροπιάσεις!

Έτσι με τόση περηφάνεια μίλησε η μάνα κι ένα δάκρυ φάνηκε στην άκρη των ματιών της.

Καμάρωσαν και τα κουινιάδια της.
- Μόνο οι παλιές Σπαρτιάτισσες μιλούσαν έτσι κυρά Κώσταينا. Ήταν ή επί τας! είπε με καμάρι κι ο Γενάτος σαν να έριχνε λάδι στη φωτιά.

Έτσι λύθηκε το κρυφό πρόβλημα των μπαρμπαδων - τουλάχιστον

Ο Φασουλής

προς το παρόν - κι ο καθένας πήρε το δρόμο του. Το παιδί ο φρουρός των συνόρων, οι μπαρμπάδες στην εκμετάλευση των χωραφιών και η μάνα στο σπίτι για την φροντίδα των άλλων παιδιών με το έλεος των καλών αδελφών.

□ □ □

Δυο ολόκληρα χρόνια γύριζε κοντά στα σύνορα και κανένας δεν τολμούσε να πατήσει στο χώμα τους. Κανένας πια δεν τους έκλεβε. Και τα έσοδα μεγάλωναν.

Τα έσοδα μεγάλωναν βέβαια αλλά η μάνα με τα παιδιά ζούσαν όλο και φτωχότερα, το παιδί ήταν σα σκύλος έξω στα χωράφια και οι θείοι του όλο και έχτιζαν καινούργιες αποθήκες, ώσπου μια μέρα ο Φασουλής αποφάσισε να γυρίσει στο σπίτι και να δει την οικογένειά του.

Τη βρήκε στα χάλια. Φτώχεια και το μέγα έλεος, που λένε. Λυπήθηκε η καρδιά του, πόνεσε και είπε στη μάνα του:

- Μάνα, τώρα πια οι κλέφτες δε μπαίνουν στα χωράφια μας. Φοβούνται. Δε λέω, βέβαια, να τ' αφήσουμε αφύλαχτα αλλά, να... Δε μπορεί να είμαι κι εγώ για πάντα φύλακας εκεί πέρα. Λέω, καλύτερα να πάει ο Περικλέτος - μεγάλωσε τώρα κι αυτός - να ρίχνει και καμία ματιά εκεί πέρα, κι εγώ να μείνω εδώ να κοιτάξω πως θα μπορέσουμε να φτιάξουμε και μες καλύτερα τη ζωή μας. Πρέπει ν' αρχίσω να δουλεύω κι εγώ. Ως τότε θα ζούμε φτωχά, ως τότε θα εκμεταλεύονται τα χωράφια μας οι θείοι μας. Τι λες, μάνα;

- Καλόγνωμος είσαι Φασουλή μου, είπε αυτή, Αυτό έχω κι εγώ στο νου μου. Μιας κι αυτό το χρόνο κίολας τελειώνει το συμβόλαιο με τους θειούς σου, καιρός είναι πια να πάρουμε τα χωράφια πίσω και να τα δουλέψεις, γιε μου.

Έτσι πήρε το όπλο ο Περικλέτος κι ο Φασουλής έμεινε στο σπίτι να γενεί νοικοκύρης. Και μια και δυό μάνα και γιος να 'σου μπροστά στους μπαρμπάδες να ζητούν τα δικαιώματά τους.

Σαν τ' άκουσαν όμως οι θείοι, ψύλοι τρύπωσαν στ' αυτιά τους. Να χάσουν έτσι στα καλά καθούμενα τέτοιες σοδειές μέσα απ' τα χέρια τους! Δεν τους άρεσε καθόλου. Αλλά και τι να έκαναν; Έκαναν κι αυτοί πως χάρηκαν που θ' απαλλάσσονταν από το πανωλύμι του μακαρίτη του αδελφού τους.

- Ναι! Βέβαια.... αυτό λέμε και μες.... σωστό και δίκιο.. το παιδί μεγάλωσε ... μπορεί να δουλέψει τώρα... ως τότε κι εμείς... δε μπορούμε πια.. τέλος πάντων, μόλις τελειώσει το συμβόλαιο να τα πάρετε τα χωράφια.

Εχ, με τέτοια εγκαρδιότητα που μίλησαν, όλοι έμειναν ευχαριστημένοι. Μάνα και παιδί ευχαρίστησαν τους θείους και περίμεναν με χαρά τη λήξη του συμβολαίου.

Αλλά οι θείοι όμως δεν τόβαλαν κάτω. Κρέμασαν τ' αυτιά κάτω και σκέφτηκαν. Και μια μέρα έλαμψε το πρόσωπό τους. Το βρήκαν πάλι. Και μια και δυό κρυφά στη μάνα. Κι απάνω που τους έψησε καφέ, άρχισαν πάλι να ξεμπλιάζουν τα σχέδιά τους.

-
- Και ξέρεις κάτι κυρά Κώσταινα;
- Τι; έκανε η μάνα ανήσυχια που τους έβλεπε κατσούφηδες.
- Ο Φασουλής, ο γιός σου...
- Τι έκανε ο Φασουλής; ανησύχησε πιο πολύ η μάνα και ο νους της πήγε ίσα στο κακό.

- Να ντε, είπε βαρυαστενάζοντας ο Γενάτος, τον βλέπουμε κάθε μέρα που πάει κι έρχεται στην πέρα γειτονιά.

- Ε, και; έκανε περίεργα η μάνα.
- Χμ, αναστέναξε ο Μακροχέρης, και μπαينوβγαίνει κάθε μέρα στη κόκκινη πόρτα.

Έφριξε η μάνα.

- Στην κόκκινη πόρτα είπες αφέντη μ'!

- Εκεί που συχνάζουν όλα τα ψυ-

ριάρικα, είπε άγρια ο Γενάτος.

- Τον γελάει εκείνη η ρουφιάνα, φώναξε τώρα έξαλλος ο Μακροχέρης.

- Θα του φάει τα χωράφια, ξαναούρλιαξε ο Γενάτος.

Οι θείοι δε μιλούν, ορύνονται τώρα.

- Τον βάζει να τα πουλήσει!

- Θα σας αφήσει στους πέντε δρόμους!

- Θα σας καταστρέψει!

- Θα σας..

- Θα...!

- Θα...!

Η καυμένη η μάνα γύριζε πανικόβλητη το κεφάλι της μια στον ένα και μια στον άλλον, λες και τα «θα» που άκουγε ήταν σφαίρες που σφύριζαν ξυστά πάνω από τ' αυτιά της. Κι όταν εκείνοι κάποτε σταμάτησαν λαχανιασμένοι, αυτή άρχισε τους θρήνους της.

- Αχ, τη βαρυόμοιρη! Τι κακό που με βρήκε! Ο Φασουλής μου να το κάνει αυτό; Αχ, το αλητόπαιδο! Τώρα νάρθει! Πουν' τους! Πουν' τους!..

- Μη κάνεις έτσι, κυρά Κώσταινα! Ψυχραιμία! Να συμβουλευείς το παιδί σου να καθήσει φρόνιμα είπε συμβουλευτικά ο Γενάτος. Παιδί είναι, γελάστηκε και ...

- και... ώσπου να φρονιμέψει... καλά είναι, λέω εγώ, πρόσθεσε ο Μακροχέρης, μια και τελειώνει ο καιρός με το συμβόλαιο ... εγώ λέω ... να το ξανανιώσουμε κανά δυό χρόνια πάλι ... γιατί που ξέρεις ... παιδί είναι ακόμα .. άγουρο μυαλό, τα πουλάει... τι κάνεις μετά; ... Τι λές κι εσύ αδελφέ;

- Ναι, ναι, καλή γνώμη. Έτσι λέω κι εγώ ... κι εμείς βέβαια δε μπορούμε να δουλεύουμε άλλο ... αλλά εκεί που να χαθούν τα χωράφια μας, οι περιουσίες μας που τις κερδίσαμε με αίμα... να μας τα πάρουν τα νηστικά ... για κάτι χαζές ιδέες ... τι να κάνουμε ... θα δουλέψουμε.

Θόλωσε το μυαλό της μάνας από θρηνη και πανικό. Να χάσει τα χωράφια, το παιδί της στην κόκκινη πόρτα! - και κρέμασε τις ελπίδες της στα τσιγκέλια των σωτήρων αδελφών της.

Ο Φασουλής

- Καλά, είπε, μα πέστε του κι εσείς καμιά κουβέντα! Θείοι του είστε, θα σας ακούσει.

Κι υπόγραψε η μάνα το καινούργιο συμβόλαιο που το είχαν έτοιμο στον κόρφο της τα κουνιάδια της για να προλάβουν το κακό.

□ □ □

Όταν το έμαθε το παιδί, έγινε έξω φρενών.

- Βρε μάνα, τι έκανες;
- Ξέρω εγώ. Εσύ να καθήσεις στ' αυγά σου και να πάψεις να πηγαίνω έρχεσαι εκεί που πας.
- Ποιός μωρέ μάνα;
- Θα σου φάει τα χωράφια σου αυτή, κουτέ! Θα μας πετάξεις όλους στους πέντε δρόμους.
- Ποιός μωρέ μάνα;
- Εσύ για!
- Εγώ; Ποιος τα λέει όλα αυτά;
- Αυτοί που σε βλέπουν.
- Βρε μάνα..
- Ξέρω εγώ...
- Βρε αμάν...
- Σουτ!..
- Βρε ζαμάν...

Τίποτε η μάνα.

Θύμωσε το παιδί, θύμωσε η μάνα, μάλωσαν, είπαν κουβέντες πολλές.

- Να σηκωθείς και να φύγεις τέτοιος που μου έγινες! Δε σε θέλω τέτοιο, τσίριζε η μάνα πάνω στο θυμό της.

Τι να κάνει και το παιδί, πήρε τα μάτια του κι έφυγε με βαρειά καρδιά.

Δρόμο παίρνει, δρόμο αφήνει, μέρες και νύχτες πλανιέται στα χαμένα. Κάποτε έφτασε σ' ένα σταυροδρόμι όπου σε μια ταμπέλα διάβαζε:

«Ο δρόμος από δω πάει και εύκολα γυρίζει,

Από δω πάει και δύσκολα γυρίζει
κι από δω πάει πάει και δε ματαγυρίζει»

Τι να κάνει κι ο Φασουλής, αφού η μάνα του τον έδιωξε, πίσω να γυρίσει δεν έβλεπε τον λόγο, μπήκε κι αυτός στον αγύριστο.

Μέρες πάλι γυρίζει στ' άγνωστα, ψυχή δε βλέπει πουθενά γιατί σπάνια ξεγελιόταν κανένας απελπισμένος σαν κι' αυτόν να μπει στο δρόμο που δεν γυρίζει. Αλλά κι αν έμπαινε χάνονταν στην άγνωστη χώρα και ούτε βλέποταν, ούτε γνωριζόταν.

Ήρθε μέρα που τελείωσαν οι τροφές και το νερό. Κουράστηκε, πείνασε, δίψασε. Δεν του είχε μείνει τίποτε. Τα γένια του μεγάλωσαν, τα ρούχα του κουρέλιασαν, ήταν βρώμικος, μα συνέχισε τον δρόμο τον αγύριστο, όσπου έφτασε σ' ένα ποτάμι. Ήθελε να το περάσει με δεν υπήρχε γεφύρι. Δεν χάνει καιρό πετιέται μέσα και κολυμπώντας βγήκε πέρα. Τώρα ήταν μούσκεμα. Βγάζει τα ρούχα του να στεγνώσουν και τσίτσιδος εντελώς ξαναμπήκε στο νερό. Έκανε ένα καλό μπάνιο και ξεβρώμισε. Μετά βγήκε και ξάπλωσε στον ήλιο να στεγνώσει. Στέγνωσαν και τα ρούχα του που τα είχε πλύνει και ξαναντύθηκε.

Εκείνη τη στιγμή είδε που περνούσε από κοντά του μια άμαξα πλούσια με τέσσερα άλογα. Επάνω ήταν ο αμαξηλάτης και μέσα μια αρχοντογυναίκα. Κοντοστάθηκε η άμαξα, έβγαλε η γυναίκα το κεφάλι έξω από το παράθυρο, είδε το Φασουλή, θαύμασε την κορμοστασιά του - φρέσκος ήταν από το μπάνιο - τον χαϊρέτησε.

- Γεια σου, παληκάρι μου!
- Γεια σου, κυρά μου!
- Πως σε λένε;
- Φασουλή! Κι εσένα;
- Αυστραλία!
- Αυστραλία; Τι όνομα κι' αυτό!
- Πρώτη φορά τ' ακούω. Ας είναι, νάσαι καλά.
- Για πού πας;
- Να βρω την τύχη μου
- Πώς έτσι;
- Έχ!..
- «Έτσι κι έτσι», της διηγήθηκε την ιστορία του.
- Δεν έρχεσαι με μένα;

- Να κάνω τί;

- Θα σ' έχω για παιδί μου. Δεν έχω παιδιά και θέλω ένα. Έχω χωράφια, σπίτια, πλούτη και θέλουν χέρια δυνατά. Τις λές; έρχεσαι;

Άλλο που δεν ήθελε ο Φασουλής.

- Έρχομαι, της λέει χωρίς δισταγμό.

- Έλα λοιπόν, ανέβα!

Μ' ένα πήδημα ο Φασουλής βρέθηκε δίπλα της κι έφυγαν.

□ □ □

Σε λίγο έφτασαν στ' αρχοντικό της Αυστραλίας. Θαμπώθηκε με τα πλούτη της, μέθυσε απ' το κρασί της, ξέχασε τα περασμένα. Είχε μεγάλη περιουσία εκείνη η γυναίκα κι αυτός χέρια γερά κι αμέσως ρίχτηκε με τα μούτρα στη δουλειά. Δικά του ήτανε, παιδί τον έκανε η κυρα-Αυστραλία. Γιατί να μη δουλέψει; Ζούσαν καλά.

Τα χρόνια περνούσαν, τα πλούτη αύξαιναν κι ο Φασουλής αρχόντευε. Παντρεύτηκε κιόλας, έκανε και παιδιά, μεγάλωναν κι' αυτά. Όμως, να λέμε και τη μαύρη αλήθεια, ποτέ δεν ένοιωσε πέρα για πέρα ευτυχισμένος. Μόλις πέρασαν οι πρώτες εντυπώσεις από τον πλούτο της αρχόντισσας, ο νους του άθελα γύρισε στη μάνα του και στ' αδελφία του, στα χωράφια του πατέρα του και στους θείους του που τα εκμεταλεύονταν. Από τότε κάθε βράδυ ο νους του γύριζε στο χωριό του.

Ποτέ δεν μπόρεσε να τον τραβήξει από κει κι ας έκανε τον αμέριμνο και τον ευτυχισμένο. «Καλά μπορεί να περνάω, αλλά ευτυχισμένος δεν είμαι», έλεγε κάθε φορά σε ώρες περισυλλογής. Τότε ο νους του πάλι γύριζε πίσω κι αυτός ρωτούσε με περιέργεια. «τι να κάνουν άραγε; Πως να είναι τώρα εκείνη η οικογένεια έτσι που την άφησα;»

Όμως τον καημό του δεν έλεγε σε κανέναν

Πόσες φορές η καινούργια του μάνα τον άκουγε να κρυφαστενάζει κι έκανε πως δεν καταλάβαινε. Μόνο αυτή ήξερε τον καημό του. Κανένας άλλος. Ούτε η γυναίκα, ούτε τα παιδιά του. Καμιά φορά πήγαινε κοντά του και στοργικά

Ο Φασουλής

άρχιζε της παρηγοριές της.

- Τι να κάνουμε, γιε μου, έτσι είναι η ζωή. Ο καθένας με τον πόνο του.

Στην αρχή δεν απαντούσε. Κάποτε όμως ξέσπασε.

- Δεν μπορώ να ξεχάσω μάνα, δεν μπορώ! απαντούσε κάθε φορά αυτός.

- Όχι, να μην ξεχάσεις! του 'λεγε αυτή. Ποιός σου 'πε να ξεχάσεις; Μόνο, να, υπομονή κάνε.

- Κάνω, έλεγε αυτός. Κάνω και τίποτε άλλο; Και το γύριζε στ' αστεία. Έτσι περνούσε ο καιρός του και οι αναστεναγμοί γίνονταν καμιά φορά πιο βαριοί.

Μια μέρα ο γιος του - κοτζαμ παληκάρι μέχρι εκεί πάνω κι αυτός τώρα - τον ρώτησε που τον άκουσε.

- Τι έχεις πατέρα και κρυφαναστενάζεις;

Ταράχτηκε σαν να τον έπιασαν στα πράσσα.

- Τίποτε παιδί μου! Να, οι δουλειές..., δικαιολογήθηκε.

- Πατέρα, δεν είναι οι δουλειές. Κάτι έχεις. Θέλω να μάθω. Που ξέρεις, μπορεί να σε βοηθήσω.

Δεν ήθελε να πει τίποτε, αλλά μπροστά την επιμονή του παιδιού κάθησε και του διηγήθηκε όλη την ιστορία του.

Θαύμασε το παιδί με την ιστορία, μια πιο πολύ θαύμασε με το γεγονός που ηγιαγιά του δεν ήταν η αληθινή γιαγιά του.

- Όστε αυτή δεν είναι η γιαγιά μου; ρώτησε ανατριχιάζοντας.

- Προς Θεού παιδί μου, τι λες;

- Αφού μου λες άλλη είναι η μάνα σου!

- Η μάνα μου είναι άλλη, απάντησε κοφτά ο πατέρας, αλλά κι αυτή εδώ είναι μάνα μου. Την αγαπώ σαν μάνα μου γιατί με ξαναγέννησε. Δεν έχω κανένα παράπονο μαζί της. Μου φέρθηκε καλύτερα από μάνα μου. Μου τα 'δωσε όλα και με το παραπάνω. Τ' ακούς; Και με το παραπάνω! Πολύ περισσότερα από τη μάνα μου. Εκείνη μου κράτησε κι εκείνα που έπρεπε να μου δώσει. Μ' έδωσε

χωρίς τίποτε! Σα σκυλί! Ετούτη μου 'δωσε όλα τα δικά της. Γι' αυτό να το βγάλεις απ' το μυαλό σου πως δεν είναι γιαγιά σου αυτή εδώ. Είναι και παρά είναι. Σε γέννησα, σε μεγάλωσα στο σπίτι της. Πότισα το χώμα της με τον ιδρώτα μου. Το χώμα αυτό (έσκυψε ο Φασουλής κι άρπαξε με το χέρι του χώμα και τόφερε στη μούρη του γιου του) μας ένωσε. Το βλέπεις; Αυτό μ' έκανε παιδί της, αυτό την έκανε μάνα μου. Πώς μπορείς εσύ να πεις δεν είναι γιαγιά σου; Είναι και παρά είναι σου λέω. Τ' ακούς; Και η άλλη γιαγιά σου είναι, αλλά ...ώχ!.. μα τέλος πάντων... πώς να στο πώ... έχεις δυο γιαγιές. Όλοι έχουμε δυο γιαγιές. Και τις δυο το ίδιο τις αγαπάμε...

- Μα!... Κάτι πήγε να πει το παιδί αλλά ο πατέρας το διέκοψε απότομα.

- Δεν έχει μα και ξεμά! Έτσι είναι. Εκείνη είναι αίμα μας, ναι, αίμα μας.. είναι η αληθινή γιαγιά σου, μα κι ετούτη ... τι σαν δεν είναι δικό μας αίμα; Έγινε τώρα... γίναμε ένα αίμα, φκιάσαμε μια οικογένεια όλοι μαζί... σαν το δικό μας... αίμα ανθρώπινο ... όλοι οι άνθρωποι ένα αίμα έχουμε ... άνθρωποι είμαστε όλοι ... όλοι είμαστε παιδιά του Θεού, όλοι είμαστε αδελφία μπροστά του... Αυτά θα λέμε τώρα ... πως να στο πώ... κατάλαβέ του!.. Τ' ακούς; Βγάλτο απ' το νου σου ...είναι γιαγιά σου.. αυτή σε σπαργάνωσε.

Σταμάτησε κάποτε να φωνάζει. Το μέτωπό του ήταν καταϊδρωμένο. Έτρεμε, του φάνηκε σαν να πήγαινε να γκρεμίσει το σπίτι του από απροσεξία.

Το παιδί έσκυψε το κεφάλι. Πρώτη φορά έβλεπε έτσι τον πατέρα του.

- Μα τότε γιατί βασανίζεσαι, πατέρα; ρώτησε δειλά.

Ο Φασουλής χαμήλωσε τον τόνο της φωνής του.

-Μάνα μου είναι εκείνη παιδί μου, δεν την ξεχνώ. Ας μ' άφησε. Μ' αγαπούσε όμως. Έκανε ένα σφάλμα. Μα ήταν και φτωχή. Μήπως ήξερε τι έκανε; Την γέλασαν οι κατεργάρηδες. Θύμα τους ήταν. Γι' αυτό δεν μ' αφήνει η συνειδησή μου να την ξεχάσω.

Όσο τη θυμάμαι, ένα καρφί νιώθω στην καρδιά μου που την άφησα μόνη.

- Κι' αυτοί οι θείοι σου, τι άνθρωποι!... είπε μ' απέχθεια το παιδί.

- Ας τους έχει καλά ο Θεός, κι αυτούς. Ας το βρουν απ' αυτόν.

Σταμάτησε ο Φασουλής. Δεν είπε τίποτε άλλο. Δεν είπε τίποτε άλλο και το παιδί. Τι να έλεγαν;

Από κείνη την ημέρα ο πατέρας δεν ξαναγέλασε. Μέσα του ένιωθε πως κάτι έσπασε που ως τώρα αντιστεκόταν. Δεν γελούσε πια, δεν γλεντούσε, ώσπου έπεσε στο κρεβάτι.

□ □ □

Ο γιατρός που τον εξέτασε, είπε:

- Δεν γίνεται τίποτε! Πρέπει ν' αλλάξει κλίμα. Ο τόπος δεν τον σηκώνει άλλο.

- Τι έχεις γιατρέ; ρώτησε ανήσυχια η γυναίκα του.

- Νοσταλγίτιδα!

- Τι είναι αυτό;

- Τι να σας πω; Μια αρρώστια σαν όλες τις άλλες. Για να την καταλάβεις, πρέπει να την νοιώσεις στο κορμί σου. Είναι μια ψυχική πάθηση που πιάνει όσους ζουν μακριά από τον τόπο τους για μακρό χρονικό διάστημα. Έρχεται η ώρα που θέλουν να γυρίσουν πίσω. Όταν δεν μπορούν, αρρωσταίνουν.

- Περίεργο! είπε η γυναίκα που δεν μπορούσε να καταλάβει πως μπορεί ένας ν' αρρωστήσει επειδή είναι στον τόπο του.

- Όμως η γριά ψυχομάνα τον καταλάβαινε καλά τον ψυχογιό της και μια μέρα εκεί που καθόταν κοντά στο προσκεφάλι του, του λέει:

- Δεν νομίζεις γιέ μου, πως είναι καιρός για ένα ταξιδάκι;

Την κοίταξε ο Φασουλής κι έλαμψαν τα μάτια του.

- Να πάω λες μάνα;

- Γιατί όχι; Στη μάνα σου να την πας; χαμογέλασε καλωσυνάτα.

- Εσύ είσαι η μάνα μου, της είπε και δάγκωσε τα χείλη του.

- Πρώτα εκείνη και μην το ξαναπείς αυτό, παρά σήκω! Είπε αυστηρά.

Ο Φασουλής

Αμ που πήγε εκείνη η αρρώστεια; Λες και του κόλλησαν φτερά. Σαν πουλί πετάχτηκε.

Φορτώθηκε δώρα, γέμισε τις τσέπες λεφτά, ήταν έτοιμος. Χαιρέτησε όλους και τελευταία κουβέντα στο γιό του:

- Να κοιτάς τη μάνα σου, τ' αδέλφια σου και τη γιαγιά σου, όσο θα λείπω. Προπαντός τη γιαγιά σου. Αν δεις και αργώ να γυρίσω, παρ' τους όλους και ελάτε ένα ταξιδάκι κι εσείς. Ακούς; Κι έφυγε.

□ □ □

Όταν πλησίαζε στο χωριό, κανένας δεν τον γνώριζε. Όμως οι θείοι που πάντα φοβούνταν τον ερχομό του πρώτοι τον γνώρισαν όταν τον είδαν να κοιτά ύποπτα στα χωράφια τους και τον υποδέχτηκαν τάχα εγκάρδια. Τον αγκάλιασαν, τον φίλησαν σταυρωτά, δάκρυσαν κι αμέσως ο Γενάτος το γύρισε λίγο στη βαρυθυμιά.

- Η μάνα σου, ξέρεις, δεν θέλει να σε δει καθόλου. Είναι ακόμα θυμωμένη μαζί σου που την άφησες κι έφυγες και δεν θέλει να σε δει.

- Καλύτερα μην πας σπίτι καθόλου, πρόστεσε ο Μακροχέρης. Είναι και λίγο άρρωστη και μην της έλθει κόλπο.

- Όχι, πρέπει να πάω, επέμενε ο Φασουλής. Εγώ γι αυτήν ήρθα, για σας, για τ' αδέλφια μου, για όλους σας. Πως μπορώ να μην πάω στη μάνα μου;

- Μα σου λέω, επέμενε ο Γενάτος, θα της κάνεις κακό. Μην πας απόψε στο σπίτι. Έλα τουλάχιστον να κοιμηθείς σε μας κι αύριο, θα δώσει ο θεός τη μέρα και βλέπουμε τι κάνουμε.

Όμως ο Φασουλής επέμενε απόψε και καλά. Επέμεναν όμως και οι θείοι του που δεν ήθελαν με κανέναν τρόπο να πάει το παιδί στη μάνα του. Από τις επιμονές τους αφού είδαν και απόειδαν πως δεν μπορούσαν να τον κρατήσουν - προκειμένου νάχουν και χειρότερα - ήρθαν τάχα

στα χέρια χωρίς να το καταλάβουν, τον αρπάζει από τα χέρια ο Γενάτος, τραβάει το μαχαίρι ο Μακροχέρης, το μπήχνει στα στήθια του. Το πετάνε κάτω, παίρνουν και τις οικονομίες του και ούτε πούν' τος, ούτε νάτος. Κανένας δεν τους είδε.

□ □ □

Βόγηξε ο Φασουλής μπροστά στην πόρτα, άκουσε η μάνα, βγήκε έξω ανήσυχη. Νύχτα ήταν μα σαν άκουσε την πονεμένη φωνή κι είδε το πτώμα, γνώριμα της φάνηκαν, ατσάλωσε τη μνήμη της, γνώρισε αμέσως στο πυκνό σκοτάδι το χαμένο παιδί της. Έπεσε πάνω, τ' αγκάλιασε, έκλαιγε, θρηνούσε, τραβούσε τα μαλιά της.

- Παιδί μου, χρυσέ μου, Φασουλή μου, ποιός σου τόκανε αυτό;

Σα ρόγχος ακούστηκε η φωνή του παιδιού.

- Οι θείοι μου μάνα.. Αυτοί που μας χώρισαν ... αυτοί που μας χαντάκωσαν ... αυτοί που μας πήραν κι' όλες τις οικονομίες μου..

- Τους άτιμους! ούρλιαξε η μάνα.

- αυτοί με μαχαίρωσαν μάνα ... δεν με ήθελαν να σε δω.. μου 'παν πως ... δε ... με ... θέλεις ... ν...να με δ... δ... δεις .. είπε σβύνοντας το παιδί.

- Άτιμοι, κλέφτες, φονιάδες! Ξεκληρίσατε την οικογένειά μου, σκορπίσατε τα παιδιά μου στους πέντε δρόμους και τώρα μου τα σκοτώνετε. Μου χαλάσατε το σπίτι μου, φάγατε την περιουσία μου, φονιάδες, εγκληματίες, αχάριστοι..

Έκλαιγε και δερνόταν υστερικά η κακομοίρα πάνω στο παιδί της κι έλεγε λόγια πολλά, τέτοια που λένε οι μανάδες όταν βλέπουν το χάρο ν' αρπάζει ανάλητος το παιδί τους μέσα από την αγκαλιά τους.

Σε μια στιγμή της φάνηκε πως κάτι ξεγλύστρησε μέσα από τα χέρια της. Απότομα σταμάτησε τον θρήνο, ανοίγει υστερικά τα μάτια, κόπηκε η ανάσα της, κοιτά το παιδί καταπρόσωπο. Τόνιωθε που όλο και χαλάρωνε, χαλάρωνε, κιόλο βούλιαζε στην αγκαλιά της σαν να τόπαιρνε ο

ύπνος, σα να ζητούσε τη ζεστασιά της.

Πανικός την έπιασε! Το τίναξε μια φορά, δυό φορές, αλλά αλλοίμονο!

Το παιδί, ο Φασουλής, είχε ξεψυχήσει μέσα στα χέρια της.

Άγρια φωνή ξέσχισε τα στήθη της. Σαν ηφαιστίο τίναξε ο πόνος ξεσχίζοντας τα σωθικά της και την πλάκωσε κι' αυτή. Έπεσε κι' αυτή λιπόθυμη δίπλα στο παιδί της.

Έτσι τους βρήκαν και τους δύο την άλλη μέρα. Νεκρό το παιδί και τη μάνα να κλαίει και να γελά από πάνω του.

Το παιδί κοιτούσε μ' ένα παράπονο τον ουρανό επίμονα κι η μάνα τρελλή, το κοιτούσε, το χαϊδεύε και γελούσε μαζί του γεμάτη χαρά για τον ερχομό του.

□ □ □

Δεν πέρασαν λίγες μέρες και η οικογένεια του Φασουλής πήρε ένα γράμμα γραμμένο με πολύ λυρισμό..

«Αγαπητά μας ανήψια..», έλεγε το γράμμα.

«Με ραγισμένη την καρδιά σας αναγγέλουμε πως ο άμοιρος ο πατέρας σας δεν άντεξε στη συγκίνηση τη στιγμή που αγκάλιασε τη γιαγιά σας. Έσπασε η καρδιά του στη στιγμή και μαζί του σχεδόν πήρε και τη μάνα του. Η κακομοίρα είναι βαριά άρρωστη τώρα...»

»Χθες τον κηδέψαμε με τις αρμόζουσες τιμές...»

Έγραφε κι άλλα πολλά συγκινητικά λόγια το γράμμα και στο τέλος έλεγε.

«...Η σκέψη μας φτερουγίζει πάντα μαζί σας. Νιώθουμε τη λύπη σας και θρηνούμε μαζί σας.

Κουράγιο αδέλφια!

Με άπειρη αγάπη και πολλές ευχές

Οι θείοι σας ...»

(υπογραφές)

Η γιαγιά Αυστραλία δάκρυσε, η μάνα τόβαλε στα κλάματα κι ο γιος τσαλάκωσε το γράμμα και στήλωσε πέρα τη ματιά του. Λύπη τον έπνιξε

Ο Φασουλής

και οργή συνάμα μα και μια αμφιβολία γαργάλισε κιόλας τη σκέψη του.

«Χαίρομαι, συλλογίστηκε, που λυτρώθηκε στην αγκαλιά της μάνας του, μα η καρδιά του έσπασε ή του την έσπασαν;», κι ως τότε του φάνηκε πως μπροστά του τόβλεπε κιόλας το χρέος. Να μάθει πως πέθανε ο πατέρας του.

Γ. Κατσαρός
Αύγουστος 1987

Η Ημέρα του Μακεδονικού Αγώνα στη Θεσσαλονίκη στην πλατεία των Μακεδονομάχων.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ

Του φιλόλογου Καθηγητή Π. ΛΙΒΕΡΙΑΔΗ

Ανάμεσα στο πάνθεο των ηρώων του Μακεδονικού Αγώνα, φωτεινή ξεχωρίζει η μορφή του άξιου Μητροπολίτη Καστοριάς, Γερμανού Καραβαγγέλη.

Γεννήθηκε το 1866 στο χωριό Σύψη της Λέσβου. Ο πατέρας του καταγόταν από τα Ψαρά και ήταν γιός ναυτικού, συμπολεμιστή του Κανάρη και του Μιαούλη στην επανάσταση του '21. Σπούδασε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης και αργότερα στη Λειψία και στη Βόννη. Το 1891 ανακηρύχτηκε διδάκτορας της φιλοσοφίας. Στη συνέχεια δίδαξε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης για πέντε χρόνια. Το 1896 έγινε επίσκοπος του Πέραν της Κωνσταντινούπολης και το 1900, σε ηλικία 34 χρόνων, διορίστηκε από το Πατριαρχείο Μητροπολίτης Καστοριάς.

Όταν ο Γερμανός Καραβαγγέλης έφτασε στην Καστοριά, θρέθηκε σε μια πραγματικά δραματική κατάσταση. Οι Βούλγαροι και μετά την ακύρωση της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου (1878), που παραχωρούσε στη Βουλγαρία ολόκληρη σχεδόν τη Μακεδονία, δεν έπαυσαν να ζουν με το όνειρο της μεγάλης Βουλγαρίας. Επειδή λοιπόν έβλεπαν ότι δεν μπορούσαν να επιτύχουν τους σκοπούς τους με νόμιμους τρόπους, αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν την τρομοκρατία, τις βιαιότητες και τις δολοφονίες. Ισχυρές βουλγαρικές ομάδες λυμαίνονταν συνεχώς την ύπαιθρο και εξανάγκαζαν τα χωριά να μεταπηδήσουν στην Εξαρχία. Ο διωγμός των πατριαρχικών σ' ολόκληρη τη Μακεδονία την περίοδο αυτή ήταν αμείλιχτος, γιατί στόχος των Βουλγάρων ήταν να απλώσουν την εξουσία της Εξαρχίας. Ήθελαν να παρουσιάσουν τη Μακεδονία στα ευρωπαϊκά κράτη ως εξαρχική για να τη διεκδικήσουν ως βουλγαρική έπειτα

από την αναμενόμενη διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Ιδιαίτερα δραματική παρουσίαζόταν η κατάσταση στις περιοχές Καστοριάς και Φλώρινας. Οι βουλγαρικές ανταρτικές ομάδες εφαρμόζοντας προκαθορισμένο και καλά μελετημένο σχέδιο εξουδετέρωναν τα ηγετικά στελέχη των κοινοτήτων, τους προεστούς, τους δασκάλους και τους ιερείς, γιατί ήξεραν ότι, αν έβγαζαν αυτούς από τη μέση, θα ήταν αμεσότερα και μεγαλύτερα τα αποτελέσματα των βιαιοπραγιών τους στο ηθικό των κατοίκων της υπαίθρου.

Μόλις ο νέος Μητροπολίτης Καστοριάς, ο Γερμανός Καραβαγγέλης, διαπίστωσε την οδυνηρή αυτή κατάσταση, φρόντισε να ενημερώσει με κάθε μέσο και τρόπο και το Πατριαρχείο και τους πολιτικούς παράγοντες της Αθήνας και έκανε σε όλους επάλληλες δραματικές εκκλήσεις, που και σήμερα ακόμη συγκινούν πάρα πολύ εκείνον που τις διαβάζει.

Δεν ήταν όμως εύκολο οι αγωνιώδεις αυτές φωνές του Καραβαγγέλη από την Καστοριά να βρούν απήχηση στους αρμόδιους κύκλους της ελεύθερης Ελλάδας. Η πολιτική ατμόσφαιρα στην Αθήνα βαρυνόταν από τον αποτυχημένο πόλεμο του 1897, τις επικίνδυνες περιπλοκές που παρουσίαζε το ζήτημα της Κρήτης, και τις εσωτερικές πολιτικές διαμάχες. Επίσης, δύο ακόμη παράγοντες συνέβαλαν πολύ στην αδιαφορία που έδειξε τότε η ελεύθερη Ελλάδα στις εκκλήσεις του Καραβαγγέλη για τη σωτηρία της Μακεδονίας από το βουλγαρικό κίνδυνο. Ο ένας ήταν ότι, την πολεμική που αντιπάρετασε τότε η βουλγαρική Εξαρχία εναντίον του Οικουμενικού Πατριαρχείου, την είχε χρησιμοποιήσει προηγουμένως η ελεύθερη ελληνική εκκλησία και το ελεύθερο ελληνικό κράτος, με

άλλες έστω προϋποθέσεις και άλλους σκοπούς, αλλά με το ίδιο δυστυχώς αποτέλεσμα, την απόσπαση δηλαδή της Εκκλησίας της Ελλάδας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Και ο δεύτερος παράγοντας ήταν ότι στη σκέψη των αρμοδίων της ελεύθερης Ελλάδας δε βρήκαν την κατάλληλη θέση η κατάσταση και τα προβλήματα της Μακεδονίας την εποχή εκείνη ούτε είχε εκτιμηθεί όσο έπρεπε ο κίνδυνος της παρουσίας προς βορράν του Ελληνισμού του τεράστιου όγκου των Σλάβων και των βλάνων τους σε βάρος της Μακεδονίας.

Όταν ο Καραβαγγέλης διαπίστωσε την αδιαφορία της Αθήνας, δεν άφησε τον εαυτό του έρμαιο της πικρίας και της απογοήτευσης, αλλά αποφάσισε να βοηθήσει τον Ελληνισμό της περιοχής της δικαιοδοσίας του να αντιδράσει με τα δικά του μέσα, να αντισταξει την αυτοάμυνά του εναντίον του εκβουλγαρισμού της Μακεδονίας. Σ' αυτό τον τομέα η προσφορά του Καραβαγγέλη υπήρξε πραγματικά πολύτιμη και καθοριστική για την έκβαση του μακεδονικού αγώνα.

Ένοπλα σώματα οργανωμένα από την Εθνική Εταιρεία εισέβαλαν στην περιοχή Κρανιάς και αφού συγκρούστηκαν με τις τουρκικές φρουρές, αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν. Στην εικόνα η ομάδα Καψαλοπούλου - Μυλωνά. Ανάμεσά τους ο Π. Μελάς και ο Κ. Μαζαράκης - Αινιάν. Αθήνα.

Πρώτη φροντίδα του ήταν να δημιουργήσει τοπικές εστίες αντίστασης σε όσο το δυνατό περισσότερα χωριά της Καστοριάς και της Φλώρινας. Με αδιάκοπες και περιπετειώδεις περιηγήσεις σ' ολόκληρη την ύπαιθρο, με ριψοκίνδυνες αποστολές, με μυστικές συζητήσεις αλλά και με δημόσια κηρύγματα, άρχισε να δίνει θάρρος, να σκορπά αισιοδοξία, να χαρίζει ελπίδα στον ταλαιπωρημένο ελληνικό πληθυσμό της περιοχής. Ταυτόχρονα σχεδόν δεχόταν ο ίδιος τη μεγάλη χαρά να βλέπει να προβάλλουν όλο και περισσότεροι ενθουσιώδεις και αποφασισμένοι αγωνιστές, έτοιμοι να δώσουν τα πάντα και τη ζωή τους ακόμη, για να αναχαιτίσουν τη βουλγαρική πλημμυρίδα και να διατηρήσουν αλώβητη τη θρησκεία τους και την ελληνικότητά τους. Οι πρώτοι που έσπευσαν στο κάλεσμα του ψυχωμένου Μητροπολίτη ήταν ο Κώττας από το χωριό Ρούλια, ο Βαγγέλης από το Στρέμπενο, ο Παύλος Κύρου από το Ζέλοβο και ένα ατέλειωτο πλήθος από αγωνιστές, που αρκετοί απ' αυτούς είχαν γράψει κιόλας μεγάλο μέρος της ιστορίας τους σαν μακεδονομάχοι κι άλλοι που επρό-

κειτο να γίνουν θρύλος και σύμβολο της αθάνατης εκείνης εποποιΐας.

Η αναθάρρυνση όμως αυτή και ο ξεσηκωμός των Ελλήνων της Μακεδονίας προκάλεσε, όπως ήταν φυσικό, εντονότερη τη δράση και αγριότερη τη συμπεριφορά των βουλγαρικών ανταρτικών ομάδων. Η κατάσταση αυτή με τις αιματηρές συμπλοκές και αντεκδικήσεις μεταξύ ελληνικών και βουλγαρικών ανταρτικών σωμάτων στη Μακεδονία συνεχίστηκε αμείωτη μέχρι και τις παραμονές της επανάστασης του Ήλιντεν (Ιούλιος 1903). Παρουσίασε όμως από βουλγαρικής πλευράς μεγάλη κάμψη μετά την αποτυχία του κινήματός τους, γιατί οι Τούρκοι εξουδετέρωσαν τα ένοπλα τμήματα των Βουλγάρων, που πήραν μέρος στην επανάσταση και συνέλαβαν τα περισσότερα από τα ηγετικά της στελέχη. Κατά το διάστημα αυτής της ηρεμίας ο Καραβαγγέλης βρήκε την ευκαιρία να ασχοληθεί συστηματικά με ζητήματα οργάνωσης των κοινοτήτων και των αντιστασιακών επιτροπών των ελληνικών χωριών.

Οι Βούλγαροι όμως προσπάθησαν την ήττα τους στο κίνημα του Ήλιντεν να την εκμεταλλευτούν πολιτικά, θα λέγαμε, πράγμα που πέτυχαν σε μεγάλο βαθμό. Παρουσίασαν δηλαδή σ' ολόκληρη την Ευρώπη με πληρωνόμενους δημοσιογράφους και εφημερίδες την επανάσταση του Ήλιντεν σαν αγωνιώδη προσπάθεια όλων των χριστιανικών πληθυσμών της Μακεδονίας να απαλλαγούν από τον τουρκικό ζυγό. Καθημερινά έβλεπαν το φως της δημοσιότητας πύρινα άρθρα σε ευρωπαϊκές εφημερίδες εναντίον της τουρκικής βαρβαρότητας και υπέρ των δεινοπαθόντων βουλγαρικών πληθυσμών. Η βουλγαρική προπαγάνδα είχε επιτύχει να νομίζουν οι Ευρωπαίοι ότι η Μακεδονία κατοικείται κατά κύριο λόγο από Βουλγάρους. Γι' αυτό και τα προνόμια, που αναγκάστηκαν να παραχωρήσουν οι Τούρκοι με την πίεση των ευρωπαϊκών χωρών στους χριστιανικούς πληθυσμούς της Μακεδονίας, κατέληξαν στην αμνήστευση των Βουλγάρων, που είχαν συλληφθεί από τους Τούρκους μετά την καταστολή του κινήματος του Ήλιντεν.

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ

Προβλήματα - Μελλοντικές προοπτικές

Του Λεωνίδα Αθανασίου (B.A, D. Ed., M. Ed., Ph.D)
Λέκτορα της Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ι. Εισαγωγικά

Η Αυστραλία είναι χώρα πολυεθνική. Υπολογίζεται ότι κατοικούν σ' αυτή περισσότερες από ογδόντα (80) εθνικότητες. Η ιστορία της όμως είναι σχετικά νέα. Φέτος γιορτάζει τα διακόσια χρόνια του αποικισμού της από τους λευκούς και ιδιαίτερα τους Αγγλοσάξωνες.

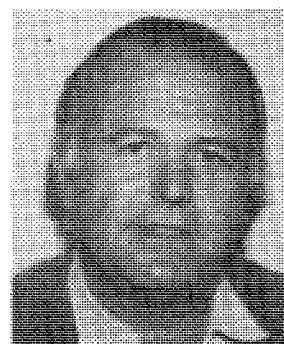
Ο ελληνισμός της Αυστραλίας είναι μια από τις εθνικότητες που ζουν σ' αυτή. Είναι μάλιστα η τρίτη σε πληθυσμό μετά την Αγγλική και την Ιταλική. Δεν υπάρχουν ακόμα τεκμηριωμένα στοιχεία για το πότε ήρθαν οι πρώτοι Έλληνες στην μακρινή αυτή χώρα, ούτε κάτω από ποιές συνθήκες. Υπολογίζεται ότι ήρθαν από τις αρχές του περασμένου αιώνα με διάφορες ευκαιρίες. Σίγουρο είναι ότι τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα κάνουν αισθητή την παρουσία τους.

Το 1897 για παράδειγμα ιδρύεται στη Μελβούρνη η πρώτη Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας, ενώ τον επόμενο χρόνο αντίστοιχη κοινότητα ιδρύεται στο Σίδνεϋ.

Στις δεκαετίες που ακολούθησαν ο Ελληνισμός αυξάνεται συνέχεια. Η μαζική μετανάστευση όμως έγινε στις δεκαετίες του 1950 και 1960. Σήμερα υπολογίζεται ότι σ' ολόκληρη την Αυστραλία οι Έλληνες πλησιάζουν το μισό εκατομμύριο.

Σήμερα η Ελληνική παροικία της Αυστραλίας γενικότερα και της Βικτώριας ειδικότερα έχει κάνει πολύ έντονη την παρουσία της. Η συμβολή της στην πολιτιστική ζωή της χώρας είναι θετική και αναγνωρίζεται και από το κράτος.

Η επιβίωση και η επικράτηση ωστόσο των Ελλήνων στη νέα τους πατρίδα δεν ήταν εύκολη. Οι ιστορικοί που θα ασχοληθούν με το θέμα θα φέρουν στην επικαιρότητα πολύτιμες πληροφορίες σχετικές με τους αγώνες και τις αγωνίες τους για επιβίωση, ανατροφή των παιδιών, διατήρηση της γλώσσας και της κουλτούρας τους και μετάδοσης και στα παιδιά τους, αντίσταση

στην αφομοιωτική πολιτική των Αγγλοσάξωνων κ.ο.κ.

Θεωρήθηκε αναγκαία η συνοπτική αυτή αναδρομή γιατί στο κείμενο που ακολουθεί θα χρειαστεί να κάνουμε αναφορές στο παρελθόν του ελληνισμού της Βικτώριας προκειμένου να κατανοήσουμε το παρόν και να διατυπώσουμε σκέψεις για το μέλλον. Βασικοί στόχοι της μελέτης αυτής είναι να διερευνήσει τη θέση που κατέχει σήμερα η νεοελληνική γλώσσα και κουλτούρα στο εκπαιδευτικό σύστημα της Βικτώριας, να επισημάνει τα προβλήματα που υπάρχουν και να διατυπώσει μερικές σκέψεις, που ενδεχόμενα θα βοηθήσουν τους αρμόδιους για το θέμα φορείς στην καλύτερη αντιμετώπισή τους.

2. Χώροι στους οποίους διδάσκονται η νεοελληνική γλώσσα και κουλτούρα στη Βικτώρια.

Η διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας σήμερα στη Βικτώρια κατέχει αξιόλογη θέση. Διδάσκεται συγκεκριμένα:

- α) Στα δημόσια ημερήσια σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- β) Στα Σαββατιάτικα κρατικά σχολεία, γνωστά παλαιότερα ως **Saturday School of Modern Languages** και σήμερα, ύστερα από την πρόσφατη αναβάθμισή τους, ως **Victorian School of Languages**.

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

- γ) Στα ανεξάρτητα ιδιωτικά σχολεία. Σ' αυτά ανήκουν:
- 1) τα καθολικά ιδιωτικά σχολεία τα οποία δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και υπάγονται στην καθολική εκκλησία. 2) Τα ιδιωτικά σχολεία των άλλων θρησκευτικών δογμάτων, τα οποία έχουν πολύ καλά οργανωμένες και τις δύο βαθμίδες της γενικής εκπαίδευσης και θεωρούνται από τα καλύτερα της Αυστραλίας γι' αυτό και εισπράττουν υψηλά δίδακτρα.
- δ) Στα ανεξάρτητα ημερήσια ιδιωτικά σχολεία με Ελληνικό φορέα. Πρόκειται για τα γνωστά ως «ημερήσια δίγλωσσα ελληνικά σχολεία» που λειτουργούν με ελληνικό φορέα. Στη Μελβούρνη υπάρχουν τέσσερα σχολεία αυτής της μορφής. Το πρώτο είναι της Μονής του Αγίου Ιωάννη και λειτουργεί το 1979. Το δεύτερο, η «Ευαγγελίστρια» και άρχισε να λειτουργεί το 1982. Το τρίτο οι «Άγιοι Ανάργυροι» και το τέταρτο το «Brunswick Grammar» που λειτουργεί το 1986.
- Το 1989 αναμένεται να λειτουργήσει και το πέμπτο από την Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας. Έχει ήδη εξασφαλίσει το διδακτήριο και προχωρούν οι διαδικασίες για την οργάνωση.
- ε) Στα ελληνικά απογευματινά κοινοτικά - ενοριακά και ιδιωτικά «σχολεία». Στην πραγματικότητα δεν πρόκειται για σχολεία με τη μορφή που αυτά είναι γνωστά. Είναι χώροι στους οποίους διδάσκεται η ελληνική γλώσσα και κουλτούρα 3-5 ώρες την εβδομάδα και κατά κανόνα το Σάββατο. Ανήκουν σε Κοινότητες (Κοινοτικά), στην Αρχιεπισκοπή (ενοριακά) ή σε ιδιώτες (ιδιωτικά).

στ) Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Από το 1974 στο πανεπιστήμιο της Μελβούρνης λειτουργεί τμήμα νεοελληνικών σπουδών, στο οποίο μπορεί κανείς να σπουδάσει την νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Δημιουργήθηκε ύστερα από πολλούς και έντονους αγώνες της παροικίας και με σημαντική οικονομική ενίσχυση εκ μέρους της.

Το 1982 επεκτάθηκε η διδασκαλία αυτή της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας και στο πανεπιστήμιο Monash χωρίς όμως να υπάρχει αντίστοιχο τμήμα. Αντίθετα το 1986 ιδρύθηκε τμήμα νεοελληνικής γλώσσας λογοτεχνίας και κουλτούρας στο πανεπιστήμιο La Trobe.

Εκτός από τα τρία αυτά πανεπιστήμια της Μελβούρνης, η νεοελληνική γλώσσα και κουλτούρα διδάσκεται και σε τρία κολλέγια στο Victoria College, στο Footscray Technical Institution και στο Philip Institute of Technology. Στα Κολλέγια αυτά προετοιμάζονται και εκπαιδευτικοί για τη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Σε όλους αυτούς τους χώρους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί κανείς να σπουδάσει την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα σε πτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο.

3. Μαθητικό και διδακτικό δυναμικό που ασχολείται με την νεοελληνική γλώσσα και κουλτούρα στη Βικτώρια.

Στους πίνακες που ακολουθούν παραθέτουμε στατιστικά δεδομένα από το μαθητικό και διδακτικό δυναμικό της Βικτώριας που ασχολείται με την διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και κουλτούρας.

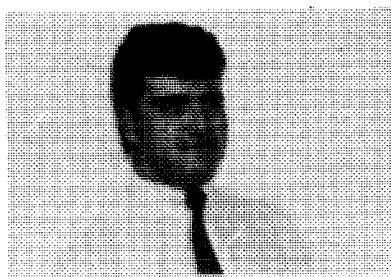

Η ΝΕΟΛΑΙΑ

AUSTRALIAN INSTITUTE

MARY IASONIDES
Secretary General

NICK KYRIAKOU
Membership Co-ordinator

STEVEN KARANDAGLIDES
Vice President

SONIA CHRISTOU
Vice-President

EVAN PA
Chairman

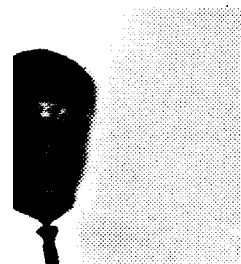
Η νεολαία του Αυστραλιανού Ινστιτούτου
αυταπάργνηση υπηρέτησε τους σκοπούς.
Members of the Australian Institute
during a break.

ADVISOR

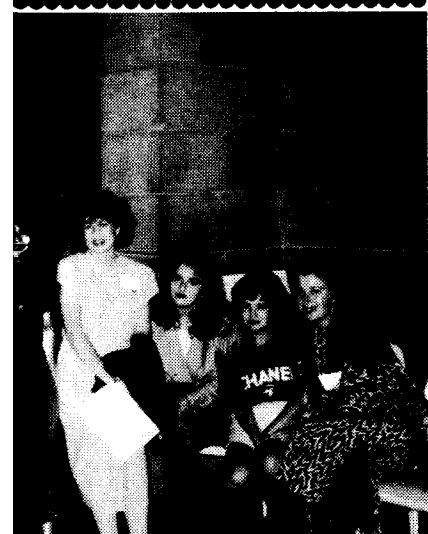
PETER C
GEORGE
HARRY S.

ΑΙΑ ΜΑΣ

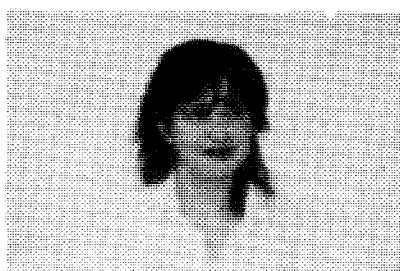
Ε ΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ YOUTH

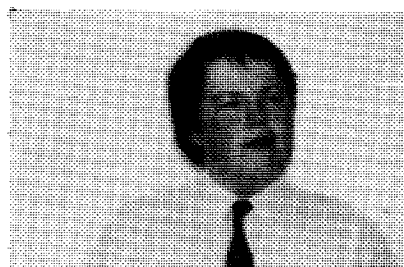
PADOPOULOS
President/Convenor

Ομάδα του Μακεδονικών Σπουδών που με
τέληξε το Συνεδρίου.
Youth Club of Macedonian Studies (Youth Club)

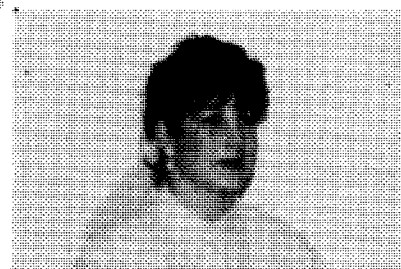
LITSA KATRIS
Publicity Liaison Officer

DARREN LETHEBY
Publications Officer

HELEN SOFIANOS
Social Secretary

DAISIE PETRIDES
Treasurer

EXECUTIVE COUNCIL:

1
J. J. SONIDES
B. BISAS
APOSTOLIDES

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

Πίνακας 1

Στατιστικά δεδομένα για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση της Βικτώριας

Κατηγορίες Α/Α Σχολείων	Σχολικές Μονάδες	Διδα- σκοντες	Μαθητές που παρακολουθούν	Χρόνος διδ/ντα	Παρατηρήσεις
I ΚΡΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ					1. Από τους 2,511 μαθητές που παρακολουθούν στα κρατικά σχολεία οι 1,299 είναι ελληνικής καταγωγής και οι 1,212 μη ελληνικής.
1.α Με δίγλωσσο πρόγραμμα	9	11	358 ¹	2-22	
β. ως κοινοτική γλώσσα	22	29	2,153	3-5	
2. Σαββατιανά	5	7	116	2-3	2. Όλοι αυτοί οι μαθητές είναι μη ελληνικής καταγωγής.
II ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΗΜΕΡΗΣ. ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	1	1	48 ²	1-6	3. Στα σχολεία αυτά προσφέρουν έργο (διδασκτικό, συμβουλευτικό, συντονιστικό) και εννιά (9) αποσπασμένοι, από το γραφείο εκπαίδευσης του Γενικού Προξενείου Μελβούρνης, Έλληνες εκπαιδευτικοί.
III ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΗΜΕΡΗΣ. ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΕΑ	4	15	565	5-10	
IV ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΕΝΟΡΙΑΚΑ ΙΔΙΩΤ. ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ «ΣΧΟΛΕΙΑ» ³					
α. Απογευματινά	65	178	3,049	3-5	
β. Σαββατιάτικα	121	407	8,264	3-5	
ΣΥΝΟΛΟ	227	648	14,553		

Πηγή :

α) Γραφείο εκπαίδευσης του Γενικού Προξενείου Μελβούρνης και β) Υπουργείου Παιδείας της Βικτώριας.

Τα δεδομένα του πίνακα αυτού μας πληροφορούν ότι: α) στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα σε επίπεδο δημοτικού σχολείου διδάσκονται την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα 14, 553 μαθητές. Από αυτούς στα κρατικά σχολεία διδάσκονται μόνο 2,627 μαθητές ή ποσοστό 18%. Αν όμως λάβουμε υπόψη μας ότι οι μισοί περίπου από τους μαθητές δεν είναι ελληνικής καταγωγής και κατά συνέπεια μπορούν σε κάποια τάξη να σταματήσουν, τότε το ποσοστό των μαθητών που διδάσκεται ελληνικά στα κρατικά δημοτικά σχολεία περιορίζεται ακόμα περισσότερο. Μια διαπίστωση καθόλου ενθαρρυντική για το μέλλον της νεοελληνικής γλώσσας στη Βικτώρια.

β) Η ελληνική γλώσσα και κουλτούρα κατά κανόνα παρέχεται στα απογευματινά «σχολεία». Σ' αυτά φοιτούν 11,313 μαθητές ή το 77,7% του μαθητικού δυναμικού που διδάσκεται την Ελληνική γλώσσα στη Βικτώρια. Το πρόβλημα στα σχολεία αυτά είναι ότι η διδασκαλία γίνεται μόνο μια φορά την εβδομάδα. Το διάστημα κατά συνέπεια που μεσολαβεί από τη μία διδασκαλία στην άλλη είναι μεγάλο και σε συνδυασμό με τα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στο ημερήσιο σχολείο με τα μαθήματά τους ή στο σπίτι εξ αιτίας της έλλειψης συστηματικής βοήθειας κτλ, είναι ανασταλτικός παράγοντας για τη μάθηση.

γ) Ο συνολικός αριθμός των μαθητών θα πρέπει να είναι μικρότερος από τον πίνακα 1 γιατί αρκετοί μαθητές που διδάσκονται τα ελληνικά στα κρατικά σχολεία πηγαίνουν και στα απογευματινά ή Σαββατιανά ελληνικά.

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

δ) Οι σχολικές μονάδες στις οποίες διδάσκεται η ελληνική γλώσσα σε επίπεδο δημοτικού σχολείου είναι συνολικά 227. Από αυτές όμως μόνο 16.3% ανήκουν στο κρατικό σύστημα και σε Αυστραλιανούς ιδιωτικούς φορείς. Οι υπόλοιπες ανήκουν στην ελληνική παροικία.

ε) Το σύνολο των 648 εκπαιδευτικών, που φαίνεται ότι διδάσκει στο δημοτικό σχολείο δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Αναμφισβήτητα είναι πολύ μικρότερο, γιατί αρκετοί εκπαιδευτικοί διδάσκουν σε περισσότερους από έναν χώρους και αυτό δεν έχει εξακριβωθεί, ούτε είναι εύκολο για ευνόητους λόγους.

στ) Οι μόνοι χώροι στους οποίους η ελληνική γλώσσα και κουλτούρα παρέχεται συστηματικά και σε μόνιμη βάση είναι τα ιδιωτικά ημερήσια σχολεία με ελληνικό φορέα. Τα σχολεία όμως αυτά είναι λίγα ακόμα και παρέχουν

διδακτικό έργο μόνο στο 3.8% του μαθητικού δυναμικού της Βικτώριας, που διδάσκεται ελληνικά.

Σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα της απογραφής του 1986 σε επίπεδο δημοτικού σχολείου δήλωσαν ότι μιλούν την ελληνική γλώσσα στο σπίτι τους 9.986 μαθητές. Διδάσκονται όμως στη βαθμίδα αυτή μόνο 2.627 μαθητές ή ποσοστό 26.3%. Το υπόλοιπο 73,7% δεν διδάσκεται. Γιατί άραγε; Δεν θέλουν οι μαθητές; Δεν ευνοούν τη διδασκαλία οι διευθυντές των σχολείων; Δεν υπάρχουν δυνατότητες από πλευράς προσωπικού; Είναι μερικά από τα ερωτήματα τα οποία θα πρέπει να διερευνηθούν από την ελληνική παροικία τουλάχιστον.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρέχουμε στατιστικά δεδομένα για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πίνακας 2

Στατιστικά δεδομένα για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση Βικτώριας

A/A	Κατηγορίες Σχολείων	Σχολικές Μονάδες	Διδά- σκοντες	Μαθητές	Χρόνος διδ/ντα	Παρατηρήσεις
I	ΚΡΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ					
1.α	Με δίγλωσσο πρόγραμμα	2	3	56 ¹	2	1. Από τους μαθητές αυτούς οι 19 είναι μη ελληνικής καταγωγής.
β.	ως κοινοτική γλώσσα	39	64	3,843 ²	2-5	2. Από τους μαθητές αυτούς οι 637 (16.6%) δεν είναι ελληνικής καταγωγής.
γ.	Σαββατιανά	13	105	2,082	3-5	3. Μόνο 15 απ' αυτούς τους μαθητές δεν είναι ελληνικής καταγωγής.
δ.	Με αλληλογραφία	1	5	165 ³		4. Από τους μαθητές αυτούς 29 δεν είναι ελληνικής καταγωγής.
II	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΗΜΕΡΗΣ. ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	6	7	347 ⁴	1-6	5. Ορισμένα από τα σχολεία αυτά δεν έχουν όλες τις γυμνασιακές τάξεις και ιδιαίτερα στο λύκειο, οπότε συνδιδάσκονται οι μαθητές. Στα σχολεία αυτά επίσης προσφέρουν έργο: διδακτικό, συντονιστικό, συμβουλευτικό κτλ και οι εννιά (9) εκπαιδευτικοί, που είναι αποσπασμένοι από το γραφείο εκπαίδευσης του Γενικού Προξενείου Μελβούρνης.
III	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΗΜΕΡΗΣ. ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΕΑ	4	24	1,239	6-8	
IV	ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΕΝΟΡΙΑΚΑ ΙΔΙΩΤ. ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ «ΣΧΟΛΕΙΑ» ⁵					
α.	Απογευματινά	31	92	1,894	4-5	
β.	Σαββατιάτικα	74	256	5,850	4-5	
	ΣΥΝΟΛΟ	170	556	15,476		

Πηγή: α) Γραφείο Εκπαίδευσης Γενικού Προξενείου Μελβούρνης. β) Υπουργείο Παιδείας της Βικτώριας.

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

Επισκόπηση των ευρημάτων του πίνακα αυτού μας πληροφορεί τα ακόλουθα:

- α) Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση της Βικτώριας παρακολουθούν την νεοελληνική γλώσσα και κουλτούρα 15.476 μαθητές. Από αυτούς διδάσκονται το μάθημα στο κρατικό σύστημα 6,146 μαθητές ή 39.8%. Στα Αυστραλιανά ημερήσια Ιδιωτικά παρακολουθούν 2.2% ενώ το 58% των μαθητών παρακολουθούν τα ελληνικά σε σχολεία με ελληνικό φορέα. Πάντως και στην περίπτωση αυτή ο συνολικός αριθμός των μαθητών θα πρέπει να είναι μικρότερος για τους ίδιους λόγους που επισημάναμε και στο δημοτικό σχολείο.
- β) Το ποσοστό των μαθητών (16.6%) μη ελληνικής καταγωγής που παρακολουθεί ελληνικά στα κρατικά σχολεία είναι στοιχείο που μπορεί να εκτιμηθεί θετικά, αν η διδασκαλία αυτών των μαθητών γίνεται σε ξεχωριστά τμήματα αρχαρίων. Αν όμως αυτοί είναι ενσωματωμένοι στις κανονικές τάξεις των προχωρημένων στη γλώσσα μαθητών ελληνικής καταγωγής, τότε είναι αρνητικό στοιχείο, γιατί επηρεάζει ουσιαστικά τη διδασκαλία και λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στην επιλογή του μαθήματος των ελληνικών από τους ελληνικής καταγωγής μαθητές που γνωρίζουν ως ένα βαθμό τη γλώσσα.
- γ) Από το σύνολο των σχολικών μονάδων που διδάσκουν νεοελληνική γλώσσα και κουλτούρα στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 55 ή ποσοστό 32.3% ανήκουν στο κρατικό σύστημα, 6 ή 3.5% στο αυστραλιανό ιδιωτικό φορέα και οι υπόλοιπες 109 ή ποσοστό 64.2% ανήκουν σε ελληνικό φορέα.
- δ) Ο αριθμός των εκπαιδευτικών που φαίνεται ότι διδάσκει στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αναμφίβολα είναι μικρότερος γιατί αρκετοί διδάσκουν σε περισσότερους από ένα χώρους. Μερικοί επίσης διδάσκουν και στο δημοτικό σχολείο ή στο γυμνάσιο ανάλογα με τις ανάγκες που υπάρχουν.

Αν μελετήσουμε συγκριτικά αυτά δεδομένα των πινάκων 1 και 2 θα διαπιστώσουμε ότι ο αριθμός που παρακολουθεί ελληνικά στο δημοτικό σχολείο είναι μικρότερος από τον αντίστοιχο αριθμό των μαθητών που παρακολουθεί ελληνικά στο γυμνάσιο, λύκειο κατά 923 μαθητές στο σχολικό έτος 1987, μολονότι όμως μονάδες στο δημοτικό είναι περισσότερες από τις αντίστοιχες των γυμνασίων λυκείων που προσφέρουν ελληνικά.

Διαπιστώνουμε επίσης ότι ο αριθμός των μαθητών που παρακολουθεί ελληνικά στο Γυμνάσιο, σε σχολεία που λειτουργούν κάτω από ελληνικό φορέα, και συγκεκριμένα στα κοινοτικά - εννοιακά και ιδιωτικά είναι μικρότερος κατά 3.569 μαθητές, από τον αντίστοιχο αριθμό που παρακολουθεί ελληνικά στο δημοτικό και σε σχολεία με τον ίδιο φορέα.

Αυτό σημαίνει ότι έχουμε μείωση του αριθμού των μαθητών που παρακολουθεί ελληνική γλώσσα και κουλ-

τούρα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και σε σχολεία με ελληνικό φορέα. Έχουμε βέβαια αύξηση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση του αριθμού των μαθητών που πηγαίνουν στα ημερήσια ιδιωτικά ελληνικά σχολεία με ελληνικό φορέα και αυτό είναι θετικό στοιχείο για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας.

Ωστόσο αν συνεχιστεί αυτή η μείωση των μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση από τα κοινοτικά - εννοιακά και ιδιωτικά σχολεία, τα οποία επωμίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στην μεγάλη πλειοψηφία των μαθητών, τότε τα προβλήματα, σχετικά με την εκμάθηση και χρήση της γλώσσας, θα αυξηθούν και οι προοπτικές για τη διατήρηση και την μετάδοσή της και στις επόμενες γενιές θα μειωθούν ουσιαστικά.

Σε παρόμοιες διαπιστώσεις μας οδηγούν στατιστικά δεδομένα και από άλλες πηγές. Συγκεκριμένα σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής του 1986 του Υπουργείου Παιδείας της Βικτώριας ο αριθμός των ελληνικής καταγωγής μαθητών που δήλωσαν ότι μιλούν ελληνικά στο σπίτι ήταν κατά 2.222 μικρότερος από τον αντίστοιχο αριθμό του προηγούμενου χρόνου (1985).

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση επίσης, σύμφωνα με τα δεδομένα της απογραφής του 1986 δήλωσαν ότι μιλούν την βασική γλώσσα 11.790 μαθητές. Στα κρατικά σχολεία όμως όλων των τύπων παρακολουθούν ελληνικά μόνο 6.146 μαθητές ή ποσοστό 52.1%.

Η προοδευτική μείωση του αριθμού των μαθητών που μιλάνε την ελληνική γλώσσα στη Βικτώρια, προκύπτει και από τα ακόλουθα δεδομένα της απογραφής του 1986.

α) Στο Δημοτικό σχολείο μιλούν την ελληνική γλώσσα κατά τάξεις:

Prep	Α'τάξη	Β'τάξη
1.145	1.213	1.242
Γ'τάξη	Δ'τάξη	Ε'τάξη
1.404	1.468	1.632
ΣΤ'τάξη		
1.881		

β) Στο Γυμνάσιο, κατά τάξεις μιλούν:

Α'τάξη	Β'τάξη	Γ'τάξη
1.919	2.017	2.364
Δ'τάξη	Ε'τάξη	ΣΤ'τάξη
2.596	2.441	1.624

Τα δεδομένα αυτά φανερώουν ότι όσο μικρότερη ηλικία και τάξη των μαθητών, τόσο λιγότερο μιλούν τα ελληνικά ή αντίστροφα. Αν όμως η μείωση αυτή συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό, τότε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα και στη Βικτώρια η χρήση της νεοελληνικής

The Accessibility of Lectures Given in the English Language

By Chris Bassios

It was interesting to note that during a recent lecture series, given in March, on topics related primarily to Northern Greece, each speaker asked members of the audience to excuse - what seemed to him - a somewhat less than adequate use of the English language. Obviously, the speakers seemed to feel that their English was somewhat inadequate and clearly felt that their native Greek would have been a more appropriate vehicle of expression. Yet there was absolutely no need for any apologies on their part because they were presenting to the Melbourne public a knowledge of a unique heritage, perhaps unequalled in the history of mankind, and they were making this knowledge far more accessible, through the English language. What they perhaps, didn't realize was that they made it possible for people of all types of ethnic backgrounds, to participate.

Four main groups were catered for, all at once: firstly, there was the Australian public generally; secondly, there were those Greeks, who with a keen interest in anything related to Greece, listened intently; thirdly, there were those Greek-Australians who tend to experience some difficulty, when it comes to correctly understanding the Greek language; and fourthly, there were those much younger Greek-Australians, who were introduced to a much finer representation of Hellenic culture, than they would previously have experienced.

Such a phenomenon, I am sure, is not new to Melbournians - visiting scholars speaking to their audiences in English - yet for all their supposed novelty, the lectures were important in that they represented an attempt to make Hellenism accessible to everyone. It was a forward-looking, progressive move, which must be repeated at regular intervals, if Hellenic culture is to grow in Australia, and for Greek-Australians to retain their cultural background.

By appealing to the Australian public, in a general way Greek-Australians of limited Greek language ability, would have grasped, what would have seemed to them, an ideal opportunity to obtain some first-hand account of important issues concerning Greece and, uncomfortable as the lectures must, at times, have felt with a language which could only have been regarded by them as somewhat alien, those people in the audience of limited Greek language ability, must have breathed an enormous sigh of relief, to hear the lecturers speak in the English language.

I suppose that it is possible to assume that some people, inevitably might have thought that the presentation of both lecturers tended to be somewhat unprofessional, in that because they were speaking in, what was to them, a foreign language, they tended to be unconfident in their approach, and therefore not as forceful and direct as they might have been, had the lectures been held in the Greek language.

There was, undeniably, the foreign accent, the uncertainty, the frequent groping for the right word; however, what was spoken - the content of the lecture - was, after all, the important issue, and not how it was presented. Presentation is important to a certain extent, but if we must reduce things to such a mundane level, then the problem - if one really exists - can become a simple, practical one, as one can then go on to argue that the Professors themselves can quite easily improve their style of delivery by taking a few, short lessons in elocution; also they can easily taper the length of the lectures slightly to avoid tedium - these are all practical solutions, which can easily be achieved. But are they really necessary?

What was more important was what was communicated - the treasures of Dion, the history of Salonika - and the attempt to communicate this to all Australians, regardless as to whether they could speak Greek or not.

Little does one realize how difficult it is, when it comes to trying to persuade a Greek-Australian to attend a Greek lecture. Often, one is inevitably met with either a negative response or, despite an interest, a genuine reluctance to attend due to an inadequate knowledge of the Greek language.

Such responses are all too predictable, but understandable, nevertheless. Their knowledge of the Greek language, although perhaps adequate in normal, everyday

The Accessibility of Lectures

conversation, tends to become somewhat limited when confronted by the often awesome prospect of attending a lecture, given in the Greek language, by a visiting Greek academic. As well, sometimes they express a lament at not being able to speak Greek at all, and therefore conclude, and perhaps rightly so, that attending such lectures is a waste of time. Yet, with the lectures of Hasiotis and Pantermalis, they were treated to something quite different.

One can further add that presenting lectures in English does not necessarily mean that we will be heading further and further towards assimilation or integration, as the case may be, in that all future Greek speakers, visiting Australia, will be obliged to speak in English, and the English language will become the only language to be used at future Greek cultural events. If anything, it will mean eventually, that through such experiences Australian born Greeks will come to cherish and take pride in their Greek heritage, even more. This is not to say that they will rush back to school, in order to re-learn their Greek, nor will they be likely to form queues outside cultural bookshops, in order to purchase books about Ancient Greece or the 1821 Revolution.

If they happen to do so, then so much the better; but it is certain they will show a new-found tendency to appreciate Hellenistic culture, and from there they will tend to speak the Greek language with a greater relish, than they had previously done so before. Perhaps a stage might even be reached when Australians of Anglo-Saxon origin will come to view the Greek language in a way, which is similar to the regard, with which they hold French or German.

However, to return to the original idea of such lectures providing inspiration, we can say with certainty that the visiting professors in their lectures, went a long way towards opening up Hellenic culture to all Australians and Australian born Greeks. In particular, the two groups to which I now want to refer, are those Greeks who do not speak Greek well, or who do not feel comfortable with the language, and who therefore make little or no attempt to speak or even learn the language because of the difficulty they experience with it, and those much younger Australian-Greeks, who tend to find that their present experience of Hellenism is limited, and which becomes inferior, when placed alongside what Australian culture has to offer.

Firstly, regarding the first group, we find that many Australian-born Greeks have, in the past, tended to cut themselves off from the mainstream of Hellenic culture in Australia and have chosen, if at all, to keep in contact with their heritage through the medium of the English language, by reading books about Greece and its culture, that would have been presented to them in English. Surely, the recent lecture series would have had a far greater impact upon them, than anything they would have previously experienced. They must have gained an enormous sense of pride, when they were confronted with the heritage and background of their parents, presented to them in the English language, by Greeks. Surely this would have re-kindled further any interest on their part, and might even have acted in a way to motivate them to improve the use of their mother tongue to a lot more effective level than might previously have been the case. I am sure that this is not wishful thinking, on my part.

Then there is the problem of the much younger generation of Australian-Greeks. There always tends to be the danger that many young people in Australia of Greek origin will, at some stage, be cut off altogether from their heritage, rich as it is. The lectures in English will do a lot in attempting to reverse such a trend, as such lectures provide such young people with the much needed inspiration and motivation, which is further needed to explore the rich Hellenic culture. It is common knowledge that many of the young Greek-Australians who go to either primary or secondary school, and who learn Greek at those schools, or during Saturday morning, find that learning the Greek language is a chore - indeed, most school children, at such an age, find all learning often difficult and boring, and often go to great lengths to find ways and means to avoid it. Enormous credit must therefore go to their hard-working and long-suffering parents, who continue to push their children to learn the Greek language which is, after all, one of the most important keys towards retaining their cultural background.

The Greek dances and celebrations are valuable also in presenting Greek culture in a colorful and exciting way. Yet, once again, these forms are only a small part of an entire, rich ethos of Hellenism and, as a result, don't go far enough as they tend to be too narrow in outlook, and only work at a certain level. Often, these children, after they have left school, find employment, buy their house, go to the football, go to the Australian discos, become T.V. addicts and have the opportunity to "escape" from the constant barrage of Greek culture, to which they were constantly subjected, by their parents. The particular predicament is really the unfortunate re-

The Accessibility of Lectures

sult when Greek parents, so obsessed with retaining their cultural heritage, tend to close themselves in a narrow world, and tend to treat other cultures with a fair degree of suspicion.

They concern themselves only with the limited aspects of Hellenism, rather than with the much broader aims and ideas, and refuse to see it for what it is - an essentially progressive phenomenon. Yet the fear on the part of parents - is it a fear of assimilation? - often leads to, paradoxically enough, that assimilation which the parents themselves tried so hard to steer their children away from. The consequent need to provide a bulwark against the forces of assimilation often meets with failure, as the child grows up and then attempts to seek his/her "freedom", and upon gaining the means to do so, quickly moves away. It is an important concept, and certainly one worth discussing, as assimilation now tends to work in a much more subtle way, compared to the past, when it tended to be more obvious, and the Greek parents' fanatical desire to retain their Greek culture and identity has the opposite effect.

It is unfortunate that children and teenagers, often find such a culture to be repressive, tyrannical, and as a result, limited, narrow and unimaginative. Consequently, when placed alongside what Australian culture has to offer, Greek culture often loses in the end, for the very reasons that I have mentioned above. I am sure that there are so many Greek-Australians who have been lost to the mainstream of Greek culture in Australia over a number of years, and have become so totally engulfed by the Australian ethos, due mainly to a combination of language problems and a general dissatisfaction with Greek culture, that they are totally lost to the ideals of Hellenism.

What exactly are the statistics of people who would fit this particular category, would be difficult to assess. However, I am certain that we are speaking about a vast amount of Australians of Greek background, who have long since renounced any interest in their heritage. Why should they, after all, take an interest in something which, to them, seems outdated, and out of touch with modern society. There follows then, the danger of becoming spiritually and culturally void, so much so, that one doesn't belong to any culture, with the result that one really can't be called complete, and the ensuing problems that arise from such a complex fate, would require many pages to fully explore.

What is needed then to stem this flow from Hellenism? Occasions such as the ones experienced with Pantermalis and Hassiotis, certainly help. Experiences, that will instill into young people and those Greek-Australians, who have long since lost any such contact with their cul-

ture, a real sense of pride, are desperately needed. Symposiums, lectures, seminars, festivals, must therefore address themselves to the great numbers of Greek Australians who, little by little, have tended to drift away from their culture and who, in the process, have become as culturally and spiritually void, as many of their Anglo-Saxon counterparts tend to be. Avenues must be provided for everyone to feel comfortable, so that maximum participation can be assured. Hellenism must be seen to be the truly progressive phenomenon that it is, and not the narrow and backward set of old-fashioned ideas, that some young people believe it to be.

Hellenism has as its goals the development of the individual, the love of beauty, the pursuit of excellence; it is humanistic, democratic and all-embracing, and it must be presented to the Australian people in this way. The lectures, in the English language by the visiting scholars, Hasiotis and Pantermalis, were certainly a step in the right direction.

Γερμανός Καραβαγγέλης

35 ♦

Απεγνωσμένα αγωνίστηκε ο Καραβαγγέλης και αρκετοί επίλεκτοι Μακεδόνες να πείσουν την ελληνική κυβέρνηση να αντιδράσει σ' αυτή την εκστρατεία της ψευτιάς και του μίσους σε βάρος της Μακεδονίας. Η Αθήνα δυστυχώς έμεινε αδρανής και σ' αυτή την κρίσιμη φάση του μακεδονικού αγώνα. Έτσι σε λίγο η κατάσταση στη Μακεδονία ξαναγύρισε στο σημείο που βρισκόταν πριν από τον Ήλιντεν και μάλλον έγινε χειρότερη με την ευρωπαϊκή ανοχή ή και υποστήριξη των Βουλγάρων.

Από το φοβερό αδιέξοδο, για να μην πούμε από τη σίγουρη καταστροφή, έβγαλε την υπόθεση της Μακεδονίας και πάλι η σθεναρή στάση του Καραβαγγέλη. Διαμαρτυρόμενος ο ηρωϊκός ιεράρχης δριμύτατα προς το Πατριαρχείο και την ελληνική κυβέρνηση για την απάθειά τους μπροστά στο φοβερό κίνδυνο που διέτρεχε η Μακεδονία, υποβάλλει στις 4 Ιουνίου 1904 την παραίτησή του ως μητροπολίτης Καστοριάς, με το αιτιολογικό ότι "υπό τας υφισταμένας συνθήκας δεν είχε πλέον νόημα η παρουσία του εκεί".

Η είδηση για την παραίτηση του Καραβαγγέλη έφτασε στο Πατριαρχείο και την Αθήνα σαν σύνθημα μεγάλου συναγερμού. Όλοι ήξεραν καλά τι σήμαινε η παρουσία του ιεράρχη στη Μακεδονία. Επακολούθησε μια απίστευτη για την Ελλάδα της εποχής εκείνης κινητικότητα. Απεσταλμένοι από την Κωνσταντινούπολη στην Αθήνα και από την Αθήνα στη Μακεδονία ασκούσαν έντονη πίεση στον Καραβαγγέλη να αποσύρει την παραίτησή του. Ο Καραβαγγέλης υποχώρησε και ανακάλεσε την παραίτησή του, αφού πρώτα έλαβε ρητή υπόσχεση ότι οι υποδείξεις του θα εισακουστούν και τα αιτήματά του θα ικανοποιηθούν.

Πραγματικά λίγες μέρες αργότερα, τη 10η Ιουλίου 1904, αναχώρησε κρυφά από την Αθήνα με επίσημη αναγνωριστική αποστολή για τη Δυτική Μακεδονία ο Παύλος Μελάς, ο οποίος ήταν ήδη ενήμερος για τους αγώνες του Καραβαγγέλη και είχε ανταλλάξει πολλές επιστολές μαζί του. Ο Παύλος Μελάς συναντήθηκε στην Κοζάνη με αντιπροσώπους του Καραβαγγέλη και αφού κατέστρωσε σε συνεννόηση μαζί τους το σχέδιο δράσεως, επέστρεψε στην Αθήνα στις 3 Αυγούστου. Δεκαέξι μέρες αργότερα, στις 17 Αυγούστου, μπήκε και πάλι στη Μακεδονία ο νεαρός αξιωματικός επικεφαλής ανταρτικής ομάδας αυτή τη φορά, του πρώτου ανταρτικού σώματος που έστειλε η Αθήνα στη Μακεδονία. Το κήρυγμα του Καραβαγγέλη για ένοπλη αντίσταση της ελεύθερης Ελλάδας εναντίον των Βουλγάρων κοιμωμένων, που ήταν και όνειρο του βασανισμένου ελληνικού πληθυσμού της Μακεδονίας, έγινε πραγματικότητα.

Μας είναι γνωστά όσα έχουν σχέση με τη δράση και τον ηρωϊκό θάνατο του Παύλου Μελά. Για το Γερμανό Καραβαγγέλη θα πρέπει να προσθέσουμε εδώ ότι είχε αναγνωρισθεί από την Αθήνα σαν ο ανεπίσημος αρχηγός όλων των ανταρτικών σωμάτων στις περιοχές της Καστοριάς και της Φλώρινας και ότι αυτός με το ψευδώνυμο Κώστας Γεωργίου εξέδιδε όλες τις διαταγές για τις επιχειρήσεις εναντίον των Κομιτατζήδων. Τα ελληνικά ανταρτικά σώματα, που έγιναν πολύ περισσότερα μετά το θάνατο του Παύλου Μελά, είχαν τότε πια την πρωτοβουλία των κινήσεων στη Μακεδονία και τιμούσαν αμείλικτα τις θιαυότητες των Βουλγάρων.

Από τα μέσα όμως του 1906 ο Γερμανός Καραβαγγέλης γίνεται ο στόχος σφοδρότατων επιθέσεων πολλών ευρωπαϊκών εφημερίδων και πολυάριθμοι λίβελλοι κυκλοφορούν σε χιλιάδες αντίτυπα σ' όλη την Ευρώπη. Κοινό σύνθημα όλων αυτών των βουλγαροκινήτων επιθέσεων ήταν "διώξτε το δεσποτή

από την Καστοριά". Ο Καραβαγγέλης αποκαλείται από τους προπαγανδιστές δολοφόνος και αιμοσταγής ιεράρχης και συκοφαντείται ως κύριος υπεύθυνος αναταραχών στις περιοχές Φλώρινας και Καστοριάς. Τον ίδιο καιρό επάλληλες δολοφονικές απόπειρες γίνονται εναντίον του κάθε φορά που έβγαινε σε περιοδεία χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Δεν άργησε ωστόσο ο καιρός που η προπαγάνδα αυτή των Βουλγάρων έφερε τους καρπούς της. Άρχισε να ασκείται μεγάλη πίεση από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις προς το Πατριαρχείο και την Αθήνα για ανάκληση του Καραβαγγέλη από τη θέση του Μητροπολίτη Καστοριάς. Όταν τις πιέσεις τις διαδέχθηκαν απειλές και τελεσίγραφα, το Πατριαρχείο ανακάλεσε στην Κωνσταντινούπολη τον Καραβαγγέλη. Ήταν Φθινόπωρο του έτους 1907.

Ο Καραβαγγέλης υπήρξε για τον ελληνικό πληθυσμό της περιοχής Καστοριάς και Φλώρινας ο προστάτης και εμψυχωτής. Αυτός πρώτος έδωσε θάρρος αισιοδοξία και ελπίδα στους σκληρά δοκιμαζόμενους Έλληνες της Μακεδονίας. Αυτός με την επιμονή του και την τόλμη του κατάφερε να αφυπνήσει την κοινή γνώμη της ελεύθερης Ελλάδας και να οδηγήσει στη συνειδηση του χρέους τους πολιτικούς και τους κυβερνώντες της Αθήνας. Αυτός τόνισε την υπέρτατη και αναπότρεπτη ανάγκη, να απαντά ο Ελληνισμός με γερά χτυπήματα στα ύπουλα και δολοφονικά πλήγματα των Βουλγάρων κοιμωμένων, αφού με κανένα άλλο τρόπο αυτοί δεν εννοούσαν να σταματήσουν τις σφαγές και τους εμπρησμούς.

Υπήρξε ο πρωτοπόρος και ο πρωταγωνιστής της μεγάλης εθνικής εποποιίας, που έγινε ο πρόλογος της απλευθέρωσης της Μακεδονίας, η οποία όπως είναι γνωστό, ήρθε σαν αποτέλεσμα της νίκης της Ελλάδας κατά τους βαλκανικούς πολέμους του 1912-13.

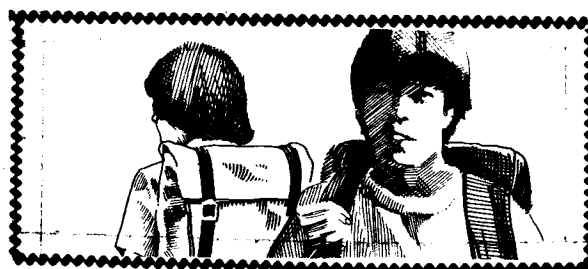
Διδασκαλία της Νεοελληνικής

γλώσσας θα περιοριστεί στο ελάχιστο. Αυτό είναι μια διαπίστωση την οποία θα πρέπει ιδιαίτερα να προσέξει η ελληνική παροικία.

Δεδομένα από τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη τριτοβάθμια εκπαίδευση παρουσιάζονται στον πίνακα 3

Πίνακας 3

Η διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας στη τριτοβάθμια εκπαίδευση

A/A	Βαθμίδες	Αρ. Σχολικών Μονάδων	Αριθμός Διδασκόντων	Αριθμός Φοιτητών	Παρατηρήσεις
1	Πανεπιστήμια	3	13	407	1. Από τους διδάσκοντες οι 16 είναι ολικής απασχόλησης (F/T) και οι υπόλοιποι μερικής (P/T). 2. Από τους φοιτητές αυτούς 45 είναι ελληνικής καταγωγής.
2	Κολλέγια	3	13	285	
	ΣΥΝΟΛΟ	6	26 ¹	692 ²	

Πηγή: Γραφείο Εκπαίδευσης Γενικού Προξενείου Μεμβούρνης και Υπουργείο Παιδείας της Βικτώριας.

4. Παράγοντες που επηρεάζουν τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας στο εκπαιδευτικό σύστημα της Βικτώριας.

Οι παράγοντες αυτοί είναι πολλοί. Θε περιοριστούμε στους βασικότερους κατά τη γνώμη μας και θα προσπαθήσουμε να επισημάνουμε τα προβλήματα που απορρέουν από αυτούς και τις επιπτώσεις που έχουν στη διδασκαλία της γλώσσας.

- Η κυβερνητική πολιτική που ακολουθείται από τις εκάστοτε πολιτειακές κυβερνήσεις αλλά και την Ομοσπονδιακή είναι ένας από τους πρώτους παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας, ιδιαίτερα στο κρατικό σύστημα.

Αναφέρουμε συγκεκριμένα ότι για το 1987 έχουν περιοριστεί σημαντικά οι πιστώσεις στον τομέα αυτό. Δεν διορίζονται εκπαιδευτικοί για τα ελληνικά, ενοποιούνται τμήματα, περιορίζονται οι πιστώσεις για τους σχετικούς εξοπλισμούς σε οπτικοακουσικά μέσα, βιβλία, βοηθήματα κτλ. Πρόσφατα μάλιστα ανακοινώθηκε και δημιουργήθηκε αρκετός θόρυβος, ότι από το ερχόμενο έτος θα περιοριστούν ακόμα τα κονδύλια που προορίζονται για τη διδασκαλία των γλωσσών των μεγαλύτερων τουλάχιστον μειονοτήτων της Μεμβούρνης μεταξύ των οποίων και η Ελληνική και θα δοθεί έμφαση στις Ασιατικές γλώσσες και ιδιαίτερα στις γλώσσες των χωρών με τις οποίες η Αυστραλιανή κυβέρνηση διατηρεί εμπορικές σχέσεις ή έχει οικονομικές συναλλαγές.

- Παράλληλα μελετάται η υποβάθμιση των κοινοτικών γλωσσών σε επίπεδο VCE έτσι ώστε να αποθαρρύνονται οι μαθητές να μαθαίνουν τις γλώσσες αυτές στο σχολείο. Περιορίζονται επίσης τα κονδύλια για τη διδασκαλία της Αγγλικής ως δεύτερης γλώσσας, έτσι ώστε τα παιδιά που έχουν προβλήματα με την Αγγλική να μη βοηθούνται να τα ξεπεράσουν.

- Συχνά αναβιώνουν και ρατσιστικές τάσεις στα σχολεία, ιδιαίτερα από μερικούς διευθυντές που άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα προσπαθούν να αποτρέψουν τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα κρατικά σχολεία, της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή να αποτρέψουν την επιλογή της από τους μαθητές. Δεν δέχονται δηλαδή, με ποικίλες προφάσεις, την εισαγωγή της ελληνικής γλώσσας στο σχολικό πρόγραμμα ή κι αν αναγκαστούν να το κάνουν δημιουργούν μικτά τμήματα αρχαρίων και προχωρημένων, με όλες τις γνωστές επιπτώσεις. Άλλοι τοποθετούν την ελληνική γλώσσα σε ομάδα επιλογής μαθημάτων μαζί με άλλα πιο εύκολα μαθήματα, όπως: γυμναστική, γραφομηχανή, οικιακή οικονομία, ξυλουργική κλπ, ώστε οι μαθητές να προτιμήσουν αυτά και όχι τα ελληνικά.

Η πολιτική αυτή είναι ευνόητο ότι αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και κουλτούρας, αποθαρρύνει τους μαθητές και τους διδάσκοντες και περιορίζει τον αριθμό αυτών που επιθυμούν να διδάχονται την νεοελληνική γλώσσα στο κρατικό σύστημα.

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

• Η διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας όμως δεν απειλείται μόνο από την Κυβερνητική πολιτική ή την ρατσιστική τάση μερικών διευθυντών σχολείων ή εκπαιδευτικών. Απειλείται και από τους ίδιους τους διδάσκοντες τη γλώσσα σε όλα τα επίπεδα όταν χρησιμοποιούν την Αγγλική γλώσσα ως μέσο για την διδασκαλία της Ελληνικής. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις αυτές, ούτε μεμονωμένες. Αν επισκεφτεί κανείς τάξεις σχολείων σε οποιαδήποτε κατηγορία και βαθμίδα ανήκουν αυτά, θα διαπιστώσει ότι η επικοινωνία γίνεται ουσιαστικά στην Αγγλική γλώσσα, όχι μόνο μεταξύ των μαθητών, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, αλλά και μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών, κυρίως αυτών της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Οι μαθητές, κατά κανόνα, ακούνε κυρίως ελληνικά στο σχολείο· δεν τα μιλάνε όμως ή τα μιλάνε για πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Η επικοινωνία γίνεται στην Αγγλική γλώσσα συνήθως. Στην τελευταία τάξη του γυμνασίου επίσης οι μαθητές που διδάσκονται αλλά και εξετάζονται τελικά ελληνικά για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, έχουν την δυνατότητα να απαντήσουν στα αγγλικά τις ερωτήσεις εκτός από μερικές ερωτήσεις γραμματικής και μια έκθεση 200-250 λέξεων. Κατά συνέπεια δε νιώθουν την ανάγκη να μιλάνε ελληνικά.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση επίσης ακολουθείται η ίδια πολιτική. Οι διαλέξεις γίνονται στα ελληνικά και στα αγγλικά, ανάλογα με την διάθεση ή προτίμηση του διδάσκοντα. Μόνο η γλωσσική διδασκαλία γίνεται στα ελληνικά. Οι φοιτητές ωστόσο προτιμούν να μιλούν στα Αγγλικά ακόμα και σ' αυτές τις λίγες ευκαιρίες που έχουν για να μιλήσουν ελληνικά. Μπορούν επίσης, εκτός από εξαιρέσεις ελάχιστες, να γράψουν και τις εργασίες τους (essays ή major assignments) στα Αγγλικά. Τέλος η μεταξύ των φοιτητών επικοινωνία μέσα ή έξω από τις αίθουσες διδασκαλίας γίνεται στην Αγγλική γλώσσα.

Αιτιολογίες για την κατάσταση αυτή προβάλλονται πολλές και μερικές είναι κατανοητές. Με αυτές τις προϋποθέσεις όμως δεν δικαιολογείται καμιά αισιοδοξία ότι οι φοιτητές που διδάσκονται την ελληνική γλώσσα σήμερα και στη συνέχεια θα αναλάβουν να διδάξουν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θα είναι σε θέση να το κάνουν αυτό με επιτυχία. Αναμφίβολα θα μπορούν να διδάξουν την ελληνική λογοτεχνία και κουλτούρα στ' Αγγλικά όχι όμως και στην ελληνική γλώσσα, εκτός από λίγες ελάχιστες εξαιρέσεις. Είναι και αυτό ένα θέμα που θα πρέπει ιδιαίτερα να προσεχθεί από τους διδάσκοντες, οι οποίοι αναμφίβολα ευθύνονται κι αυτοί για την κατάσταση, ανεξάρτητα από τις αιτιολογίες που προβάλλουν και τους φορείς της παροικίας, που θα θελήσουν να ασχοληθούν με το θέμα.

• Η έλλειψη επίσης κατάλληλων βοηθημάτων και άλλου γλωσσικού υλικού στα σχολεία είναι εμφανής και σίγουρα ανασταλτικός παράγοντας στη διαδικασία της μάθησης. Τα βιβλία που στέλνονται από την Ελλάδα και χρησιμοποιούνται κατά κανόνα στα σχολεία είναι αναμφίβολο πως δεν εξυπηρετούν αποτελεσματικά στη λύση του προβλήματος. Ίσως η Ελληνική Πολιτεία θα ήταν προτιμότερο να αναθεωρήσει την πολιτική της στον τομέα αυτό. Αντί δηλαδή να στέλνει βιβλία τα οποία κοστίζουν εκατομμύρια αλλά δεν εξυπηρετούν στην λύση του προβλήματος θα ήταν προτιμότερο να βοηθήσει με προσωπικό στη συγγραφή νέων βιβλίων προσαρμοσμένων στην εδώ πραγματικότητα. Η ύλη των βιβλίων που στέλνονται είναι αποκλειστικά από τον ελλαδικό χώρο. Έναν χώρο όμως τον οποίο οι μαθητές στη Βικτώρια και αρκετοί από τους διδάσκοντες δεν τον γνωρίζουν καθόλου ή έχουν μόνο κάποια γενική εικόνα η πληροφόρηση.

Ιδιαίτερα προβλήματα κατανόησης φαίνεται να συναντούν οι μαθητές αλλά και διδάσκοντες, σε σχολεία με φορέα ελληνικό, με τα βιβλία της ιστορίας και των θρησκευτικών, τα οποία και ως προς το περιεχόμενο και ως προς τη γλωσσική μορφή είναι δύσκολα για την πραγματικότητα της Βικτωρίας. Τα προβλήματα αυτά είναι εύκολο να ξεπεραστούν. Προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς στον τομέα αυτό ήταν θετικές και αν ενισχυθούν συστηματικά θα οδηγήσουν στη σωστή αντιμετώπισή τους.

• Αρνητικός παράγοντας, καθόλου ευκαταφρόνητος μάλιστα, θα μπορούσε να θεωρηθεί για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κου λτούρας και η στάση ορισμένων συμπαρόικων, οι οποίοι για ποικίλους λόγους, υποστηρίζουν ότι τα παιδιά στην Αυστραλία προέχει να μάθουν τα Αγγλικά και ότι η διδασκαλία των ελληνικών δεν είναι απαραίτητη. Οι φωνές αυτές προέρχονται κυρίως από άτομα δεύτερης και τρίτης γενιάς, που έχουν ενταχθεί στον κρατικό μηχανισμό, έχουν συμβιβαστεί με την κατάσταση και ενεργούν συνειδητά ή ασυνειδητά ως «Κράχτες» της αφομοιωτικής πολιτικής από την κυρίαρχη μειοψηφία.

Κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει την αναγκαιότητα της εκμάθησης της Αγγλικής από όλους τους κατοίκους της Αυστραλίας και πολύ περισσότερο από τη νέα γενιά. Είναι βασική προϋπόθεση για επιτυχία στη σταδιοδρομία επαγγελματική ή επιστημονική. Είναι όμως αδικαιολόγητη και επιστημονικά τεκμηριωμένη η σκέψη ότι η γνώση της ελληνικής αντιστρατεύεται την εκμάθηση της Αγγλικής και ότι τα ελληνικά δεν χρειάζονται. Το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει. Η γνώση της ελληνικής γλώσσας είναι απαραίτητη για τα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών για τους λόγους που έχουμε αναφέρει. Από οικονομική άποψη επίσης είναι απαραίτητη γιατί σε μια

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

πολυεθνική κοινωνία όπως η Αυστραλία, όσες περισσότερες γλώσσες γνωρίζει κανείς τόσο πιά ευοίωνες προοπτικές δημιουργεί για επιτυχία σε όλους τους τομείς. Δεν είναι κατά συνέπεια χάσιμο χρόνου η γνώση της ελληνικής. Είναι αναγκαιότητα ψυχολογική, κοινωνική, οικονομική και αξίζει κάθε «θυσία» για την εκμάθησή της.

Έναν τελευταίο παράγοντα που θα θεωρούσαμε ως αρνητικό σε πολλές περιπτώσεις για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας είναι η οικογένεια. Είναι γνωστό ότι οι περισσότεροι από τους σημερινούς Έλληνες γονείς έφυγαν από την Ελλάδα με ένα περιορισμένο, γενικά, λεξιλόγιο και με μία «γλώσσα» με πολλά ιδιωματικά στοιχεία, ανάλογα με τον τόπο προέλευσης. Το λεξιλόγιο αυτό με το πέρασμα των χρόνων στην Αυστραλία περιορίστηκε ακόμα περισσότερο, είτε γιατί αρκετές λέξεις ξεχάστηκαν, είτε γιατί αντικαταστάθηκαν από «Αυστραλοελληνικές»:-

Με τα δεδομένα αυτά είναι ευνόητο ότι οι γονείς στην πλειοψηφία τους τουλάχιστον, δεν μπορούν να θεωρηθούν «αποδοτικοί» δάσκαλοι της γλώσσας στο σπίτι. Μπορούν να διδάξουν σίγουρα βασικές λέξεις ή έννοιες αλλά δεν μπορούν να προσφέρουν βοήθεια στις σχολικές υποχρεώσεις των μαθητών. Αν στην αδυναμία τους αυτή προσθέσουμε και τον περιορισμένο χρόνο που οι γονείς έχουν για να επικοινωνήσουν με τα παιδιά, επειδή όλοι σχεδόν είναι εργαζόμενοι, τον περιορισμό της επικοινωνίας στο σπίτι εξ αιτίας της τηλεόρασης, τη χρήση της Αγγλικής ως μέσο επικοινωνίας, ιδιαίτερα σε οικογένειες της δεύτερης και τρίτης γενιάς ή σε αυτές που προέρχονται από μικτούς γάμους, τότε αντιλαμβανόμαστε περισσότερο τον περιορισμένο ή και τον αρνητικό ρόλο των γονέων στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στα παιδιά.

5. Τι θα μπορούσε να γίνει;

Είναι το ερώτημα που εύλογα προκύπτει ύστερα από τις απόψεις που διατυπώσαμε. Η απάντηση όμως σ' ένα τέτοιο ερώτημα δεν μπορεί να είναι ούτε εύκολη ούτε μονολεκτική. Εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Ιδιαίτερα από την ελληνική παροικία. Από το πώς δηλαδή αυτή οραματίζεται το μέλλον της και το ρόλο που θέλει να παίξει στην πολυεθνική Αυστραλία και τον 21ο αιώνα, ο οποίος είναι ήδη πολύ κοντά. Εξαρτάται επίσης από το πως βλέπει η οργανωμένη παροικία το μέλλον των παιδιών της σ' αυτή τη χώρα, τι προϋποθέσεις δημιουργεί για αυτό και αν τελικά πιστεύει ή όχι στην αφομοίωση από το περιβάλλον ή στην ένταξη σ' αυτό με όρους όμως όπως η διατήρηση της γλώσσας, των ηθών και εθίμων, των παραδόσεων κτλ από τη χώρα καταγωγής ή προέλευσης των γονέων.

Από τη δική μας σκοπιά θα διακινδυνεύσουμε μερικές σκέψεις - προτάσεις, αποτέλεσμα της συστηματικής διερεύνησης και μελέτης του θέματος με την προσδοκία ότι αυτές θα φανούν χρήσιμες σε όσους αποφασίσουν να ασχοληθούν συστηματικά με το θέμα και να χαράξουν μια πολιτική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που υπάρχουν. Θετική, κατά την άποψή μας, θα ήταν στην περίπτωση αυτή α) η δημιουργία ενός οργάνου αποτελούμενου από εκπροσώπους των δύο κυβερνήσεων και φορέων της παροικίας το οποίο θα επιλαμβάνεται όλων των εκπαιδευτικών θεμάτων και προβλημάτων. Θα προβεί λ.χ στη σύνταξη ενός ενιαίου αναλυτικού προγράμματος στη συλλογή διδακτικού υλικού, στη συγγραφή εγχειριδίων, στη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, το συντονισμό της λειτουργίας των σχολείων και γενικά κάθε θέματος, που σχετίζεται με τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας, ώστε αυτή να είναι επιτυχής και αποδοτική σε όλους τους τομείς.

Είναι αναμφίβολα δύσκολο το έργο αυτό. Οι φορείς που σήμερα ασχολούνται με το διδακτικό έργο στη Βικτώρια είναι πολλοί, δεν έχουν ομοιογένεια, έχουν πολλά συγκρουόμενα συμφέροντα, κυρίως οικονομικά, τα οποία ούτε εγκαταλείπονται εύκολα ούτε μπορούν να ρυθμιστούν νομοθετικά μόνο και χωρίς τη συγκατάθεσή τους. Από την άποψη αυτή είναι δύσκολη η διαμόρφωση μιας ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής και ακόμα δυσκολότερη η εφαρμογή της. Ωστόσο αν όλοι οι φορείς βοηθηθούν να δουν τα προβλήματα που σήμερα απειλούν τη νεοελληνική γλώσσα και κουλτούρα, πιστέψουν στην αναγκαιότητα της αντιμετώπισής της και εργαστούν με ζέση προς την κατεύθυνση αυτή, είναι βέβαιο ότι πολλά θα κατορθωθούν. Θα ξεπεραστούν οι δυσκολίες και ίσως βρεθούν οι σωστές λύσεις.

β) Η προετοιμασία διδακτικού υλικού και συγγραφή βιβλίων προσαρμοσμένων ειδικά στις εμπειρίες, στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των μαθητών που ζουν στην Αυστραλία. Το διδακτικό αυτό υλικό δεν αρκεί μόνο να επιλεγεί σωστά. Θα πρέπει και να οργανωθεί έτσι ώστε να μπορεί εύκολα να αναπροσαρμόζεται κατά τη διδασκαλία στις διάφορες τάξεις και στα διάφορα επίπεδα ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών αλλά και στις συνθήκες διδασκαλίας και μάθησης.

Τα βιβλία για τη γλωσσική διδασκαλία π.χ θα πρέπει να έχουν ποικιλία και στο περιεχόμενο και στη δομή τους. Η χρήση ενός μόνο εγχειριδίου θα πρέπει σύντομα να καταργηθεί αφού είναι δεδομένο ότι είναι ανασταλτικός παράγοντας στη διαδικασία της μάθησης, ιδιαίτερα όταν το περιεχόμενο είναι δύσκολο ή άγνωστο για τους μαθητές αλλά και μερικούς διδάσκοντες. Τα θέματα των βιβλίων αυτών θα πρέπει να έχουν ποικιλία και κυρίως να ενδιαφέρουν άμεσα τους μαθητές. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη και η διερεύνηση των απόψεων των μαθητών

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

σχετικά με την ύλη που θα ήθελαν να έχουν τα βιβλία που διδάσκονται καθώς και η συμμετοχή τους στις επιτροπές επεξεργασίας αυτής της ύλης, ιδιαίτερα αυτής που προέρχεται από τον Αυστραλιανό χώρο.

γ) Η αξιοποίηση του επιστημονικού δυναμικού αν υπάρχει σήμερα στην ελληνική παροικία της Βικτώριας. Ένα δυναμικό αναμφίβολα πολύ αξιόλογο που καλύπτει όλους σχεδόν τους επιστημονικούς χώρους. Επιστημονικό δυναμικό όμως που ή δρα ανεξάρτητα, οργανωμένο σε μικρούς συλλόγους, με διοργάνωση, κυρίως, κάποιων εκδηλώσεων ή συνεδρίων με μικρή απήχηση στην παροικία ή μένει αναξιοποίητο. Θα μπορούσαν ωστόσο οι επιστήμονες αυτοί να ενταχθούν σε κάποιο ενιαίο φορέα και να προσφέρουν πολλές υπηρεσίες στην ελληνική παροικία και στον τομέα της εκπαίδευσης και άλλους τομείς.

δ) Η συνεχής επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού. Η ανάγκη αυτή είναι επιτακτική. Οι γνώσεις αυξάνουν καθημερινά με ταχύτατο ρυθμό και διαδίδονται αυτόματα εξαιτίας της προόδου της τεχνολογίας σε πολλούς τομείς. Κατά συνέπεια είναι δύσκολο κανείς να τις προλαβαίνει όλες μόνος του. Χρειάζεται βοήθεια και από ειδικούς, που έχουν αυτό ως βασική αποστολή.

Για τους διδάσκοντες την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα στη Βικτώρια η συνεχής αυτή επιμόρφωση είναι περισσότερο επιτακτική και εξαιτίας της ιδιομορφίας του διδακτικού προσωπικού, κυρίως αυτού που διδάσκει στα απογευματινά «σχολεία». Ενός προσωπικού που δεν έχει τα απαραίτητα τυπικά προσόντα στη μεγάλη του πλειοψηφία και που έχει το διδακτικό έργο του σαν δεύτερη και ευκαιριακή απασχόληση.

Τα επιμορφωτικά αυτά σεμινάρια μπορούν να λειτουργούν είτε σε ευρύτερα παροικιακή κλίμακα, είτε κατά σχολεία ή ομάδες σχολείων. Στόχος τους θα πρέπει να είναι η συνεχής ενημέρωση του διδακτικού προσωπικού, ανεξάρτητα από τα προσόντα που έχει, στις σύγχρονες επιστημονικές εξελίξεις ώστε και η διδασκαλία να είναι αποδοτική και, κυρίως, η επικοινωνία εκπαιδευτικών - μαθητών και εκπαιδευτικών - γονέων να διευκολυνθεί και να λειτουργήσει όσο γίνεται με πιο θετικά αποτελέσματα.

Είναι πια δεδομένο ότι η διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας δε μπορεί να γίνει με τεχνικές μεθόδους της προηγούμενης δεκαετίας. Ούτε οι μαθητές μπορούν να παρακολουθούν με απαιτήσεις μια τάξη όταν θα κυριαρχεί ο φόβος η απειλή, τιμωρία και η αλόγιστη ανάθεση «κατ' οίκον εργασίας». Οι μαθητές μαθαίνουν καλύτερα και αποδοτικότερα στο σχολείο, όταν και οι ίδιοι συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία της μάθησης. Όταν ο εκπαιδευτικός δεν περιορίζεται μόνο σε μονόλογο ή ψευδοδιάλογο, αλλά χρησιμοποιεί ποικιλία μέσων για τη διδασκαλία: ραδιόφωνο - τηλεόραση ολάνθις, εικόνες, εφημερίδες περιοδικά κτλ. Όταν δεν αρνείται να συζητήσει με τους μαθητές σύγχρονα κοινωνικά

προβλήματα, όπως: ανεργία, απεργία, ρατσισμό στα σχολεία, ναρκωτικά, βία και εγκληματικότητα, σχέσεις μαθητών εκπαιδευτικών, πειθαρχία στο σπίτι και στο σχολείο, επικοινωνία, σχέσεις των δύο φύλων κο. Όταν δε επιχειρηθεί «πλήυση εγκεφάλου» στους μαθητές, ιδιαίτερα για αξίες και ιδανικά που ο εκπαιδευτικός πιστεύει ως διαχρονικά αλλά οι μαθητές βοηθούνται συστηματικά ώστε οι ίδιοι να ανακαλύψουν τη γνώση και την εθνικότητά τους.

Αυτή η νέα αντίληψη όμως για τη μάθηση προϋποθέτει και κατάλληλα ενημερωμένους εκπαιδευτικούς, προβληματισμένους και ευαισθητοποιημένους σ' αυτούς τους τομείς. Καμιά αλλαγή δεν έχει πιθανότητες να πετύχει αν τα άτομα που θα κληθούν να την υλοποιήσουν δεν έχουν ενημερωθεί σωστά και δεν έχουν πιστέψει στην αξία τους.

Στα σχολεία του αποδήμου ελληνισμού της Αυστραλίας και ιδιαίτερα στα απογευματινά ελληνικά «σχολεία» ο ρόλος των εκπαιδευτικών θα πρέπει να αναβαθμιστεί. Η επικοινωνία με τους μαθητές θα πρέπει να στηρίζεται στην ειλικρίνεια, την φιλικότητα και την αμοιβαία κατανόηση. Ο τύπος του «αυστηρού» εκπαιδευτικού, του απλησίαστου, του ανθρώπου που ισχυρίζεται ότι τα ξέρει όλα, ότι δεν κάνει λάθη, ότι είναι αυθεντία, δεν είναι πια αποδεκτός σε καμιά περίπτωση. Στα απογευματινά ελληνικά «σχολεία» αυτό θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα από τους διδάσκοντες, γιατί οι μαθητές παράλληλα έρχονται σε επαφή με τους εκπαιδευτικούς στα ημερήσια σχολεία και μοιραία κάνουν συγκρίσεις. Αν αυτές είναι συνέχειες συγκρίσεις κατωτερότητας τότε θα επηρεάσει αναγκαστικά αρνητικά και τη διαδικασία της μάθησης.

Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός απαιτείται να είναι σύντροφος και οδηγός των μαθητών στη διευρεύνηση της γνώσης και στη μάθηση γενικότερα. Άτομο που δεν έχει ως αποστολή μόνο να επικυρώνει τα σωστά και να τιμωρεί για τα λάθη αλλά που θα τα εκμεταλεύεται και μέσα από αυτά θα οδηγεί στη μάθηση.

δ) Η χρησιμοποίηση τόσο κατά τη διδασκαλία όσο και κατά την επικοινωνία στη τάξη της ελληνικής γλώσσας, όχι μόνο για θέματα γλωσσικά αλλά και σε άλλους τομείς. Μπορεί να χρειαστεί σε ειδικές περιπτώσεις να γίνει χρήση της Αγγλικής γλώσσας, ώστε να είναι σίγουρος ο εκπαιδευτικός ότι οι μαθητές κατανόησαν ακριβώς αυτό που θέλει να τους πει. Η χρήση όμως της Αγγλικής σκόπιμο είναι να γίνει αφού εξαντληθούν όλα τα περιθώρια για επεξηγήσεις στα ελληνικά. Διαφορετικά αν συνεχιστεί η σημερινή κατάσταση μπορεί να ελπίζουμε ότι διδάσκουμε στα παιδιά ελληνική κουλτούρα αλλά σίγουρα δεν τα διδάσκουμε ελληνική γλώσσα. Θα πρέπει επίσης να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι θα ήταν άδικο να μεταφέρουμε το πρόβλημα μόνο στους μαθητές. Είναι έργο των εκπαιδευτικών να προσανατολίζουν τους μαθητές προς τη σωστή κατεύθυνση της χρήσης της γλώσσας με το παράδειγμά τους ιδιαίτερα και όχι με συμβουλές και νουθεσίες «δικών» κηρυγμάτων.

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

ε) Αύξηση των ημερήσιων ιδιωτικών (διδλυσσων) σχολείων με ελληνικό φορέα. Όσα περισσότερα σχολεία αυτής της μορφής λειτουργήσουν, τόσο περισσότερες εγγυήσεις υπάρχουν για συστηματικότερη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας και παράταση του χρόνου που η ελληνική γλώσσα θα χρησιμοποιείται ως μέσο επικοινωνίας στην Αυστραλία. Αν μάλιστα τα σχολεία αυτά οργανωθούν σωστά από τους φορείς και δεν εξελιχθούν μόνο σε κερδοφόρες επιχειρήσεις, θα γίνουν προσιτά στο πλατύ κοινό χωρίς αυτό να είναι σε βάρος της απόδοσής τους. Από την άλλη πλευρά όμως χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή, γιατί αν αποτύχουν στο έργο τους αυτό θα σημάνει και το τέλος κάθε προσπάθειας για τη διατήρηση της γλώσσας και αντίσταση σε αφομοιωτικές τάσεις από το πολυεθνικό περιβάλλον.

στ) Αναπροσαρμογή του ρόλου των απογευματινών ελληνικών «σχολείων» τα οποία όπως είδαμε από τα δεδομένα των πινάκων 1 και 2 συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών που διδάσκονται την ελληνική γλώσσα. Η αναπροσαρμογή αυτή δεν θα πρέπει να περιοριστεί μόνο στους τομείς που ήδη επισημάναμε: διδακτικό έργο, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, αλλαγή νοοτροπίας κτλ χρειάζεται να επεκταθεί και σε άλλους τομείς. Τα απογευματινά σχολεία επειδή σήμερα διαθέτουν και αρκετούς διγλωσσους εκπαιδευτικούς θα μπορούσαν να λειτουργήσουν και ως κέντρα γλωσσικής διδασκαλίας: Ελληνικής και Αγγλικής και για τους Έλληνες γονείς. Αναφέραμε πιο πάνω ότι η ελληνική γλώσσα που χρησιμοποιούν οι γονείς στο σπίτι είναι πολύ περιορισμένη και με τον καιρό τα προβλήματα αυξάνουν. Κατά συνέπεια έχουν ανάγκη από βοήθεια, γιατί αυτό θα έχει θετικό αντίκτυπο και στη στάση τους απέναντι στα παιδιά, ιδιαίτερα στις σχολικές υποχρεώσεις. Παράλληλα επισημάναμε ότι οι Έλληνες γονείς και μάλιστα αυτοί της πρώτης γενιάς στη πλειοψηφία τους χρειάζονται συστηματική βοήθεια στην Αγγλική γλώσσα. Τα απογευματινά ελληνικά σχολεία μπορούν να βοηθήσουν θετικά στον τομέα αυτό. Αναμφίβολα προβλήματα θα υπάρχουν στην αρχή εξαιτίας της αδιαφορίας των γονέων για τέτοια διδασκαλία. Μπορούν ωστόσο να λειτουργήσουν με περιορισμένο αριθμό στην αρχή. Μπορούν επίσης να ξεκινήσουν ως σχολές γονέων όπου ειδικοί επιστήμονες από διάφορους χώρους θα αναπτύσσουν θέματα και θα προ-καλούν συζητήσεις. Με τον τρόπο αυτό θα κερδίσουν το ενδιαφέρον των γονέων και στη συνέχεια θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν κάθε πρόγραμμα.

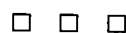
«Ανοιγμα» επίσης θα μπορούσαν να κάνουν τα απογευματινά «σχολεία» και στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε άτομα άλλων εθνικοτήτων. Όσο περισσότεροι κάτοικοι αυτής της χώρας γνωρίζουν και μιλούν την ελληνική γλώσσα, τόσο περισσότερο χρόνο αυτή θα επιβιώσει.

ζ) Αξιοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης και χρησιμοποίησής τους και για εκπαιδευτικούς και διδακτικούς στόχους.

Είναι ανεπίτρεπτο να υπάρχουν ραδιοφωνικά προγράμματα στην ελληνική γλώσσα καθημερινά για 2-3 ώρες, κατά μέσο όρο στους διάφορους ραδιοφωνικούς σταθμούς και για τα εκπαιδευτικά θέματα να διατίθεται ένα 10λεπτο περίπου την εβδομάδα. Το ραδιόφωνο είναι άριστο μέσο επικοινωνίας και μέσα απ' αυτό με ειδικά προγράμματα θα μπορούσε να βοηθηθεί ο ελληνισμός και στη βελτίωση της γλώσσας και στην συνεχή ανύψωση του πνευματικού του επιπέδου. Το ραδιόφωνο και ο Τύπος θα μπορούσαν να μπουν στα σχολεία και ή ύλη τους να αξιοποιηθεί από αυτά. Παράλληλα όμως μπορούν να αντλήσουν κιόλας ύλη απ' τα σχολεία με την άμεση μάλιστα συμμετοχή των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

η) Ανάπτυξη προγραμμάτων ανταλλαγής εκπαιδευτικών ανάμεσα στις δύο χώρες. Η αναγκαιότητα αυτή είναι αισθητή ιδιαίτερα στην Αυστραλία. Θα ήταν μάλιστα πολύ χρήσιμο για την εκπαίδευση των παιδιών των Ελλήνων μεταναστών αν κάθε χρόνο ένας αριθμός εκπαιδευτικών ή υποψήφιων εκπαιδευτικών επισκέφτονταν την Ελλάδα, έστω και για ένα τρίμηνο. Η επίσκεψη αυτή θα τους έδινε τη δυνατότητα να βελτιώσουν τα ελληνικά τους και να γνωρίσουν από κοντά την Ελλάδα και τον πολιτισμό της, παλιό και νέο, στοιχεία απαραίτητα για το διδακτικό έργο.

Από την άλλη πλευρά η φιλοξενία και αντίστοιχου αριθμού Ελλήνων εκπαιδευτικών στην Αυστραλία θα ήταν ωφέλιμη, γιατί θα τους βοηθούσε να γνωρίσουν ένα άλλο εκπαιδευτικό σύστημα, αρκετά διαφορετικό από το ελληνικό σε ορισμένους τομείς και να αξιοποιήσουν αυτές τις εμπειρίες τόσο στα σχολεία των παλινοστούντων αν λειτουργούν στην Ελλάδα όσο και στο διδακτικό τους έργο γενικότερα.

Συνοψίζοντας επισημαίνουμε ότι σήμερα η διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και κουλτούρας στη Βικτώρια βρίσκεται σε σωστό δρόμο. Διδάσκεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, την παρακολουθεί σημαντικός αριθμός μαθητών και η συμβολή της ελληνικής κουλτούρας στη διαμόρφωση του υπάρχοντος Αυστραλιανού ελληνισμού είναι θετική και αναγνωρίζεται επίσημα.

Τα επιτεύγματα όμως αυτά δεν πρέπει να αφήνουν ήσυχη την ελληνική παροικία. Υπάρχουν ακόμα αρκετά προβλήματα που αν αγνοηθούν ή υποτιμηθούν μπορούν να βλάψουν, ό,τι μέχρι τώρα έχει κερδηθεί με τόσους αγώνες και θυσίες.

Διδασκαλία της Νεοελληνικής

Η Αυστραλία σήμερα αποδέχεται τον πολυεθνικό της χαρακτήρα και αναγνωρίζει τη συμβολή όλων των μειονοτήτων στην εξέλιξή της. Αν αυτή η πολιτική συνεχιστεί τότε θα ήταν τουλάχιστον άδικο ο ελληνισμός που ζει σήμερα στη χώρα αυτή και που αναμφίβολα έχει προσφέρει τόσα πολλά να σταματήσει αυτή την προσφορά. Αυτό θα γίνει αν χάσει τη γλώσσα του, οπότε η αφομοίωση θα γίνει ευκολότερα. Όσο περισσότερο διατηρήσει τη γλώσσα του τόσο έντονη θα είναι η παρουσία του και η αντίστασή του στην αφομοίωση. Αναμφίβολα η Αυστραλία κάποτε θα αποκτήσει ένα δικό της «πρόσωπο». Οι εθνικότητες που ήταν σ' αυτή θα ενταχθούν σ' ένα μοντέλο με Αυστραλιανά χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Η ένταξη όμως αυτή θα πρέπει να γίνει ομαλά και με προϋποθέσεις, κοινές για όλες τις εθνικότητες ώστε και η μελλοντική συνύπαρξη να είναι δημιουργική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

1. Λ. Αθανασίου. «Τα απογευματινά σχολεία του απόδημου Ελληνισμού της Αυστραλίας - παρελθόν, παρόν και μέλλον».
2. Λευκώματα για τα 80 και 90 χρόνια από την ίδρυση της Ελληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας Μελβούρνης και Βικτώριας.
3. A. Tamis. "Cultural, Historical and Socioeconomic factors Affecting the Language Loyalty of Greek Immigrants in Victoria (Journal of Intercultural Studies, Vol. 2 1985 p.50-1)
4. N. Chomski Language and Mind".
5. A. Tamis «The changing structure of Modern Greek and its future on Australia" (Antipodes 1986).
6. Μ. Τσουνη. «Της γενιάς μας τα γνωρίσματα». Εισήγηση στο παναυστραλιανό συνέδριο που οργανώθηκε από την ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας (Νοέμβρης, 1987).
7. Προτάσεις της «Ομάδας Εργασίας» στο ελληνοαυστραλιανό συνέδριο (Μάρτης, 1987).
9. D.H. Heath "Developing Teachers not just techniques".
10. Ministry of Education (Victoria) "First Language and Second Language Development" (Melbourne 1987).
11. Brown, H.D. "Principles of Language Learning and Teaching" (Prentice-Hall, Inc. New Jersey, 1980).
12. K. Johnson - K. Morrow "Communication in the classroom, Application and Methods for a communicative Approach. (Longman, London, 1981).

I will reveal
to you a
love potion,
without medicine,
without herbs,
without any witch's
magic;
if you want
to be loved,
then LOVE.

HEKATON OF RHODES

The Settlement of Greek Macedonians in Australia during the pre-war period.

By A. M. Tamis

The precise date of the arrival of the first Greek in Australia is as difficult to identify as the precise number of Greek settlers in this continent today.

The research finding of recent years at least agree that the first Greeks to appear in this country were convicts while they don't rule out the case of the seamen from the English ruled areas of Hellenism (the Heph-tanese) who disembarked for permanent settlement in Sydney at the beginning of the 19th century. What is certain, however, is the interest of Anglo-Celtic settlers of Australia about Greek civilisation. Already in 1814 we have the Rever. Henry Foulton Academy of Classical studies, which offers lessons in Ancient Greek in Sydney. The devotion, however, of Australians and their interest for Greek settlers never went beyond the classical period of the Gough Whitlam government (1972-75) when the dogma of a multi-cultural and multi-lingual Australia was introduced that the foundations of certain equality was set within the framework of enlightenment. It was the period of gradual recognition for the contribution of Southern Europeans to the creation of contemporary Australia.

The first Greek migrants who initially arrived as fortune hunters and gold prospectors were greeted by the Anglo-Celtic white majority with an intent socio-political prejudice and racial discrimination as well as by feelings of enmity and xenophobia (Buckland 1974, Tamis 1985). The suspicious attitude which characterised the relationships of the Anglo-Celts towards the southern Europeans right up until the days of the

abolition of white Australia policy (1962) resulted in professional and social isolation of southern European settlers. Because of this during the entire free world period the Greeks of Australia were compelled to seek work in the outback walking for hundreds of miles while few had the privilege of living in cities and through necessity working exclusively as kitchen hand, that is washing dishes and as hawkers of food items especially fish. This state of affairs had as a consequence the development of feelings of strong national consciousness and allegiance. In addition, the serious problems faced by the first Greeks because of the differences in language and in culture led them to form their own neighbourhoods and to establish the first organised communities. In this way, before the conclusion of the 19th century the Community of Melbourne (1895) was formed consisting mainly of Ithacecians followed by the Sydney community (1897) with the Tsigirigotes and the Community of Western Australia with the Kastellorizians in 1912. It should be noted that up until that time Greek settlement was almost exclusively of an island nature.

The Settlement

The first settlers to Australia from mainland Greece were the Macedonians. The arrival of the first Macedonians in Western Australia took place in 1922 only a few months before the fall of the Asia Minor front. It was the Kastorian Yannakos Theoharis who initially migrated to Constantinople and then to Ionia. He married Sevasti Saliaka in Kalamaki of Asia Minor and

had 3 daughters. In 1923, Sevasti Theohari departed for Egypt with her two daughters while Yiannakou remained in Western Australia with his daughter Irene. In October 1923, Irene married Christos Prastides from Cyprus, a well to do farmer at whose farm Theoharis sought employment. The Kastorian migrant worked in his son-in-law's farm and in mid 1924 returned to Perth to work in the tobacco plant of the Egyptian Greek Miselides (see photo). In the spring of the same year the first wave of Macedonian settlers disembarked in Fremantle, Western Australia. The monopoly of commercialisation of the Australian settlement was held by a travel agent, Rumbabas, from his headquarters in Florina in Western Macedonia. He must be regarded as responsible for the mass migration of young people from the areas of Florina, Kastoria and Kozani. The enforced military mobilization in Greece, the long leave of absence of young people in Asia Minor, the fall of the Front and the destruction which followed (1922) created a framework of suspicion within the Macedonian Greek regarding the permanency of the peace which followed. Many preferred to leave. There are also those who lived through the war as children. The unstable and unpredictable political situation, the difficulties and the suffering matured within them the migration option.

The 40 young people approximately, who arrived in Australia in the first wave (1924) were compelled to pay 48 English gold sovereign each, or members of the family were forced to guarantee the cost of their trans-

Settlement

port. Rumbabas, the travel agent, arranged the transport by a commercial liner in order to increase his commission. The first Western Macedonian migrants to Australia arrived travelling for two months in the hold of a ship with the rate of only two meals a day. Rumbabas continued to advertise in the entire Western Macedonia offering attractive proposals to all the young people who wished to migrate to Australia promising high wages, excellent working conditions and a standard of living higher than that of America. In 1929 after the complaints which followed, Rumbabas increased the fares to 100 English pounds. However, he was forced to accommodate the clients in the passenger liner *STATHAIRD* (see photo). At the same time, the Australian government because of the large number of unemployed brought about by the economic crisis introduced legislation which compelled new migrants to prove that they had in their possession 40 English pounds in order to meet the initial basic settlement costs and the possibility of temporary unemployment without burdening the already weakened economy of the country.

Upon this embarkation the first Macedonian settlers did not find the conditions of settlement that Rumbabas advertised. The island Greeks of Western Australia supported them in the initial period offering to some of them employment in their restaurants. Many left for America to re-unite with their brothers obtaining their fares from them, others the economically independent were repatriated. However, most were led to the interior and to the eastern States of Australia. Their objective was to obtain the money for their return fares. Finally, there was another category of people, the descendants of wealthy Greek families. The people in the latter category, having the economic support of their working parents mainly attempted to establish businesses. The economic climate and luck did not favour them.

The principal professions of the pre-war Macedonian settlers were gardening, mining, and general farming duties. The nature of these occupations and the difficult conditions that the first settlers had to endure led to the establishment of more communes of about 20 people who lived in the same area in order to compress living and food costs. Settled in corrugated iron huts (see photo) and tents most up to 4 people spent their nights in camps of which the walls were constructed by sacks.

Most Macedonians from Florina, Kozani and Kastoria worked as gardeners/farmers in the Wanneroo area, 30 kms from Perth thus having easy access to the capital, up until the first post-war years. In the Bridgetown and Greenbushes area they became timber workers and miners while in Trins-bricks and Mallen we had the congregation of Macedonian settlers who worked on farms. They built and mended fences, they harvested, they cleared forest areas in order to convert them to cultivation land, they harvested fruit. The working conditions were set by the employer. They usually worked from sun-up to sun-down with weekly salaries of 4 pounds. The situation deteriorated during the period of the economic crisis (1929-34). The settlers had to compromise. Most worked for low wages up to 2 pounds and food.

Unionism in the outback did not work amongst Macedonian settlers especially during the eve of the crisis. In any case all the work was seasonal. The period of employment did not extend beyond 6 months in any one farm. They then descended upon the nearest settlement station for their next employment. The selection of labourers took place at sun up. Migrants were set aside and the employer on horse back selected the most able and negotiated their wage. Many times the new settlers fell victims to intense exploitation, breach of agreement, refusal to pay wages, delays in payment and threat of dismissal.

At the beginning of 1930 the Greek government imposed strict restrictions on the departure of Greek immigrants. These restrictions did not discourage Rumbabas who continued to facilitate Western Macedonian migrants via Bulgaria. The Florentian agent issued false Bulgarian passports for his clients who he settled temporarily in Sofia for a few days and from there to Australia via Varna. In 1935 the restrictions were lifted and the third wave of Migration consisting mainly of women and children took place within the framework of family reunion. It was the first time that the Western Macedonian migrants of the outback of the 5th continent were reunited with their families after eleven years of migration. However, many could not rejoin their families in time. The war delayed the reunion for another ten years.

Pre-war migration remained almost male dominated. In the mid-1920s there were about 30 men to each woman. The first settlers at least as indicated in the letters that they sent to their folk refused to bring their families to Australia preferring to live alone because of the difficulties they faced and the lack of employment security. An exception to this were the northern Greek gardeners and farmers who began sponsoring their families from the end of the 1920s because they had an absolute need of labour hands. The intolerable working conditions and the exploitation that they faced did not create the conditions for sponsorship of the whole family. The arrival of one northern Greek often was the excuse for the congregation of all his compatriots and the voicing of complaints about his new country which was anything but hospitable.

Settlement

From the middle of the 1930s we find the arrival of Macedonians to the Perth Metropolitan area which had hitherto been the privilege of only Anglo-Celtic migrants. Up until that time 70% of the total number of Greek settlers lived in the country. The basic reason for this development were the consequences of the economic crisis that had taken place from the beginning of 1929 and which led many to seek refuge in the Greek restaurants and cafes to secure only their food. Many were forced to pay a commission to middle men and agents in order to obtain a job. The few jobs were sold on the black market.

The fact that most Macedonians had not been naturalised excluded them from the public sector as an area for employment as well as from the right to purchase property. Most worked during the day in fruit shops, cafes and restaurants in order to secure their food and then in the afternoon initially with self designed wooden portable stands and later with carts sold fish in Perth neighbourhoods usually making about \$1 per week. The lack of jobs led many Western Macedonians to the lime-works and to the mines of Woonaroo. During the period of the crisis they had to compromise. Their weekly wages of 6 guineas was reduced to 4 following a joint agreement.

One year after their arrival in Perth the Western Macedonian settlers began to cooperate closely with the other island Greeks who in any case did not number over 500 people for the realization of their religious and socio-economic objectives. The Castellorizian brotherhood established in 1912 had already purchased in 1922 the block of land for the construction of the church on Parker Street, opposite Russell Park. The Greek community of Western Australia played a coordinating role in the organizational and structural efforts of the Greek community during this period. The

community was established one year before the appearance of Western Macedonians (1923) and represented the interest of the entire Greek community. It must be noted, however, that the demographic structure of the community was purely Castellorizian since its Chairman as well as seven of the twelve members of the Executive Council were Castellorizians.

The contribution of the Macedonians was especially apparent in the form of donations other than the subscriptions paid by its members as well as participation in fund-raising, commercial transactions, dinner dances and festivals. From 1930 with the establishment of the first organised Macedonian Association that of Megas Alexandros or Alexander the Great, the participation of northern Greek settlers in community matters was organised systematically. Zisis Nolidis, the founder and first Chairman of the northern Greek Association was actively involved in the efforts made for the construction of the Greek church. At the same time, efforts were made to maintain the mother tongue. The Western Macedonians of Perth mostly concentrated in James Street, but some in Wellington Street had registered their children in the only Greek school "Elliniki Sholi o Pittakos" or Pittakos School, which had been established by the Mitillinian Archimandrite Germanos Eliou in 1915 (see photo). The Macedonian settlers supported the school financially on an annual basis as the letters of thanks by the Chairman of the Greek Community School Committee testify.

This participation by the northern Greeks in the organised Greek Community in Perth continued during the entire free world period in activity such as the completion of the church of Ayios Constantinos and Eleni (1937) the establishment of a club and Macedonian Association

and the organisation of many cultural activities. In the years that followed at least on one occasion a northern Greek was even elected Chairman of the Greek Community of Western Australia, Mr S.N. Beggos (1977-78) while many became members of the Executive Council.

In 1929 Zisis Nolidis or Nole from Nestorio, opened the International Club in the heart of Macedonian Hellenism in James Street. With him as partners and colleagues he had Thanasis Vanopoulos from Livadotopo, Florina, Argirio Vozinis from Voria, Florina and Achilleas Zorbas from Thessaloniki. (16) In essence it is the first social club of Australian Hellenism combining the operations of a cafe, a sweet shop, a barbers shop, an amusement centre and an employment office (see photo). (17) The restaurant owners Barrack Street used to ring the owners of the club to nominate the labourers they wanted and to organise working groups.

In 1930 Zisis Nolidis established the Allilovoithitikos sillogo Ellinon Macedonon Ditikis Australias o Megas Alexandros (Hellenic Macedonian Association of Western Australia Alexander the Great) at the Greek Centre the Greek Community of Western Australia. Its standing members were: G. Anastasiou, S. Vlahopoulos, G. Vanopoulos, A. Vozinis, Th. Vidinis, Th. Glavinas, G. Gersios, S. Grigoropoulos, V. Giannopoulos, P. Giorgopoulos, P. Giannakis, D. Goulas, A. Dollas, K. Doropoulos, A. Doropoulos, M. Doropoulos, G. Delidis, M. Dimitriadis, A. Zorbas, K. Eliopoulos, S. Eliopoulos, N. Eliadis, K. Ioannou, I. Kefalas, Ch. Kotronis, Ch. Liapas, A. Bellos, D. Mitropoulos, S. Nisias, G. Vladenis, N. Bellios, S. Nannos, S. Naoum, K. Papaioannou, N. Pavlou, K. Philiadoros, A. Papaioannou, S. Papas, D. Papagiftos, P. Papachristos, D. Raftopoulos, A. Rappou, P.

Settlement

Stoios, K. Tarpinas, P. Tsekofski and Christos Toskos.

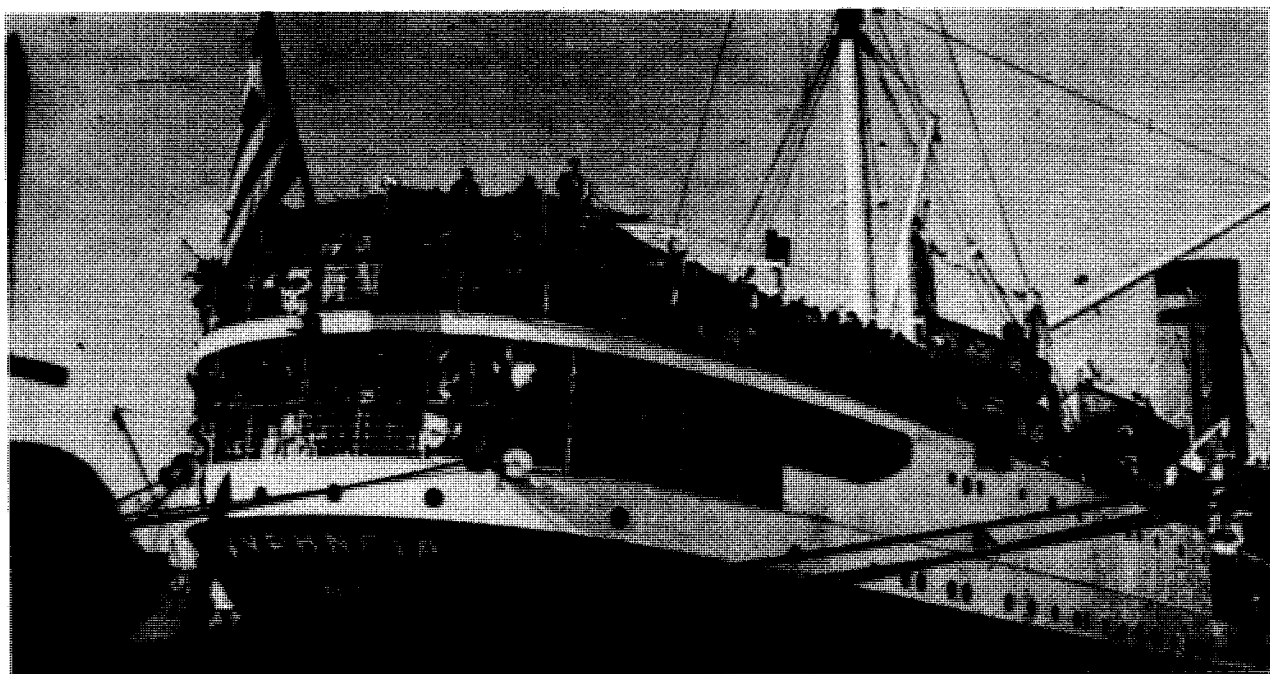
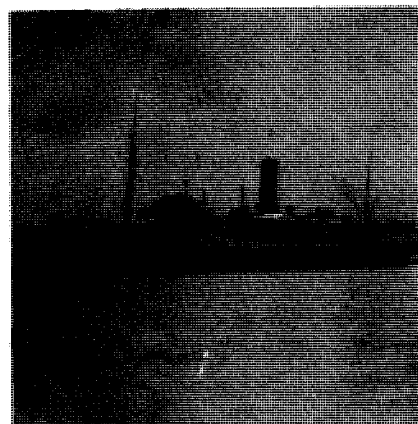
The Kostarazian, Thanasis Dovas took on the responsibility of writing up the constitution. The Bulgaro files led by P. Kozinis, G. Naoumis and V. Aggelkof (Kirou) reacted because the constitution guaranteed and secured the Greek positions. They attempted to compel Dovas to change the aims and the objectives of Megas Alexandros. Serious episodes were threatened, strong protestations were provoked and the election which ensued the Bulgaro files were removed by the Police. The troubles continued until the eve of the war (1939) during which the workings of the association were suspended and resumed in 1945. The seal and the Association records were surrendered for safe-keeping to the Reverend Christoforos Manesis who had been appointed 4 years earlier (1926). The leading light of the Bulgaro files of Western Australia was the Kastorian Aggelkof (Kyrou) who took advantage of the agreement for free settlement guaranteed by the agreement following the Treaty of Lozane (1923) and moved to Bulgaria and from there one year later (1925) to Australia. After the war

Aggelkof supported the Dimitrov policy in Australia and supported the Independent Macedonia of Skopje. During the immediate post war years, however, he was prosecuted by the Perth Criminal Court for embezzlement of charity funds he was raising for the construction of a Skopjan hospital. His activity ended in jail.

The social contribution by the Greek Macedonian Community was one of the most important of the greater organised Greek community in Australia. The Association record from the pre-war years show rich activity which refers to charity fund raising to raise repatriation fares for needy old Greek people for earthquake victims for Western Macedonian orphans, for churches and for the unemployed. During a twenty year period from 1930 the Megas Alexandros Association raised and donated to various Greek bodies and families amounts which exceeded 6,000 English pounds. A sum which was equivalent to the purchase of 20 real estate properties.

During this period the Megas Alexandros Association also displayed rich activity in the cultural sphere especially during the immediate post-war period.

On 24th of the 10th 1948 it produced a performance of Golfo and donated the takings to the orphans of Macedonia, securing a congratulatory letter from the Royal High Chamberlain. The same performance was produced at His Majesty Theatre 7 years later (see photo). Preceding this was the production of Dimitris Psathas comedy, "The Stravoxilo" of which the takings were donated to the General Administrator of Macedonia.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

Μέρος 2ον.

Κοινωνικοπολιτική Ανασκόπηση του έργου του

Του Εκπαιδευτικού Πλούταρχου Δεληγιάννη.

Η ιδεολογική αυτή στράτευση δεν ήταν μια απλή υπόθεση. Ήταν μια θέση που έπαιρνε ο Ρίτσος με υπευθυνότητα και συνέπεια και έμεινε πάντα πιστός σ' όρι πιστεύει και έχει σχέση με την ιδεολογική αυτή στράτευση³. Πώς, όμως, και γιατί ο Ρίτσος προτίμησε τη στράτευση, ενώ θ' μπορούσε κάλλιστα να αναδειχτεί μεγάλος ποιητής ακόμα και χωρίς τη στράτευση αυτή; Την ίδια στιγμή, τί είδους στράτευση είναι η ιδεολογική στράτευση;

Ο Ρίτσος δεν στρατεύτηκε για το ατομικό του συμφέρον. Ούτε κι' έγινε ο λαϊκός ποιητής για να ικανοποιήσει καποιες του επιθυμίες. Η ιδεολογική του στράτευση ήταν μια τολμηρή ενέργεια, μια εθελοντική πράξη για να υπηρετήσει το κοινό καλό, για να υπηρετήσει ιδανικά που οι λαοί πιστεύουν και τρέφουν προσδοκίες για το μέλλον. Ας πάρουμε, όμως, τα πράγματα αναδρομικά. Τα γεγονότα μιλούν μόνα τους και τα γεγονότα απ' τις αρχές περίπου του αιώνα μας, δεν ήταν δυνατό να αφήσουν ανεπηρέαστη μια καρδιά, όπως αυτή του Γιάννη Ρίτσου.

Η καταστροφή της Μικρασίας και πριν απ' αυτήν, οι πόλεμοι απ' τα 1912 και μετά και μέχρι την καταστροφή του 1922, προκάλεσαν ένα βαθύ κλονισμό στη χώρα. Ο ερχομός χιλιάδων ξεριζωμένων Ελλήνων και η γοργή άνοδος του πληθυσμού της χώρας, βοήθησαν πολύ στην αστικοποίηση και προλεταριοποίηση της χώρας. Αυτές οι αλλαγές είχαν και τα επακόλουθά τους.

Δημιουργήθηκε μια καινούργια κατάσταση. Άρχισε η πάλη των τάξεων. Το 1919 ιδρύεται το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, το πιο αγωνιστικό μέρος του βρίσκεται στην ισχυρή Ομοσπονδία Εργατών Θεσσαλονίκης. Τον ίδιο καιρό η χώρα χτυπιέται απ' την ανεργία. Αυτό, βέβαια, δεν είναι όλο. Το τέλος του πολέμου δεν φέρνει τον καινούργιο κόσμο που μας υποσχέθηκαν. Τον καινούργιο κόσμο που ονειρεύονταν οι αστοί και οι κεφαλαιοκράτες και που υπόσχονταν στα πλήθη. Η ανθρωπότητα αντιμετώπιζε νέες καταστάσεις. Η Ευρωπαϊκή οικονομική κρίση αρχίζει να παίρνει στη φόρα της και τον υπόλοιπο κόσμο. Οι λαοί προδίδονται για άλλη μια φορά. Οι εργαζόμενοι πιέζονται απ' τους εργοδότες και απ' την άρχουσα

τάξη. Οι μισθοί είναι πολύ χαμηλοί. Το βιωτικό επίπεδο είναι επίπεδο πείνας. Οι συνθήκες ζωής οδηγούν σε απεργίες και στάσεις εργασίας. Οι λαοί γίνονται μια φορά ακόμη τα θύματα των περιστάσεων. Η φασιστική δεξιά εκμεταλεύεται τη οικονομική κρίση, που τώρα διαφαίνεται καθαρά. Μόνο στη Ρωσία αποτυχαίνουν. Οι μπολσεβίκοι ενεργοποιούνται και μετά την επανάσταση του Φλεβάρη 1917 κινητοποιούνται και τον Οκτώβρη του ιδίου έτους αρπάζουν επαναστατικά την αρχή απ' την μπουρζουαζία. Η επανάσταση έχει κοσμοϊστορικές συνέπειες.

Στην υπόλοιπη όμως Ευρώπη ξαναεμφανίζεται το φάντασμα του εξοπλισμού. Στην Ιταλία έχουμε την επικράτηση των φασιστών απ' το 1922. Σ' άλλα μέρη, οι εργάτες και γενικά οι λαοί, οδηγούνται προς φασιστικές κατευθύνσεις. Βρίσκουν την ευκαρία και οδηγούν τον κόσμο προς τα άκρα, προς λύσεις φασιστικές. Αυτή είναι μια κοροϊδία, μια κοροϊδία που πιάνει τόπο και σύντομα έχουμε την εικόνα αιματηρών σκηνών που δεν είναι τίποτε άλλο από σκηνές όπου βλέπουμε εργάτες να χτυπούν εργάτες, για λύσεις που δεν είναι καθόλου προς όφελος των εργατών.

Η οικονομική κρίση επιδεινώνεται, φέρνοντας μαζί της και τις αναπόφευκτες αναταραχές και στάσεις. Ο πληθωρισμός φτάνει στα ύψη. Ένα εκατομμύριο μάρκα αγοράζουν ένα πακέτο τσιγάρα. Το ψωμί γίνεται ψωμάκι. Ο κόσμος οδηγείται στην καταστροφή του. Και ο ποιητής είναι ένας νέος που προβληματίζεται, που αντικρύζει την κατάσταση με ανησυχία. Το σπιτικό του σιγά-σιγά γκρεμίζεται και καταστρέφεται. Οι αρρώστιες χτυπούν αλύπητα την πόρτα του σπιτιού του. Ο ίδιος πηγαίνει στην Αθήνα, μετά τις γυμνασιακές του σπουδές, κι αρχίζει τη βιοπάλη. Και σα να μη φτάναν όλα αυτά, τον χτυπά κι' αυτόν η αρρώστια της φυματίωσης. Τα γεγονότα αυτά και οι ατομικές του εμπειρίες γίνονται οι όροι της στράτευσης του γιατί πιστεύει στα ιδανικά ριζικών αλλαγών και στη γέννηση ενός καινούργιου κόσμου.

Έτσι, λοιπόν, ο νεαρός Ρίτσος θέτει τον εαυτό του στην υπηρεσία του καλού και του ωραίου και του ανθρώπινου. Κι ενώ βλέπουμε έναν Καρυωτάκη να βάζει τέρμα στη ζωή του, το Ρίτσος δεν χάνει τις πεποι-

θήσεις του για ένα καλύτερο αύριο. Βρίσκει δυο πράγματα που τον ορθώνουν - την κοινωνική επανάσταση και την ποίηση. Και στα δύο πιστεύει πιστά και βαθειά και τα υπηρετεί με αφοσίωση.

Απ' τα πρώτα του ακόμη ποιήματα βλέπουμε την κοσμοθεωρητική του ρήξη με τον κόσμο τον παλιό. Η ρήξη αυτή παρουσιάζεται στα ποιήματα που έγραψε μετά το 1930 και τα οποία ενσωμάτωσε σε δύο ποιητικές συλλογές στα «τρακτέρ», 1934 και στις «πυραμίδες», 1935. Στα ποιήματα αυτά καθορίζεται η μετέπειτα τεχνοτροπία του Ρίτσου. Δεν βλέπουμε σ' αυτά μόνο την κοινωνιοπολιτική ποιητική του σταδιοδρομία, αλλά ακόμη και την εγκατάλειψη της παραδοσιακής ποιητικής τεχνοτροπίας, ιδιαίτερα της ρίμας. Την ίδια στιγμή διακρίνουμε την επίδραση του Κώστα Βάρναλη που εκφράζει την κοινωνική κριτική¹⁴.

Απ' τα εφηβικά του ακόμα χρόνια ο Ρίτσος στράφηκε προς τις ιδέες του κομμουνισμού. Πρώτα η Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917 κι ύστερα τα γεγονότα στην Ευρώπη κι αλλού, ήρθαν σα λύτρωση και τον οδήγησαν στην εθελοντική, ιδεολογική στράτευση, την οποία δεν εγκατέλειψε ποτέ. Ο κομμουνισμός θεραπεύει τα ψυχικά του τραύματα και ικανοποιεί τον νεανικό του ρομαντισμό. Δίνει δύναμη εκεί που υπάρχει έλλειψη δύναμης και οδηγεί το άτομο στην κοινότητα, στην συντροφικότητα. Τα πιο κάτω λόγια, απ' τις Πυραμίδες Α! 102-5, δείχνουν νομίζω, ή μάλλον επικυρώνουν τα αμέσως πιο πάνω λόγια.

Στον ήλιο αγνάντια γδύνομαι τα ράκη τα στερνά·
κέδρου κορμός ρουφώ χυμούς απ' τα κορμιά τα ψάρια·
στα χείλη μου και στην καρδιά ρίγος φωτός περνά
καθώς με κραζουν: σύντροφε, κι εγώ τους λέω: συν-
τρόφια.

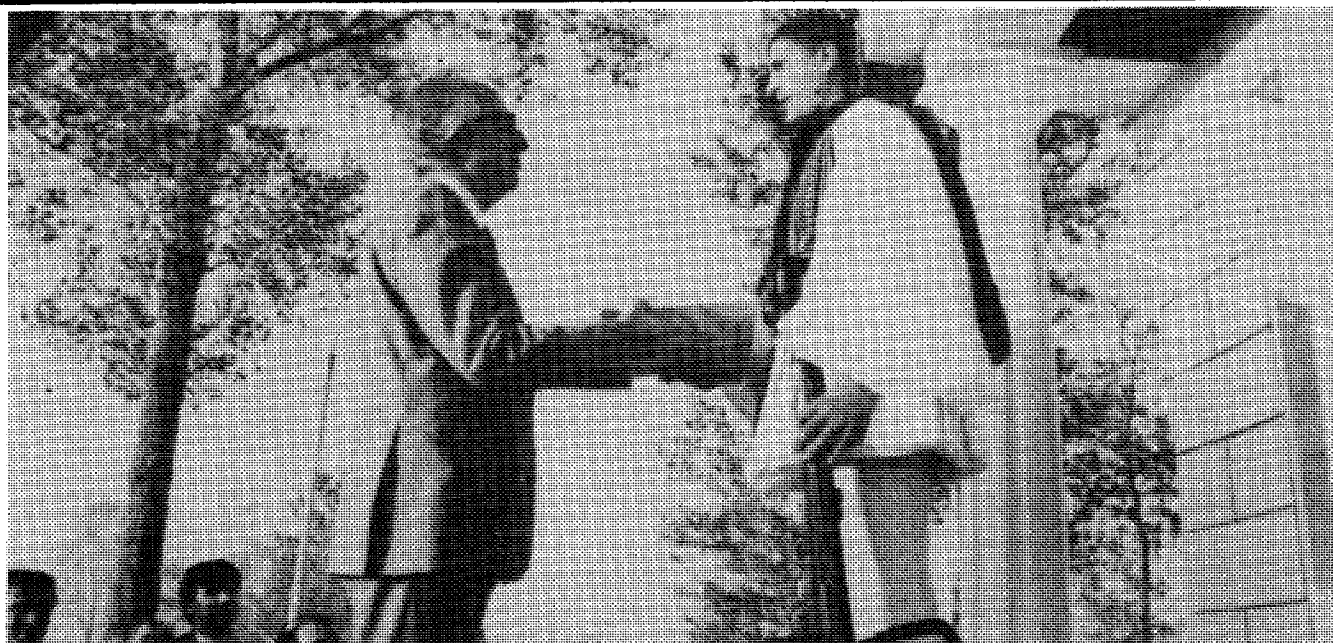
Ο Ρίτσος συμπλήρωσε τη μαθητεία του στον κομμουνισμό και στράφηκε με δύναμη και ενεργητικότητα στην κοινωνική ποίηση. Μια ποίηση που γίνεται κομμάτι της ζωής του απλού λαού.

Για τον Ρίτσο, η ποίηση πρέπει να γράφεται για το λαό και ο λαός τιμά τους ποιητές του¹⁵.

Αυτά τα λίγα σαν αρχή μιας προοπτικής που σκοπεύει να καλύψει, συνοπτικά, όλο το έργο του Ρίτσου.

Παραπομπές και για τα δύο μέρη:

- 1 & 2. Εφημερίδα «Αυγή: Η» ή 17 του Μάη, 1968. Μετάφραση απ' τα Γαλλικά, της Χρύσας Παπανδρέου.
3. Ζεράρ Πιερά. Μελέτες για τον Γιάννη Ρίτσο. Η Μακριά πορεία ενός ποιητή. Κέδρος 1978. Σελ. 37-39.
4. Γιάννη Ρίτσου - Επίτομη Ιστορική Ανθολόγηση του ποιητικού του έργου. Επιλογή και φιλολογική επιμέλεια - Γιώργος Βελουδής. Κέδρος. Σελ. 12-13.
5. Παντελής Πρεβελάκης. Ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος. Συνολική θεώρηση του έργου του. Αθήνα. Κέδρος 1981. Σελ. 33-35.

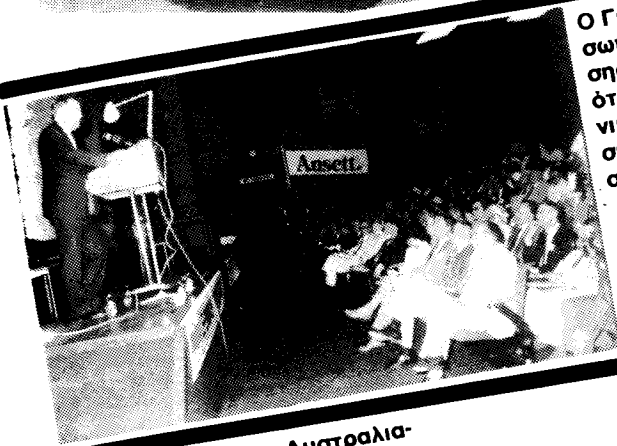
Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Χρήστος Σαρτζετάκης προσφέρει δώρα στον Εύζωνο φρουρό των ελληνογιουγκοσλαβικών συνόρων στο φυλάκιο Νίκης Φλωρίνης. Εδώ είναι Ελλάδα.

FIRST INTERNATIONAL CONGRESS ON MACEDONIAN STUDIES

Ο Υπουργός Βόρειας Ελλάδας κ. Στέλιος Παπαθεμελής ενώ απευθύνει χαιρετισμό στα 500 άτομα που παραβρέθηκαν στην επίσημη χοροεσπερίδα του Συνεδρίου.

The Minister of Northern Greece addressing the 500 people who were present at the Annual Ball of the Australian Institute of Macedonian Studies, at Hyatt on Collins International.

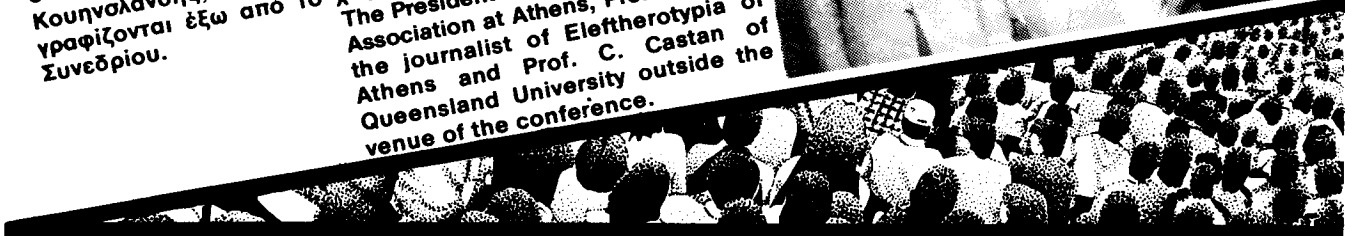

Ο Γερουσιαστής Jim Short, αντιπρόσωπος του Αρχηγού της Αντιπολιτευσης χαιρετίζοντας το Συνέδριο τόνισε ότι ουδέποτε αμφέβαλε για την ελληνικότητα της Μακεδονίας και τη συμβολή των αρχαίων Μακεδόνων στον Ελληνισμό.

Senator Jim Short, representing the Leader of the Opposition addresses the delegates, emphasizing the greekness of Macedonia and the contribution of Alexander the Great to Hellenism and the world.

Ο Πρόεδρος του Ελληνο-Αυστραλιανού Συνδέσμου στην Αθήνα, καθηγητής κ. Λάμπρος, ο δημοσιογράφος της Ελευθεροτυπίας, κ. Πατρικαρέας, και ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Κουηνσλάνδης, Dr. C. Castan, φωτογραφίζονται έξω από το χώρο του Συνεδρίου.

The President of the Greek-Australian Association at Athens, Prof. Lambros, the journalist of Eleftherotypia of Athens and Prof. C. Castan of Queensland University outside the venue of the conference.

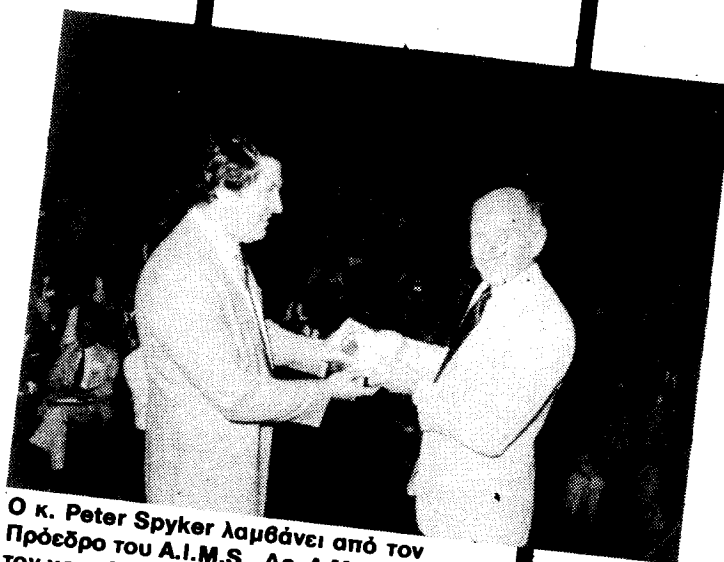

An Endorsed
Bicentennial Activity

Μαθητές και μαθήτριες των Κολλεγίων Αγίου Ιωάννου, Ευαγγελίστριας και Αγίων Αναργύρων και μακεδονοπούλες της Παμμακεδονικής, ενώ υποδέχονται τον Υπουργό, κ. Παπαθεμελή. Διακρίνονται ο Αρχιμανδρίτης Θεοφύλακτος, ο Πρόεδρος, κ. Τζαφέρης, ο τ. Υπουργός Βόρειας Ελλάδας, κ. Νικόλαος Μάρτης.

Ο κ. Peter Spyker λαμβάνει από τον Πρόεδρο του Α.Ι.Μ.Σ., Δρ. Α.Μ. Τάμη τον χρυσό ήλιο της Μακεδονίας.
The Minister of Ethnic Affairs, Mr. Peter Spyker receives from Dr. A.M. Tamis, the President of the A.I.M.S., the golden sun of Macedonia found on the sarcophagus of king Phillip, the father of Alexander the Great.

ΑΡΧΙΖΕΙ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Η Διεθνής Οργανωτική Επιτροπή κατά τη λήξη του συνεδρίου. Διακρίνονται από δεξιά προς τα αριστερά: Καθηγητής Αρχαιολογίας, Δημ. Παντερμαλής, Καθηγητής Αρχαιολογίας, Φώτιος Πέτσας, Καθηγήτρια Διεθνούς Δικαίου, Καίτη Μανωλοπούλου, Καθηγητής Ιστορίας, Γιάννης Χασιώτης, Καθηγητής Κλασσικής Φιλολογίας, Norman Ashton, Καθηγητής Γλωσσολογίας, Γ. Μπαμπινιώτης, Καθηγητής Γλωσσολογίας, Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, Αγαπητός Τσοπανάκης, Καθηγητής Φιλολογίας, Γιώργος Κεχαγιόγλου, Καθηγητής Τέχνης, Νικόλαος Νικονάνος, Υφηγητής Φιλολογίας, Χρήστος Φίφης και ο Υφηγητής Γλωσσολογίας, Αναστ. Τάμης.

The review panel of the 1st International Congress on Macedonian Studies during the conclusionary session. From the right: Prof. of Archaeology, Dim. Pantermalis, Professor Ph. Peqtsas of Archaeology, Prof. Kaeti Manolopoulou of International Law, Prof. John Hassiotis of History, Prof. Norman Ashton of Classical Studies, Prof. George Babiniotis of Linguistics, Prof. Agapetos Tsopanakis Academecian, Prof. George Kehagioglou of Literature, Prof. Nicholas Niconanos of Art, Prof. Chris Fifis of Literature and Prof. A. Tamis of Linguistics.

Ο Υπουργός Βόρειας Ελλάδας, κ. Στυλιανός Άγγελος Παπαθεμελής την ώρα που προσέρχεται στο χώρο του Συνεδρίου. Διακρίνονται στην πρώτη σειρά, ο Πρέσβης κ. Τζαφέρης, ο Υπουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών, αντιπρόσωπος της Αυστραλιανής Κυβέρνησης, κ. Howe, ο Υπουργός Εθνικών Μειονοτήτων, κ. Spyker, ο Υπάτος Αρμοστής της Κύπρου, Δρ. Βανέζης, ο τ. Υπουργός Βόρειας Ελλάδας, κ. Ν. Μάρτης, ο Γερουσιαστής Jim Short εκπρόσωπος της Αντιπολίτευσης, ο κ. Μάρτης, ο Ηγούμενος της Ιεράς Μονής του Αγίου Ιωάννου, Αρχιμανδρίτης Ιερόθεος Κουρτέσης, η κ. Ρένα Φραγκιουδάκη του 3ΕΑ, ο Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου La Trobe, Ray Pinkerton, ο Γερουσιαστής Τάκης Καλδής.

The Minister for Northern Greece, Mr. Stelios Angelos Papatthemelis, entering the venue of the 1st International Conference on Macedonian Studies, while being applauded by the Greek Ambassador Mr. Tzaferis, The Minister for Social Services, Mr. Howe representing the Australian Government, The Minister for Ethnic Affairs, Mr. Spyker, The High Commissioner of Cyprus, Dr. Vanezis, The ex Minister for Northern Greece, Mr. N. Martis, Senator Jim Short representing the Leader for the Opposition, Mrs. N. Martis, the Abbott Ierotheos Kourtesis, Mrs. Rena Franglioudakis, The Dean of the School of Humanities, Dr. Ray Pinkerton, Senator Takis Kaldis of N.S.W.

Letters

From
The President and the Secretary
of The Australian Institute
of Macedonian Studies

To The
Prime Minister of Australia
Mr. R.J. Hawke
Parliament House
Canberra, 2600, ACT.
20.7.1987.

Dear Sir,

We would like to voice our concern with reference to the activities of some political groups, based in Australia, who, as it appears, are aiming at disturbing the climate of mutual co-operation and co-existence between ethnic communities in this country.

It became evident to us that the Slavo-Macedonian ethnic community of New South Wales is staging a protest in front of the Greek Embassy in Canberra on the 1st of August at 12.00 noon. They are protesting for the "human rights of the Macedonian people", as the relevant proclamation attests. It is rather unfortunate, politically mischievous and naive to spread this sort of hatred and fanaticism in Australia. The Slavo-Macedonian Ethnic Community represents an organisation which is supported morally and financially by the official government in Skopje. It is pity that a few agitators are forging the history of ancient Macedonians, usurping their Greek name and history in their attempt to give to this regional geographical term the dimensions of an ethnicity. As if Aristotle's philosophy and contribution to humanity was not written in Greek but in this Slavonic idiom, which is called "Macedonian", as if Alexander the Great and his generals were not mastering the Attic Greek, which was spread to the Eastern world, but the Slavonic idiom of Skopje. Nevertheless, we and our forefathers, as Greek Macedonians who have inhabited this hellenic region for the last 3,000 years of recorded history, condemn this kind of political activities which distabilise the political climate and by means of protests and violence, exercise political pressure on governments which are institutionalised 20,000 klms away. We would like to live in peace and harmony with other ethnic minorities, including the Slavo-Macedonians, since we have certain cultural values to share. However, their reaction to provoke our conscience by burning the flag of our homeland, to create noise on the assumption that they exercise their rights as free citizens of Australia is in sharp contrast with the merits of multiculturalism.

We believe in the positive role of the Australian government to promote multiculturalism and we do not wish to abuse the freedom that we enjoy by attacking the principles and the core values of other ethnic communities. We are, therefore, requesting you to discourage such acts of provocation and agitation. In the meantime, with best wishes, we remain yours

A.M. Tamis (Dr)
President

D. Iakovidis (Dr)
Secretary General

From
The Prime Minister of Australia
The R. Hon R.J.L Hawke

To
Dr A.M. Tamis
President
Australian Institute of
Macedonian Studies

Dear Dr Tamis

Thank you for your letter of 30 July in which you express concern about political groups, based in Australia, which may act to disrupt the harmony of our community. Your comments are noted.

I understand your concern to ensure that Australia further develops as both a peaceful and a culturally diverse society. I, too, am personally committed to the development of a multicultural Australia in which all people have the right to express their views freely. Violence is not condoned. The Government has a duty to protect Australia's citizens. Mechanisms are in place to provide protection, should the need arise.

I believe the will of Australians, including people such as yourself, to develop a harmonious multicultural society is greater than that of people who may wish to disturb it. The Australian people's will to make our multicultural society a success is reflected in my Government's commitment to multiculturalism.

The establishment of the Advisory Council on Multicultural Affairs testifies to this commitment. The Advisory Council will provide me with advice on the most effective ways of supporting multiculturalism in Australia. The Office of Multicultural Affairs, which has been established in my Department, will support the efforts of communities to maintain their cultural identities and languages. The Office will also promote social justice so that all Australians have fair and equal access to the nation's resources. Removal of inequities based on ethnic origin will enable all Australians to contribute to Australia's economic advancement and to participate fully in all facets of Australian life.

The Government is moving to ensure that our community develops harmoniously within the democratic traditions handed down to us by such great civilizations as that of Greece. The Greek Macedonian community is known for its commitment to these democratic traditions and institutions in Australia and I look to your community to help bring about the furtherance of these ideals

Yours sincerely

R J L Hawke

Letters

To
The Prime Minister of Australia
Mr R.J. Hawke
Parliament House
Parliament
Canberra, A.C.T.
22 July 1987

Dear Mr Hawke,

It is with dismay and concern that we are receiving the news that certain political groups, directly affiliated with the policies of the government of Skopje (Macedonia, Yugoslavia) are instigating a protest against the Greek Embassy in Yarralumla, Canberra, A.C.T.

These political groups, pretending that they fight for "the human rights of the Macedonian people" and representing only a vocal minority of agitators, usurping the name and the history of our ancestry, Macedonian forefathers who have historically acclaimed their Greekness and contravening all international agreements, are trying to destabilise this country and to bring to Australia the fanaticism and the hatred of their foreign instructors.

This is not the place to present a full account of the role of these foreign-funded mischievous instructors, who due to lack of awareness of the history of the region, the goodwill and the expression of freedom of their host country, Australia, fabricated a pseudo-history in the expense of history, human justice and truth.

Greece has a democratically elected government, with opposition which includes the Communist Party. However, these sort of "human rights claims" did not find any substance whatsoever, even among the international Marxism, which Yugoslavia is part of. These Australian based political groups, under the guidance and financial support of the government of Skopje, Yugoslavia, try to infiltrate the Australian politics and create a situation of hatred and instability.

The Union of Greek Communities condemn this kind of political fanaticism which contrasts the efforts of the Australian Government on multiculturalism and disturbs the climate of co-existence and peaceful exchange of cultural values in our beloved country.

Last year the Greek Community in Australia had experienced yet another incident of provocation when the national flag of our old country was burnt by the same agitators. This year we entreat you to intervene and stop any extremist action and to discourage any violence. To commit insults and to provoke the dignity of our mother country and our national sentiment in the name of the freedom that this democratic country provides will not be tolerated. We cannot endure treason.

We, as leaders of the Greek communities, can only request the civilised and peaceful protest of our people.

Being hopeful that you will act to avert this manifestation of fanaticism and provocation, we thank you in anticipation.

Yours Sincerely,

E. Renzis

President of the

United Association of Greek Orthodox Communities
and Parishes of Victoria

From
The Australian Institute
of Macedonian Studies

To the Deans of the Schools
of Humanities/Arts, Social
Science, History, Linguistics
29.7.1987

Dear Sir,

The Australian Institute of Macedonian Studies is a non-profit and non-political organisation, catering for the cultural and identity interests of the Greek-Macedonians. The aims of the A.I.M.S. include the promotion and the development of cultural, literary, historical and linguistic issues pertinent to Macedonia. Its main objectives focus on research activities, organisation and collection of data and bibliography for academics, students and other scholars, planning for international symposiums, participation in community affairs with lectures, folkloric activities, music, theatre and dance.

Macedonia is a historic region where Hellenism lived, developed and survived fully conscious of its origin and ethnic identity. The continuity of the history of Hellenism in Macedonia from antiquity to our times is being confirmed by archaeological discoveries, particularly by recent ones at Pella, Dion and Vergina; by the distinct presence in Macedonia of the Christian tradition in both art and literature; by the new findings of scholarly research about the struggle of Macedonian Hellenism for survival and national emancipation during the five centuries of Ottoman rule and the attainment of national liberation within the unified independent Greek State.

The Australian Institute of Macedonian Studies is organising a Students' Competition in 1987 on Historical, literary, folkloric and linguistic issues relevant to Macedonia. You will find detailed information about the competition and the A.I.M.S. in the attached brochure and frieze.

Could we request your cooperation to distribute the enclosed literary material to the interested members of your academic staff and if possible to display the poster on the Notice Board of your Faculty? As the closing date for the competition is the 31 of December, 1987, your urgent cooperation is essential.

Being hopeful that our request will meet your approval, we thank you in anticipation.

Sincerely

A.M. Tamis
(President)

D. Iakovidis
(Secretary General)

if you have a wounded heart,
touch it as little as you
would an injured eye.

there are only two remedies
for the suffering
of the soul:

HOPE
AND

PATIENCE

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Letters

From
Nicolas K. MARTIS
 Former Minister
 Athens, Greece
 21.8.1986

To
The Honourable
Mr. George Schultz
 Secretary of State of the United States
 Washington D.C.

Mr Secretary,

The American Ambassador Mr. John Scanian, in his address at the University of Skopje on the 25th April 1986, using false historical data, declared American support for a non-existent "Macedonian Nation". His position was a very unexpected unpleasant surprise and a source of concern for the Greek people. We consider it to be a very serious mistake on the part of the Ambassador.

The support, which the Ambassador without any historical foundation, announces for an artificial creation, invented by the Yugoslav Communist Party in 1944, for political reasons and with territorial expansionist ambitions, is insulting especially to the American people. The American citizen, proud for his democratic culture, demands, as you yourselves have stated, Mr. Secretary, in Kansas, that the foreign policy of his country reflects his national ideals, among which the truth and the safeguarding of the cultural values are of primary importance. These ideals are unknown to the creators of the false "Macedonian nation".

The seriousness of the Ambassador's error will become obvious without the need for a special brief, if one recalls a statement made in 1982, by the ex-President of the Greek Republic, Constantinos Caramalis, and himself a Macedonian, highly esteemed by yourselves as well. He qualified any attempt to falsify the history of Macedonia, as naive, irrational and suspicious, because it runs against self-evident historical facts.

These historical facts are found in the Old and New Testament, the ancient writers, the many thousands of Greek inscriptions found in Macedonia, its archaeological sites, ancient theaters, as well as in many other indisputable data.

A "Macedonian nation" in the sense used by Yugoslavia actually, never existed and does not exist today. The Macedonians were Greeks, using the same language, worshipping the same gods (who were inhabiting the Macedonian mountain of Olympus), and performing the same sacrifices with the rest of the Greeks.

The historian Polyvios (205-122 b.c.) stated clearly the case, when he wrote: "How highly should we honour the Macedonians, who for the greatest part of their lives never cease fighting with the barbarians for the sake of security of Greece? For who is not aware that Greece would have constantly stood in the greatest danger, had we not been fenced by the Macedonians and the honourable ambition of their Kings?" (The Histories of Polybios IX,35,2-Loeb. WR Paton).

As it is well known, the ancient Greeks used to call all the non-Greeks barbarians. The Macedonians existed as Greeks 2,000 years before the Slavs arrived in the Balkan peninsula (in the 6th century A.D.) and 4,000 years before the Communist Party of Yugoslavia baptized the people of South Yugoslavia in 1944, as Macedonians.

Until 1944, the existence of a "Macedonian nation" was never mentioned anywhere. Macedonia was always considered as a Greek area by the Romans as well as by the Ottomans.

During the 19th century, a basic objective of the Russian Empire was to reach the Aegean Sea in order to control the strategic area of Macedonia. With the Treaty of St. Stefano (1878), Tsarist Russia, after defeating the Ottoman Empire, obliged it to cede Macedonia and Thrace to Bulgaria. However, due to the strong protest of the Hellenic people and the pressure of the then Great Powers who understood Russia's intentions, the Treaty was revoked. However, it became the starting point of the expansionist aspirations of our Slav neighbours as regards Macedonia.

In 1921, in Moscow, the Comintern as well as the Balkan Communist Parties, after a proposal by Bulgaria, decided to make Macedonia and Thrace autonomous in order to engulf them in the Communist Camp.

When Tito came to power in 1944, he declared South Serbia as the "Socialist Republic of Macedonia", with a dual objective in mind:

- a. To occupy the whole of Macedonia and thus secure a hegemonic position in the Balkan area.
- b. To change the pro-Bulgarian feelings of the people of the Skopje area through the cultivation of a new national identity, so-called "Macedonian".

The new "Republic" was composed by the part of Northern Macedonia, which was given in 1913 to Serbia under the Treaty of Bucharest and by the adjoining Serbian part, where Skopje is situated, and which was never part of ancient Macedonia. Both these parts, from 1913 until 1944 were called Southern Serbia.

Under the same Treaty, which defined the boundaries of Greece, Serbia and Bulgaria, Bulgaria acquired a small part of Northern Macedonia and named it Pirin. The remaining largest part of Macedonia came under Greek sovereignty and retained its many thousand years old name of Macedonia. An exchange of population followed.

Tito in 1944, changed the name of Southern Serbia to "Macedonia" in order to create artificially a new nation. Therefore a new governmental authority, language, church and history were necessary. The task of engineering these new structures was undertaken by the Communist Party of Yugoslavia. They created a "Macedonian" Government and a Parliament. In 1945 they named a local spoken Slavik idiom as the "Macedonian" language. In 1968, the atheist Communist Party of Yugoslavia established in Skopje the "Autonomous Macedonian Church" which is not recognised by any Orthodox Patriarchate, by the Vatican, and not even by the Serbian Patriarchate. They collected from all the archives of the world whatever is mentioned about Macedonia, and started projecting it as their using innumerable ties.

Letters

They maintain, falsely:

a. That Methodius and Cyril are not Greeks but *skopje*-type Macedonians. They are however belied even by the Pope who named them recently "Greek monks rotectors of Europe".

b. That during the years 1000-1018 *Samuel* founded as a Macedonian the first Macedonian State. *Samuel*, however, was a Bulgarian.

c. That Alexander the Great was not Greek but Macedonian. Alexander the Great was a Macedonian Greek, as testified even in by the Old Testament (Maccabee I and Samuel VIII).

d. They falsify history when they present Ilinden as a Macedonian revolt. Ilinden was a local upheaval by Bulgarian "Comitadjis". It is mentioned as such in the official archives of the period and by all the journalists and other foreigners who wrote about that historical incident.

They insult and underestimate historical memory and mislead international public opinion when they present as "Macedonian language" a local Slavic idiom which in 1945 when the Communist Party of Yugoslavia named it "Macedonian language" had none of the characteristics of a language, i.e. alphabet, spelling, syntax (see the Soviet Encyclopaedia of 1984).

a. It was a patching together of words from other languages which a committee appointed at that time undertook the task to mould into a language.

b. The language of the Macedonians for thousands of years was, and still is the Greek language.

c. It is the language of the Macedonian philosopher Aristotle, of Alexander the Great and his heirs who, by disseminating it in the areas of their conquest turned it into a universal one. This is the reason that the Old Testament was translated into Greek, and the Gospels and the Acts of the Apostles were written in the same language.

d. Indisputable proof concerning the language, is the fact that 5,000 Greek inscriptions were found in Macedonia. These inscriptions are currently being published. Meanwhile, it will be a pointless exercise for someone to search and find even one inscription in the so-called "Macedonian language".

We think that falsely the Ambassador mentioned in his speech that since the 19th century there exists an American commitment concerning the national identity of the Macedonians.

a. The false "Macedonian Nation" was created only after 1944 and the ties between the United States and "Macedonia" are non-existent.

b. Until the Second World War, no immigrant to the U.S.A., Canada and Australia from Macedonia declared that he was of "Macedonian" nationality, since such a nationality did not exist, but was artificially created later.

c. characteristically in a pro-Skopjian article entitled the "Macedonians", published in the Encyclopaedia (Ethnics) of Harvard, it is stated that after 1950, the immigrants arriving from Yugoslavia, were admitting that since the Second World War, they were being taught to believe that they are Macedo-

nians.

Finally, the Ambassador offends the American Nation when he accepts that the culture and history of these pseudo-Macedonians is older than the history of the United States. This glorious history the Ambassador is referring to, is the Greek history of many millenia.

At this point, it is probably useful and timely to make a brief reference to the recent history. It is beyond any doubt that the victorious Greek repulsion of the Italian invasion in 1940 and our heroic resistance in 1941 against the Germans, originally along our Macedonian defense line and later, along with the allied forces of the British Commonwealth in the line of Mount Olympus and finally on the island of Crete, seriously influenced the outcome of the Second World War.

Ambassador Scanian in his address, especially at Skopje, should have recalled the crucial decision of President Truman in 1947 - the so-called Truman Doctrine - which helped the Territories of Greek Macedonia and Thrace to not become another "Socialist Republic".

The constant struggle of Greece for freedom and democracy no one can dispute, and certainly no one has the right to falsify its history which is the history of Freedom, Democracy and Culture, in fact the foundation of our contemporary western civilization.

I, myself, a native Macedonian, and in my activity as former Minister of Northern Greece, as well as the author of the attached book "The Falsification of the History of Macedonia...", considered it my duty, to address this letter to you, when I became aware of the full content of the speech of your Ambassador.

I believe, Mr. Secretary, that with the practical spirit and the high sense of responsibility which characterized your actions in representing the greatest and most powerful democracy in the world, you are going to face this serious historical, ethical and political problem that the address of the Ambassador created.

I believe that after the careful study of this case, a very useful lesson can be learned, when it comes to compare a single-party regime and the free democracies.

The case of Macedonia is a blatant example of how a single-party regime can create a false edifice, can impose it on its people who are unable to either criticize or search, and at the same time, can use propaganda mechanisms to sell it to uniformed people in the democratic countries. Today Greek Macedonia is the boundary of the European Economic Community and the demarcation line of the free democratic world. The Greek Macedonians have always been the guardians of this critical area which is also the cradle of the contemporary western civilization.

Please accept Mr Secretary this assurance of my highest esteem

N.K. Martis

Τα Φιλαράκια....τα καλά

Του ΑΝΔΡΕΑ ΚΕΤΗ

Αποσπασμένου Εκπαιδευτικού στο
Γενικό Προξενείο Μεμβούρνης

Γνωστοί κι οι τρεις τους στην περιοχή από παλιά. Γειτονόπουλα, δίπλα-δίπλα ξετύλιγαν για αιώνες το κουβάρι της ιστορίας. Σκλάβοι ήταν από χρόνια στο αγύριστο τσιφλίκι του Αγά. Δουλειά από το ξημέρωμα ως το βασίλεμα και τα στομάχια πάντα, μα πάντα αδειανά.

Κουρελήδες κι εξαθλιωμένοι κι αυτοί και τα παιδιά τους, μήτε τιμή να ορίζουνε μήτε τίποτε. Αμείλιχτα έπεφτε στα κεφάλια τους του Αγά η οργή. Κι εκεί που όλα μαύρα τα' βλεπαν κι η απελπισία τους πλάκωνε την καρδιά, άστραψε το κοφτερό μυαλό του Γιάννη, τον Αγά να γκρεμίσει και στην Ανατολή να τον διαδολοστείλει.

Σφύριξε το μυστικό και στου Γιάννιτς τ' αυτί και του ζήτησε σύμμαχοι να γίνουν, τον Αγά να ξεπαστρεψουν κι αφεντικά στο τσιφλίκι, στη γη τους να γίνουν.

Σκέφτηκαν, αποφάσισαν. Κάλεσαν και το Γιάννωφ, γειτονόπουλο κι αυτό από παλιά. Τούπαν το σκοπό και ζήτησαν και το δικό του χέρι. Κι οι τρεις τους μαζί, χέρι-χέρι, πιο γρήγορα το γκρέμισμα του Αγά να πετύχουν.

Κι έτσι, οι τρεις σκλάβοι κουρελήδες, ο Γιάννης, ο Γιάννιτς κι ο Γιάννωφ έγιναν ένας. Πάλεψαν, μάτωσαν, χτύπησαν και χτυπήθηκαν' κατάφεραν όμως κι έγιναν στο τέλος αφεντικά στη γη τους.

Χώρισαν το τσιφλίκι στα τρία, το έφραξαν, το περιποιήθηκαν. Χόρτασαν ψωμί κι αυτοί και τα παιδιά τους. Θυμόντουσαν σαν όνειρο όταν αντάμωναν την κακομοιριά τους, τα δεινοπαθήματά τους από τον Αγά και γελούσαν. Τα 'βλεπαν τα παιδιά τους να παί-

ζουν στη γειτονιά τη δική τους ελεύθερα, χορτάτα και καθαρο-ντυμένα κι η ψυχή τους γέμιζε από χαρά και περηφάνια.

Άφθαρτη στο χρόνο κρατούσε η φιλία τους κι οι τρεις φίλοι ήταν παράδειγμα για πολλούς.

Τελευταία, ο Γιάννιτς δεν είναι σαν και πριν. Έφυγε από το μάτι του εκείνη η καθάρια λάμψη. Βαρύ το βλέμμα του, λίγα τα λόγια του, δύσθυμος.

Έπεσε έξω... λένε. Χρωστάει πολλά. Το άσχημο ότι τα δανείστηκε από κάποιο Αγά -τσιφλικά. Δυσκολεύεται ο Γιάννιτς, ζορίζεται, στενοχωριέται. Τον εκβιάζει κι ο Αγάς.

— Έλα του λέει... τι κάθεσαι; Αυτά που βγάζεις από τη γη σου δε φτάνουν εσένα και τα παιδιά σου να ζήσετε. Πως θα ξεπληρώσεις κι εμένα;

— Αγά μου του λέει ο Γιάννιτς. Τι να κάνω ο δύστυχος;

— ΟΗ MY FRIEND του λέει. Σε νόμιζα πιο ξύπνιο. Τη μεγαλώνουμε τη γή μας Γιάννιτς όταν δε μας φτάνει. Παίρνουμε κι από τους γειτόνους μας!!

Σκέφτεται ο Γιάννιτς. Από ποιο να πάρω; Φιλαράκια κι οι δυο, κι ο Γιάννης κι ο Γιάννωφ. Κρίμα είναι. Μαζί παλέψαμε, μαζί ματώσαμε, μαζί φάγαμε ψωμί κι αλάτι...

— Έχω κατι προηγούμενα Γιάννιτς εγώ με το Γιάννη...

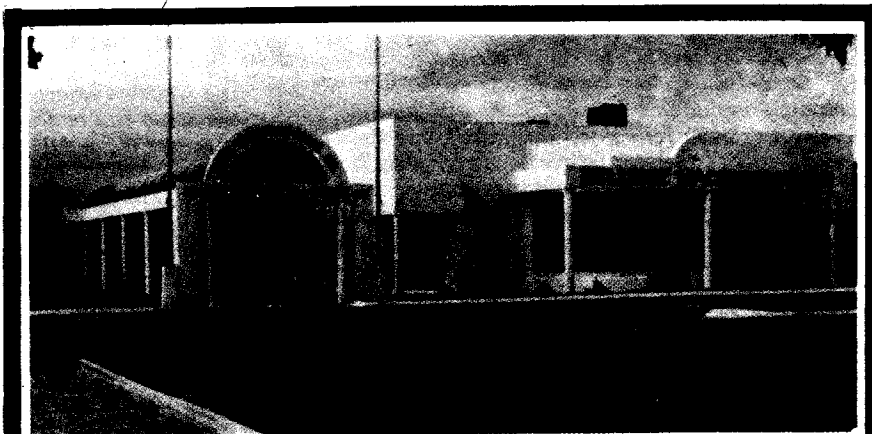
Προσπάθησε εσύ, εκβίαζε το Γιάννη για να πάρεις από τη γή του..

Δε χωρίσατε καλά το τσιφλίκι του Αγά να λες...

Έχω το λόγο μου Γιάννιτς...

Και που 'σαι... με το αζημίωτο!...

Τι... Αγάς είμαι τότε MY FRIEND?

Το κτίριο του Κέντρου πού δημιούργησε στην Πέρθη
ο σύλλογος «Μέγας Άλέξανδρος»

ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ

και οι Ελευθερωτές της Μακεδονίας

Του ΓΡΗΓ. ΒΕΛΚΟΥ

Εκπαιδευτικού-Λαογράφου

Ο ελληνικός στρατός που ξεκίνησε το φθινοπωρινό πρωινό, με την ανατολή του ήλιου, απ' τη Μακεδονία, στις 5 Οκτωβρίου 1912, προχώρησε ακάθεκτος, ξαπλώθηκε, ανέβηκε βουνά, πέρασε ποτάμια, σκόρπισε τούρκους, πότισε με το αίμα του τη Μακεδονική Γη και μεγάλωσε στην Ελλάδα.

Όταν έφθασε στην Καστοριά και της χάρισε τη Λευτεριά, στις 11 Νοεμβρίου, σ' ένα θαυμάσιο ύψωμα γης και μέσα σ' ένα υπέροχο φυσικό τοπίο βρηκε τον τάφο του Παύλου Μελά.

Τι συγκίνηση!! Τι ιερή στιγμή!!

Όταν ο μεγάλος αυτός ήρωας, ο ενθουσιώδης Πατριώτης, ο πολυθρύλητος και πολύκλαυστος Μακεδονομάχος έβαψε με το αίμα του, το πρώτο ελληνικό αίμα πολεμιστή, στην πολύπαθη Μακεδονική Γη, η Μακεδονία περνούσε τη δυστυχέστερη περίοδο της ιστορίας της.

Μόλις είχαμε συνέλθει από ένα πόλεμο, τον άτυχο πόλεμο του '97, που μας είχε εξατμίσει κάθε ιδανικό και είχε κουρελιάσει κάθε ίχνος φιλοτιμίας. Στην Εθνική μας Ιστορία είχε ανοιχτεί η μεγάλη **θλιβερή παρένθεση**, της οποίας το κλείσιμο ήταν άγνωστο πότε θα γίνει. Όνειρα δεν επιτρεπόταν τότε...

Μόνον ένας άνθρωπος, ένας νεαρός αξιωματικός του πυροβολικού, Ο ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ κάνει όνειρα και **τρέφει** στα τρισβάθα της ψυχής του **ελπίδες**. Το κήρυγμα του συγγενή του Ίωνα Δραγούμη: «Έλληνες! Αν

σώσωμεν την Μακεδονίαν η Μακεδονία θα μας σώσει», αντηχούσε συνέχεια στ' αυτιά του και είχε γίνει το ΠΙΣΤΕΥΩ του και σκοπός της ζωής του.

Όσοι θέλησαν να τον κάνουν ν' αλλάξει γνώμη και να τον μεταπείσουν, συνάντησαν γρανιτένια την αντίστασή του και τους φανέρωνε την αμετάκλητη απόφασή του με τα λόγια: «Τι σημαίνει εις άνθρωπος; Ενός ανδρός το αίμα αν ποτίσει το χώμα της Μακεδονίας, θα εξυπνήσωσιν οι κοιμώμενοι, θα εγκαρδιωθώσιν οι τρομοκρατηθέντες, θα φυτρώσωσιν επί της ευγενούς γης εκδικηταί και σωτήρες».

Και έφυγε ξαφνικά από την Αθήνα αφήνοντας και οικογένεια και πλούτη και ανέσεις, αφήφώντας τις κακουχίες, τους κινδύνους και τις ταλαιπωρίες και πήγε εκεί που τον οδηγούσαν οι χτύποι της καρδιάς του, εκεί που οι Βούλγαροι και οι Τούρκοι είχαν βαλθεί στανικά να ξερριζώσουν κάθε τι ελληνικό.

Μόλις πέρασε τα σύνορα κι έφτασε στη Μακεδονική Γη, γονάτισε, φίλησε με δάκρυα το σκλαβωμένο χώμα της κι' έγραψε στη γυναίκα του: «Νάτα μου. Ζήτω η Μακεδονία, πατούμε τ' άγια χώματά της».

Οι λέξεις αυτές είναι αρκετές και ικανές να δείξουν όλη τη φλόγα της ψυχής του, όλη την απέραντη αγάπη του για τη Μακεδονία.

Κι άρχισε τον αγώνα. Έναν αγώνα άνισο, σκληρό, εξοντωτικό. Τα μακεδονικά βουνά χαιρέτισαν με χαρούμενο αντίλαλο την ελληνική ντουφεκιά που ήρθε να ανατρέψει τα σχέδια των Βουλγάρων.

Αλλά ένα θράδυ, πριν ογδόντα τέσσερα χρόνια, στις 13/26 Οκτωβρίου 1904, ο μεγάλος ΠΑΥΛΟΣ, ο Λυτρωτής των Μακεδόνων, συρόταν κάτω με μια θανάσιμη πληγή από μια εχθρική σφαίρα.

Η πλακόστρωτη αυλή ενός φτωχόσπιτου της Σιάτιστας βάφτηκε με το άλυκο ηρωικό του αίμα. Οι στιγμές για τον μεγάλο ήρωα είναι οι τελευταίες. Φώναξε τον αχώριστο φίλο και συνεργάτη του τον Πύρζα:

«Νίκο που είσαι;» Έβγαλε το Σταυρό του απ' το λαιμό και συνέχισε: «Το Σταυρό να τον δώσεις στη γυναίκα μου και το τουφέκι, όπως σου είπα, του Μίκη και να του πεις ότι το καθήκον μου έκαμα». Έβγαλε το πορτοφόλι με τις φωτογραφίες των παιδιών του και ξεζώθηκε. Άρχισε να πονεί και τότε ο λιονταρόψυχος έλεγε: «Σκοτώστε με παιδιά. Πως θα μ' αφήσετε στους τούρκους;»

Όσο περνούσε η ώρα πονούσε δυνατότερα. Ξαφνικά γύρισε και λέει στον Πύρζα: «Νίκο, εσύ πως θα μ' αφήσεις;»

Ο Πύρζας γονάτισε, τον φίλησε στο στόμα και του είπε:

«Κοντά σου είμαι καπετάνιε, δεν σε αφήνωμε».

Και τα χείλη του Παύλου ήταν ψυχρά και ψυθύριζαν το όνομα των παιδιών του και πάλι ξανάλεγε: «Σκοτώστε με».

Δεν μπορούσε πια να κουνηθεί από τη θέση του. Και τα παιδιά του δεν τα ονόμαζε πια.

«Πονώ», είπε σιγά και ξεψύχησε.

Την άλλη μέρα ο Ντίνας έκοψε το καφάλι του και το μετέφερε στην Καστοριά.

Σαν αστραπή πέρασε η είδηση του θανάτου του μεγάλου αρχηγού λόγγους και βουνά κι έφτασε σ' όλα τα ελληνικά αυτιά.

Παντού πένθος.. Παντού δάκρυα. Παντού μοιρολόγια για το ΜΕΓΑΛΟ ΝΕΚΡΟ. Η λαϊκή μας μούσα τον πήρε και τον έκανε τραγούδι, όχι ένα αλλά χίλια.

«Σταλαγματιά το αίμα μου για σε Πατρίς το χύνω
για νάχεις δόξα και τιμή να λάμπεις
σαν τον ήλιο».

Το αίμα του, αίμα ήρωα, αίμα ημίθεου, που έτρεξε από το ιερό σώμα του έπεσε σε κατάλληλη Γη. Η Μακεδονία πλημμύρισε από τους Έλληνες αντάρτες που πήγαιναν να εξακολουθήσουν το έργο ΕΚΕΙΝΟΥ και να βρουν, αν χρειαζόταν τον ηρωικό θάνατο του πρώτου μεγάλου Εθνομάρτυρα.

Οι Πανέλληνες ξύπνησαν. Τους ξύπνησε το γκρα του ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ. Κρητικοί και Νησιώτες, Ρουμελιώτες και Μωραίτες, Θεσσαλοί και Ηπειρώτες, αγκαλιασμένοι με τους Μακεδόνες, σαν ένας γίγαντας, πολέμησαν, εκδικητές των ανάνδρων και δολοφόνων Βουλγάρων και αληθινοί Σωτήρες της Μακεδονικής Γης, της Γης του Αλεξάνδρου.

Οκτώ χρόνια και μετά τον θάνατο του ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ ο ελληνικός στρατός καταδιώκοντας τον Τούρκο κατακτητή μπήκε στην Καστοριά

και βρήκε τον τάφο του ήρωα.

Στεφάνια από αγριολούλουδα κατάθεσαν στο μνήμα του και γύρω από τον Εθνομάρτυρα Μακεδονομάχο θάφτηκαν τα παληκάρια που έριξαν κάτω νεκρά οι τούρκικες σφαίρες, για να τον κρατούν συντροφιά.

Τώρα ο ΠΑΥΛΟΣ κοιμάται ήσυχα στεφανωμένος, ανάμεσα στο μικρό δάσος των ξύλινων σταυρών και την νύχτα την ώρα που μιλούν οι ψυχές, στο μικρό και γραφικό εκείνο Καστοριανό υψωματάκι, θα γίνονται ωραίες παννυχίδες μεταξύ εκείνου που πρωτόνοιξε τον αγώνα, σε στιγμές λύπης, απελπισίας και καταφρονήσεως και εκείνων που τον αποτελείωσαν και χάρισαν τη πολυπόθητη Λευτεριά στη σκλαβωμένη και αιμοτοδαμένη Ελληνική Μακεδονία.

Και ο Μίκης Ζέζας αχόρταγα και με δάκρυα από συγκίνηση θα ακούει να του περιγράφουν τα κατορθώματα, τους μεμονωμένους ηρωισμούς, τους γεναίους θανάτους, τις υπέροχες αντιστάσεις, τα Σπαρτιατικά πένθη και τους φαιδρούς διαλόγους των ευζώνων μας τη στιγμή που οι σφαίρες αρμόνιζαν τους παράξενους ήχους της ορχήστρας του θανάτου. Θα χαίρεται, θα αναγαλλιάζει και το χρώμα της ελευθερίας πια Μακεδονικής Γης, που τόσο στοργικά τον σκεπάζει, θα το νοιώθει πιο ανάλαφρο.

Εμείς οι ζωντανοί και ελεύθεροι Μακεδόνες, γονατίζουμε μπρος το μνήμα του, 84 ακριβώς χρόνια μετά το θάνατό του και του λέμε μέσα από την καρδιά μας:

«..Ξύπνα Μεγάλε Παύλο. Ξύπνα Μεγάλε Έλληνα. Ξύπνα Αθάνατε Εθνομάρτυρα. Η Μακεδονία, η Μακεδονία σου είναι ελεύθερη, είναι Ελληνική. Τα όνειρα και οι πόθοι Σου έγιναν πραγματικότητα. Λίγα λουλούδια σου φέραμε ποτισμένα με το αίμα σου και μεγαλωμένα με ελεύθερο ελληνικό αέρα.

Αλλ' όμως δεν μας ακούς, δεν μας μιλάς. Ανήκεις στην αιωνιότητα αλλά και στην Αθανασία. Η μνήμη σου αιθαλής παραδόθηκε στην ευγνωμοσύνη και στη λατρεία των γενεών των Πανελλήνων. Αιωνία Σου η Μνήμη.

EVERY
MAN
WILL FALL
WHO,
THOUGH
BORN A MAN,
PROUDLY
PRESUMES
TO BE A
SUPERMAN

SOPHOCLES
ε

IT IS NOT GOOD
FOR ALL YOUR WISHES
TO BE FULFILLED:
THROUGH SICKNESS
YOU RECOGNIZE
THE VALUE OF HEALTH,
THROUGH EVIL
THE VALUE OF GOOD,
THROUGH HUNGER
SATISFACTION,
THROUGH EXERTION
THE VALUE OF REST.

HERCULITUS
ε

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΓΩΝΑ

Της ΦΙΦΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ-ΜΟΥΣΤΑΚΑ
Φιλολόγου Καθηγήτριας

Στον αγώνα για τη διατήρηση του ελληνισμού στη Μακεδονία μέσα στην ανηλέητη βουλγαρική προπαγάνδα, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν και οι γυναίκες της Μακεδονίας.

Άλλωστε η Ελληνίδα ήταν παρούσα σε κάθε κάλεσμα για εθνική δικαιοσύνη, ανεξαρτησία καιλευτεριά.

Σ' όλους τους αγώνες του έθνους, η Ελληνίδα κράτησε ισότιμα τα όπλα στο πλευρό του άνδρα, στην πρώτη γραμμή, φρόντισε τους πληγωμένους αγωνιστές, κουβάλησε τρόφιμα και πολεμοφόδια στους μαχητές, γαλούχησε τα παιδιά της με τα ιδανικά του έθνους.

Η Μάνα, η Σύζυγος, η Αδελφή, η θυγατέρα του πολεμιστή στάθηκε πάντα δίπλα στον πόνο και την αγωνία του, στηρίζοντάς τον και ηθικά και υλικά στο δύσκολο αγώνα του.

Ήταν επόμενο λοιπόν, να ανταποκριθεί στο ακέραιο στην υποχρέωσή της προς το έθνος και στον Μακεδονικό Αγώνα.

Η καρδιά της Ελληνίδας δεν λύγισε μπροστά στις απειλές και θηριωδίες των Βουλγάρων. Η Μακεδόνισσα πάλεψε ηρωϊκά δίπλα στους μαχητές, τους βοήθησε, και τους οδήγησε στις νυκτερινές τους πορείες μέσα σε δύσβατα κι άγνωστα μέρη της Μακεδονίας.

Οι Ελληνίδες μητέρες αντιστάθηκαν με πείσμα σε κάθε είδους απατηλές υποσχέσεις των Βουλγάρων: χρήματα, δωρεάν βιβλία, υποτροφίες κλπ., κι επέμεναν να στέλνουν τα παιδιά τους σε ελληνικά σχολεία.

Και στην περίοδο ακόμη που με την άσκηση βίας και τρομοκρατίας πιεζόταν να παραδώσουν τα παιδιά τους να μορφωθούν σε βουλγαρικά σχολεία, αυτές ακλόνητες αψηφούσαν τις απειλές τους και συνέχιζαν να γαλουχούν τα παιδιά τους με τα Ελληνικά ιδεώδη.

Δυστυχώς, το υλικό που υπάρχει για τη γυναίκα της Μακεδονίας είναι ελάχιστο, κι ίσως αυτό θα πρέπει να μας προβληματίσει να φροντίσουμε να εμπλουτίσουμε το θέμα αυτό.

Στη συνέχεια θα αναφερθώ σε συγκεκριμένες περιπτώσεις γυναικών που μόχθησαν και θυσιάστηκαν για τον αγώνα.

Θάθελα να διευκρινήσω ότι η μονόπλευρη αυτή αναφορά στις γυναίκες, δεν έχε ανταγωνιστικό χαρακτήρα ως προς την προσφορά των ανδρών — στους οποίους άλλωστε ανήκει δικαιοματικά το μεγαλύτερο μερίδιο του αγώνα.

Η αναφορά αυτή αποτελεί μια προσπάθεια για να γίνει πλατύτερα γνωστή η προσφορά της Ελληνίδας στον μακεδονικό αγώνα.

Στο βιβλίο ντοκουμέντο της Ναταλίας Μελά, όπου καταχωρείται η αλληλογραφία της με τον σύζυγό της, καθρεφτίζονται όλα τα βάσανα των γυναικών της Μακεδονίας απ' τους Βουλγάρους, καθώς κι η συμβολή τους στον αγώνα.

Μας λέει λοιπόν ο Μελάς ότι σ' όλα τα χωριά που επισκεπτόταν για να εμψυχώσει τους τρομοκρατημένους χωρικούς, άκουγε απ' όλους την έκκληση: Δώσε τουφέκια και στις γυναίκες μας. Γιατί ήξεραν καλά οι Μακεδόνες τι ση-

μαίνει το όπλο στα χέρια της μάνας, της γυναίκας της αδελφής που υπερασπίζεται το σπιτικό της και τη γη που γεννήθηκε.

Σε επιστολή του γραμμένη στις 21 Μαρτίου 1904 απ' το Ζέλοβο μεταξύ άλλων γράφει:

“Αι γυναίκες ιδίως έχουν φοβερά ανεπτυγμένον το αίσθημα το ελληνικόν και ορθόδοξον.”

Σε πολλά άλλα σημεία της αλληλογραφίας του τονίζει την βοήθεια που του προσέφεραν οι γυναίκες, οδηγώντας το σώμα του μέσα από απάτητα βουνά, ή κάνοντας τον σύνδεσμο ανάμεσα στις διάφορες ανταρτικές ομάδες. Σε μια περίπτωση, που ενώ το σώμα του Π. Μελά είχε αποκλειστεί περικυκλωμένο από τους Τούρκους, διασώθηκε από μια ομάδα γυναικών που τους οδήγησε από δύσβατα μέρη σε ασφαλή κατεύθυνση. Τα ονόματα των γυναικών αυτών: **Μαρία Γκιούρη, Πανάγω Τσούτση, Καλήνω Μόκκα και Τασία Ραγιά.**

Κι όταν στις 13 Οκτωβρίου 1904, στη συμπλοκή που έγινε με τους Τούρκους — μετά από προδοσία του Βούλγαρου Βοεβόδα Μήτρου Βλάχου — ο Π. Μελάς τραυματίστηκε θανάσιμα και ξεψύχησε, οι δε άντρες του αναγκάστηκαν να τον εγκαταλείψουν για να μην συλληφθούν από τους Τούρκους, γυναίκες ήταν αυτές που ενταφίασαν πρόχειρα το σώμα του σε μια ρεματιά. Αναμέσά τους: **Χριστίνα Κανιζάκη, Ιωάννα Κανιζάκη, Λωζάνα Τσακάλου, Ιωάννα Βαρελά, Λωζάνα Σουντζή, Ευτέρπη Κανέλλου και Ιωάννα Ι. Κανιζάκη.**

Όμως μιλώντας για τις γυναίκες που βοήθησαν τον Π. Μελά, θάταν παράλειψη να μην αναφερθούμε στην προσφορά της γυναίκας του, Ναταλίας Μελά, η οποία του συμπαραστάθηκε όσο καμιά άλλη.

Όταν ο άνδρας της έσπευσε να δώσει το "παρόν" στην α' γραμμή, αυτή ανέλαβε τη μάχη των μετόπισθεν, οργανώνοντας τις γυναίκες της Αθήνας, που με πυρετώδη ρυθμό ετοίμαζαν στολές και εσώρουχα για τους στρατιώτες. Κι όταν η Ναταλία έκρινε πως τα συνεργεία δούλευαν απρόσκοπτα, κι η παρουσία της δεν ήταν απαραίτητη στην πρωτεύουσα, επιβιβάστηκε στο πλωτό νοσοκομείο "Θεσσαλία" σαν εθελόντρια αδελφή για να συνοδεύσει τα πληγωμένα παλλικάρια από το μέτωπο στα νοσοκομεία της Αθήνας.

Σ' ένα τέτοιο ταξίδι μάλιστα, η τύχη τόφερε να νοσηλεύσει και τον πληγωμένο της σύζυγο που έμεινε άναυδος αντικρύζοντας την.

Με την ίδρυση του Μακεδονικού Κομιτάτου το 1900 στην Αθήνα, το σπίτι τους μεταβάλλεται σε στρατηγείο εθνικών σχεδίων. Η λεπτεπίλεπτη Ναταλία με χαρά φιλοξενούσε τους τραχείς ορεσίβιους Μακεδόνες αντάρτες που έφταναν για συναντήσεις με το κομιτάτο.

Στην Αθήνα κηρύσσει εθνική εκστρατεία, συγκινεί καρδιές, αφύπνίζει συνειδήσεις και συγκεντρώνει χρήματα που τα στέλνει στη Μακεδονία για να εξοπλίζονται οι αντάρτες και να συντηρούνται οι οικογένειές τους.

Ούτε ο θάνατος του άντρα της πτόησε το ηθικό της. Αντίθετα συνεχίζει με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα να πρωτοστατεί σε κάθε προσπάθεια που γινόταν στη Μακεδονία. Χρηματοδοτεί την ίδρυση σχολείων (Δράμα, Ν. Ζίχνη), σχολές χειροτεχνίας (Άγιος Πάυλος στη Θεσ/νίκη, στο Μοναστήρι, στα Σέρβια).

Παράλληλα βοηθά τον αγώνα με τις γνώσεις της. Η πέννα και η γλωσσομάθειά της (αρχαία, γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά) έγιναν όπλα ακαταμάχητα. Γιατί αρθρογραφώντας σε ξένα περιοδικά κι εφημερίδες διέλυε τα ψεύδη που διέσπειρε η βουλγαρική προπαγάνδα για να επηρεάζει τη διεθνή γνώμη.

Κι επιπλέον μας άφησε δυο σπουδαία έργα. Τη "Βατραχομουμαχία" μετάφραση από αρχαία ελληνικά, και το ιστορικό ντοκουμέντο "Π. Μελάς" όπου περιέχεται όλη η αλληλογραφία της με τον ήρωα συζυγό της, φωτίζοντας έτσι σημαντικά, αρκετές πτυχές του Μακεδονικού Αγώνα.

Και σαν ήρθε η στιγμή να δικαιωθούν οι αγώνες και πάλι η Ναταλία θρέθηκε πρώτη στις επάλξεις του καθήκοντος. Γιατί τον Οκτώβρη του 1912, μαζί με άλλες Ελληνίδες, ακολούθησε σαν εθελόντρια αδελφή τον στρατό στην απελευθερωτική του εξόρμηση στη Μακεδονία, κι έγινε θρύλος η στοργή της προς τον τραυματία στρατιώτη, η συμβολή της στην οργάνωση της φιλανθρωπίας, το ενδιαφέρον της για την πνευματική ανύψωση των πληθυσμών της Μακεδονίας.

ΗΡΩΪΔΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΕΣ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Μετά την ψευτοεπανάσταση του Ilinden, έφτασε στην Καστοριά με άδεια του Χιλμή Πασά για προπαγάνδα, φέροντας μαζί του πλούσια δώρα τρόφιμα και ρούχα, ο Βούλγαρος Μητροπολίτης Μοναστηρίου. Οι Καστοριανοί όμως τον δέχτηκαν εχθρικά. Έκλεισαν τα μαγαζιά τους, και με συλλαλητήρια ζητούσαν επιτακτικά από τον Καί'ι μακάμη να διατάξει την αποχώρησή του, ενώ την επαύριο, πάνω από 1000 γυναίκες αγριεμένες, κουνώντας απειλητικά τις ρόκες

και τ' αδράχτια τους, αφού πετροβόλησαν το κατάλυμά του και συγκρούστηκαν με τη στρατιωτική φρουρά, κύκλωσαν το Διοικητήριο. Μάταια οι στρατιώτες προσπάθησαν να τις διαλύσουν πληγώνοντας μερικές με τις ξιφολόγχες τους. Εκείνες έμειναν εκεί, φωνάζοντας συνθήματα κατά των Βουλγάρων μέχρι που φυγαδεύτηκε ο ανεπιθύμητος ξένος. Τα γεγονότα εκεί τα είχε οργανώσει και είχε πρωτοστατήσει η **Μαρία Μαντοπούλου Παπαμαντζιάρη** σύζυγος του δασκάλου Διαμαντή Μαντοπούλου. Ο πατριωτισμός, ο ενθουσιασμός και το θάρρος της Μαρίας Μαντοπούλου έμειναν παροιμιώδη. Το σπίτι της ήταν ένα άτυπο ελληνικό προξενείο, όπου γινόταν οι διασυνδέσεις των ανταρτικών σωμάτων, τόσο μεταξύ τους, όσο και με την ελεύθερη Ελλάδα, ενώ παράλληλα φιλοξενούσε κι ενίσχυε ηθικά και υλικά, συντρόφους του Π. Μελά, τον Καπετάν Βάρδα (Τσόντου) τον καπετάν Στέφο κι άλλους καπεταναίους.

Η **Χαρίκλεια Μπατρινού** (σύζυγος του γιατρού και δημάρχου Καστοριάς) εκτός του ότι είχε μετατρέψει το σπίτι της σε μυστικό κέντρο αγώνα, με το πρόσχημα ότι μετέφερε φάρμακα σε αρρώστους, όργωνε κυριολεκτικά την ύπαιθρο, κάνοντας τον σύνδεσμο, το σιτιστή, το νοσοκόμο στους αντάρτες που την αποκαλούσαν: η "μυστηριώδης γυνή".

Ανεκτίμητες υπηρεσίες στον Μ.Α. προσέφεραν επίσης οι 5 δελφές του Μητροπολίτη Καστοριάς Γερμανού Καραβαγγέλη (**Αφροδίτη, Κλεονίκη, Δέσποινα, Ευριδίκη και Πηνελόπη**), καθώς και οι γυναίκες των **Ιωάν. Παπακωσταντίνου, Ιωάννη Κωτσίδα, Βασ. Μαυρουδή, Δούκα Σαχίνη και Ναούμ Τσάκαλη** που αποτελούσαν την επιτροπή Μακεδονικού Αγώνα Καστοριάς.

Εκτός όμως από τις γυναίκες των δύο μεγάλων κέντρων Καστορίας και Άργους Ορεστικού, πολύτιμη βοήθεια πρόσφεραν στους Μακεδονομάχους και γυναίκες από την γύρω περιοχή όπως η **Μαρία Αντωνίου, Ελένη Χρηστίδου, η Μήτσινα Τριανταφυλλιά και η Ευδοκία Κυρατζή** απ' την Κορησσό, που συγκρούστηκαν με σχισματικούς που μπήκαν να λειτουργήσουν στην εκκλησία του χωριού τους.

Μα όλες τις ξεπερνούσε σε παλληκαριά η **Ευτέρπη Ουζούνη**, η θυρική **Ζήσσινα** από τ' Απόσκετο, που ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα στη διάρκεια του αγώνα. Σε μια αποστολή εξόντωσης του κομιτατζή Τσακαλάρωφ, ο άντρας της Ευτέρπης, Βασίλης, πιάστηκε αιχμάλωτος και ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου. Την επαύριο, οι κομιτατζήδες χτύπησαν το σπίτι του στ' Απόσκεπο για να εξοντώσουν όλη την οικογένεια. Μάτια πολέμησε λυσσαλέα η Ευτέρπη για να προστατέψει το γιό της. Αφού τον κοιμάτιασαν μπροστά της, ρίχτηκαν επάνω της και την εγκατέλειψαν αιμόφυρτη κι αναίσθητη, πιστεύοντας ότι είναι νεκρή. Κι όταν μετά από μέρες συνήρθε, πήρε τα όπλα, βγήκε στα βουνά κι αφιέρωσε τη ζωή της στον αγώνα. Συγκέντρωνε πληροφορίες, μετέφερε αλληλογραφία, όπλα, τρόφιμα στα κρυψώματα των οπλαρχηγών Ντόγρα, Μαυρομάτη, Μάλλιου, Πετροπουλάκη και Βάρδα. Κι όταν το ελληνικό κομιτάτο αποφάσισε να ξεκάνει κομιτατζήδες της περιοχής (Ματώ), η Ζήσσινα ανέλαβε την επιχείρηση και τους ξεκλήρισε.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το Μοναστήρι, κτισμένο κοντά στην αρχαία Ηράκλεια με έντονη Ελληνορωμαϊκή και βυζαντινή παράδοση, υπήρξε ο τόπος απ' όπου ξεκίνησε η πρώτη οργάνωση "Μακεδονική Άμυνα" που με την άρτια οργάνωσή της σε οικονο-

μικό, δικαστικό και εκτελεστικό τμήμα, μετέτρεψε τον αγώνα από αμυντικό σε επιθετικό.

Αρκετές γυναίκες διακρίθηκαν και στο Μοναστήρι.

Ανάμεσα στην ιστορία και στο θρύλο διαγράφεται η μορφή της Μοναστηριώτισσας **καπετάνισσας Ελένης**, που φορώντας τη στολή του Μακεδονομάχου, με το τουφέκι στο χέρι, πολέμησε γενναία τους Βούλγαρους και ύψωσε την ελληνική σημαία στα βουνά της Μακεδονίας.

Για τη λευτεριά της Μακεδονίας, όλες οι γυναίκες πρόσφεραν τότε τις πολύτιμες υπηρεσίες τους. Ακόμα κι αυτές που έφεραν το στίγμα της κοινής γυναίκας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περιβόητη **Κία Βασιλική** από το Μοναστήρι που διατηρούσε "οίκο" μαζί με την αδελφή της. Γνωρίζοντας πρόσωπα και πράγματα, εκμεταλλευόμενη φιλίες και συμπάθειες, και χρησιμοποιώντας την ακαταμάχητη γοητεία της, κατόρθωσε να επηρεάζει τις αποφάσεις των δικαστών, να εξαφανίζει τις δικογραφίες, ενώ προσφέροντας απλόχερα μπαξίσι στους δεσμοφύλακες, μπαϊνόβγαίνει στις φυλακές κουβαλώντας ρούχα και τρόφιμα στους φυλακισμένους αγωνιστές. Ακόμη, οργάνωσε πετυχημένες αποδράσεις, όπως π.χ. των 6 συντρόφων του Π. Μελά, του Καπτάν Βολάνη, του Καλομενόπουλου και άλλων που ήταν καταδικασμένοι σε θάνατο.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Στην περιοχή Φλώρινας, όπου αγωνιζόταν ο θυρικός καπετάν Κώττας από τη Ρούλια, μαζί με τους άντρες, έτρεξαν στο κάλεσμα και πολλές γυναίκες, με πρώτη και καλύτερη την γυναίκα του τη **Ζωή Κώττα Σφέτκου**.

Το Στρέμπενο ανέδειξε αμέτρητες ηρωίδες που γράψαν σελίδες δόξας στον Μακεδονικό Αγώνα. Ποιές να πρωτομνημονεύσει κα-

νείς; Τη **Γεωργία Βαΐνα**, την **Αναστασία Ευαγγέλου**, τη **Σουλτάνα Βοΐνα**, την **Δημήτρα**, **Σοφία** και **Κατίνα Κόλκα** που τροφοδοτούσαν τους αντάρτες της περιοχής, πολεμώντας πολλές φορές σώμα με σώμα με τους αντάρτες ή τη **Λεμονιά Νάτση**, τη **Σοφία Ευαγγέλου** και τη **Σοφία Νάτση** που πολέμησαν κοντά στα παλλικάρια του Π. Μελά.

Τέλος, η **Αναστασία Γκαντούτση** απ' τ' Ανταρτικό (Ζέλοβο) εκτός του ότι μετέφερε μυστικά στους αντάρτες αποσπώντας τα από τον Τούρκο σταθμάρχη, ήταν αυτή που πήρε την κεφαλή του Π. Μελά και την παρέδωσε σε Έλληνες πατριώτες στο Μοναστήρι όπου κι ενταφιάστηκε.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΖΑΝΗΣ

Στην περιοχή Κοζάνης διακρίθηκε η **Ελένη Ρεπανά**, θετή κόρη του Ιωαν.Γκοβεδάρου που στα 1878 υπήρξε πρόεδρος της επανάστατικής κυβέρνησης της Ελπίδας, γαλουχημένη από τον πατέρα της με τα ιδανικά της ελληνικής φυλής, βοήθησε τον αγώνα, φροντίζοντας τους πληγωμένους Μακεδονομάχους.

Στη Σιάτιστα η **Ζωή Τσιανόκα**, η **Σανούκου** και **Περιστέρα Καρατζία**, η **Τσιτσούλα** κι η **Καλλήνω Κουτσουκάλιου**, μετέφεραν οπλισμό και τρόφιμα.

Η ξενοδόχος **Σουλτάνα Στέργινη** **Σιδόλιου** από τη Βλάστη, εκτός από την κατασκοπεία και τον ανεφοδιασμό που πρόσφερε στους αντάρτες, έδινε μόνη της μάχες με τους βούλγαρους της περιοχής. Ακόμα και για την επικείμενη επανάσταση του **Ilinden** είχε ενημερώσει τον τότε πρόξενο Ευγενιάδη, ο οποίος δυστυχώς δεν έδωσε την πρόπουσα προσοχή.

Η **Σόννου Ανδρεάδη**, γνωστή με το παρατσούλκι **Γκξώτου** (γιατί όταν της ανέθεταν κάποια αποστολή απαντούσε: **Γκξώτου θα πάω, γκξώτου θα ρθω**), έκανε αδιάκοπα το σύνδεσμο μεταξύ των ανταρτικών ομάδων, διακινώντας έγ-

γραφα, γράμματα, όπλα κι επιταγες.

Στο Βυθό Βοΐου τοπική ηρωίδα ήταν η **Μαρία Γιάννάκινα Γκιούρη** γνωστή σαν **Μπαμπούλου**. Αν και 74 χρονών οδήγησε τον Π. Μελά και τα παλλικάρια του από τον Πεντάλοφο στον Αυγερινό, γλυτώνοντάς τους από τον Τούρκικο κλοιό.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Οι Θεσσαλονικείς, αν κι ο τότε Έλληνας πρόξενος Ν. Ευγενιάδης υπέρμαχος της ελληνοτουρκικής φιλίας δεν ευνοούσε τη δημιουργία αμυντικής ελληνικής οργάνωσης, συγκρότησαν το 1903 το **Μυστικό Ελληνικό Κομιτάτο** με ηγετικές φυσιογνωμίες επιφανείς άνδρες (Τάττη, Δ. Σαχίνη κá) κι ανάμεσά τους μια γυναίκα τη **Μελπομένη Φραντζελά**, που με θέρμη ρίχτηκε στον αγώνα.

Μα και άλλες έσπευσαν να συμπαρασταθούν. καλυπτόμενες κάτω από την οργάνωση της Φιλοπτώχου Αδελφότητας Κυριών Θεσ/νίκης, η οποία ήταν τόπος συνεδριάσεων του Ελληνικού κομιτάτου, και κρίκος ανεφοδιασμού των σωμάτων.

Και με την ανάληψη του Λάμπρου Κορομηλά σαν πρόξενου στη Θεσσαλονίκη, ο οποίος στήριξε το Κομιτάτο και βοήθησε στην εξάπλωσή του σ' όλη τη Μακεδονία, η συμμετοχή των γυναικών στον αγώνα αυξήθηκε σημαντικά.

Ο Μακεδονομάχος Καπετάν Ζάκας ομολογεί μ' ευγνωμοσύνη: "Εις την εθνικήν προσπάθειαν αι γυναίκες δεν υστερούν ουδαμού. Παντού πρώται μετά θάρρους προσπαθούν να μαλάσσουν την αγριότητα των τουρκικών αποσπασμάτων και προσφέρουσai κρυφά τρόφιμα και ούζο, των οποίων ούτοι εστερούντο, κατορθώνουν ούτω να ματαιούνται η κατ' οίκον έρευνα".

Μα κι άλλες, οι κοινές περιφρονημένες γυναίκες δεν έμειναν ασυγκίνητες. Ο Γ. Μόδης, αναφέρει ότι στις 4 Δεκεμβρίου

1905 μετά από μια πετυχημένη έκρηξη βόμβας στη Θεσ/νίκη, συνελήφθησαν από την τουρκική αστυνομία οι υπεύθυνοι (Βόγας, Πεντζίκης, Μυλωνάς) και θα οδηγούνταν στην αγχόνη, αν ανέλπιστα δεν παρουσιάζονταν αυτόκλητες η μαντάμ και τα κορίτσια ενός οίκου, να ορκιστούν πως τάχα εκείνη τη νύχτα τα παλλικάρια διασκέδαζαν μαζί τους.

Μαι εκεί που η συμβολή των γυναικών στάθηκε ιδιαίτερα αποφασιστική, ήταν η διακίνηση οπλισμού. Το εξοχικό του Θωμά Πανά λίγο έξω απ τη Θεσ/νίκη, ήταν μυστικός σταθμός ανεφοδιασμού, όπου έφταναν δήθεν γι αναψυχή οι κυρίες με τ' αμαξάκια, σπητές, καμαρωτές, με επιδεικτικά απλωμένα τα μακριά τους φορέματα, κάτω από τ' ατλάζια των οποίων έκρυβαν τουφέκια και πολεμοφόδια. Κι από κει τα παραλάμβαναν παραγγελιοδόχοι που τα παρέδιναν σε χωρικές, για να τα προωθήσουν στ' ανταρτικά σώματα.

Τα πρωτεία στη μεταφορά είχαν η **Ελένη Ρούση** (ξακουστή κυρά Λέννη) η **Αικ. Ρουσιόδη**, κι η γερόντισσα **μαμμή Ντουράκινα ΧηΓιώργη**.

Άλλες κάναν κατασκοπεία όπως η **Φωφώ Αδόλφου Στεφανίδη**, κόρη του διευθυντή του τουρκικού ταχυδρομείου και τηλεγραφείου, η **Μαρία Πασχαλίδου**, η **Κ/νου Βασιλειάδη**, η **Ευτ. ΧηΛαζάρου** κι η **δασκάλα Πολυξένη Ζωγράφου**.

Ηρωϊκή μορφή του αγώνα υπήρξε η νεαρή τότε **Στεργιανή Τζίμου** αδελφή του Μακεδονομάχου Καπτάν Τζίμου που κατατάχθηκε στ' ανταρτικά σώματα και πέρασε στο θρύλο σαν **Καπετάν Πέρδικα**.

Στην περιοχή Κιλκίς, ονομαστές συνεργάτριες των μακεδονομάχων: Η **Χριστίνα Τοπουρτη**, **Πέτρηνα Καλαντζή**, **Δήμητρα Μουταφτσή**, κι **Ελένη Δημιτσόγλου**.

Στη Γευγελή οι γυναίκες είχαν συγκροτήσει κομιτάτο με την επωνυμία Φιλόπτωχος Αδελφότης Κυριών Γευγελής που στήριζε τ' ανταρτικά σώματα της περιοχής.

Αλλά και στη Βέροια, όπου είχε ιδρυθεί η οργάνωση Μακεδονική Άμυνα, οι γυναίκες δεν έμειναν άπρακτες. Αξίζει να μνημονευτούν: η **Δέσποινα Νοΐδου**, **Ελένη Μαντά**, **Ανθία Γούναρη**, **Κώσταίνα Σιδερή**, **Γιάννηνα Κανάκη**.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΔΕΣΣΗΣ-ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ

Ήταν πραγματική λυκοφωλιά η περιοχή Εδέσσης-Γιαννιτσών στα χρόνια του Μακεδονικού Αγώνα με την περιβόητη λίμνη (Βάλτο της Πηνελόπης Δέλτα).

Οι Εδεσσαίοι αντιδρώντας ίδρυσαν Αμυντικό Μακεδονικό κέντρο με επικεφαλής το γιατρό Ρίζου, καθηγητή Α. Φράνκου, τον εργοστασιάρχη Ι. Χατζή τον Ι. ΧηΝίκου και τον Παπά-Ιωάννη Σιβένα. Γύρω τους συσπειρώθηκαν δεκάδες πατριώτες, άντρες και γυναίκες.

Ανάμεσά τους ξεχωρίζει η **Μαρία Τζόλα** γνωστή σαν **Μπάμπα Μπούσια** από τη Μαργαρίτα Εδέσσης, που μαζί με τον άντρα της μυήθηκε στον αγώνα απ τον καπετάν Μπούα κι ανέλαβε την τροφοδοσία των ανταρτών Βερμίου-Καίμακτσιλάν καθώς και τη συλλογή πληροφοριών. Η Μαρία Τζόλα μαζί με τις **Μαρία Πάσχου** και **Μ. Μπακερτσή**, ήταν αυτές που τόλμησαν να κατεβάσουν τα κρεμασμένα κορμιά του κ. Άγρα και Μίγγα, και να τα ενταφιάσουν.

Η **Ελένη Ιγγιλτζή**, η **Ελισάβετ Ραΐκου**, η **Σοφία Παντελή** μετέφεραν τρόφιμα και οπλισμό στα κρουσφύγετα των ανταρτών.

Συγκινητική η προσφορά των γυναικών του Όρμα Αλμωπίας: **Κώσταίνας Σερπαντζή**, **Κατίνας Πατρίδη**, **Χριστίνας Μάρκου Αβραμίδης** που τροφοδοτούσαν τους αντάρτες, καθώς και της

Οσλιάνης (Αγ. Φωτεινής) που τροφοδοτούσαν τα σώματα Γαρέφη, Αμύντα, Άγρα και Δεμέστιχα.

ΝΑΟΥΣΑ

Στη Νάουσα, την πόλη των θρύλων και των θυσιών ήταν εγκατεστημένο το 3ο στρατηγείο του Μακεδονικού Αγώνα, μετά την Αθήνα και Θεσ/νίκη. Πολλοί Ναουσαίοι κατατάχθηκαν στις ανταρτικές ομάδες κι έδωσαν τη ζωή τους. Μα κι οι Ναουσαίες πρόσφεραν τόσα πολλά ώστε δικαιώσαν την καταγωγή τους από μεγάλες ηρωίδες. **Η Λενιώ ΧηΓιάννη, Ευθυμία Λαμνίδη, Ευγενία Μίγγα, Ανθή Δημητριάδη, Αικ. Μαγκανάρη** είναι μερικές από τις Ναουσαίες που βοήθησαν με αυταπάρηση τον αγώνα.

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Η Χαλκιδική, με τον αμιγή ελληνικό πληθυσμό, αν και θρίσκονταν μακριά απ' το βουλγαρικό πεδίο δράσης, έδωσε δυναμικό παρών.

Οι ξακουστές Τριάρισσες, οι νοικοκυρές δηλ. που με απολαβή το 1/3 της παραγωγής καλλιεργούσαν τα θακουφικά κτήματα των Μονστηριών του Αγ. Όρους, αναδείχτηκαν αφανείς εργάτριες του Μακεδονικού Αγώνα, καθώς φιλοξενούσαν αντάρτες, και αποθήκευαν και διακινούσαν πολεμοφόδια. Μερικές έμειναν γνωστές με τ' όνομά τους όπως η **Γιάγκαϊνα Γεροβασιλικού, η Μαρία Ντούα, η Στυλιανή Παλαμήδους, η Σουζάνα Λάζου, και η Δέσπω Γερογιάννη** υπεύθυνη τροφοδοσίας του σώματος του Καπετάν Μητρούση από τις Σέρρες.

ΣΕΡΡΕΣ

Όταν το 1878, με τη συνθήκη του Αγ. Στεφάνου η περιοχή Σερρών παραχωρήθηκε στη Βουλγαρία, ο πληθυσμός ήταν αποτελούμενος κατά τα 2/3 από Έλληνες, και 1/3 Τούρκους, Εβραίους, Τσιγγάνους. Ίχνος βουλγάρων δεν υπήρχε γι αυτό και κάθε προπαγάνδα τους μέχρι το 1885 αποτύγχανε.

Τότε σκέφτηκαν να δημιουργήσουν εστίες, εποικίζοντας στις Σέρρες βουλγαρικές οικογένειες, ιδρύοντας οικοτροφείο, σχολεία, φανατίζοντας νέους κι εξαπολύοντας τους κατόπιν για προσηλυτισμό. Παράλληλα, οργάνωσαν συμμορίες κομιτατζήδων υπο τον Sadański, κι επιδίδονταν σ' απάνθρωπα εγκλήματα. Το 1907, κυκλοφόρησε στο Παρίσι ένα τεύχος 40 σελίδων με ονοματεπώνυμα θυμάτων της περιοχής όπου στιγματίζονταν πάνω από 1500 στυγερά εγκλήματα, που έκαναν στην Ευρώπη τον όρο βουλγαρισμός συνώνυμο με τη θηριωδία.

Κάτω από την πίεση τέτοιων φρικιαστικών γεγονότων, οργανώθηκαν ελληνικά ανταρτικά σώματα με τοπικούς οπλαρχηγούς τον Αθ. ΧηΠανταζή, Γεώργιο Δαγαλή, Δούκα Δούκα και τον θρυλικό Μητρούση Γκογκολάκη. Πλάι τους στάθηκαν ισάξια γυναίκες όπως η **Σοφία ΧηΠανταζή, η καπετάν Σοφία** που αν και ολαβόφωνη αλλά με έντονη ελληνική συνείδηση, αγωνίστηκε δίπλα στον άντρα της και κέρδισε επάξια τον τίτλο της καπετάνισας. Φρόντιζε για την ασφαλή διακίνηση των ανταρτών, τροφοδοτούσε τ' ανταρτικά σώματα, οργάνωνε επιθέσεις σε κρυσφύγετα κομιτατζήδων, ξεσήκωνε χιλιάδες Σερραιές σε διαμαρτυρίες, Δίκαια την ονόμαζαν η **Μπουμπουλίνα των Σερρών**.

Η **Φώτω Γιάγκλη** απ' την Νιγρίτα, συμπαραστάθηκε μ' ένθουσιασμό στο έργο του άντρα της, παρά τις συνεχείς απειλές των Βουλγάρων.

Η Αλυστράτη Σερρών με τον ακραιφνή ελληνικό πληθυσμό, την περίοδο 1900-8 είχε γίνει πεδίο σφοδρών συγκρούσεων, καθώς ο αρχικομιτατζής Πανίτσας λυμαινόνταν τον τόπου. Μα οι προκλήσεις του δεν έμειναν αναπάντητες, γιατί κι από ελληνική πλευρά υπήρχε οργανωμένη αντίσταση μ' επικεφαλής τον Ι. Στοϊμένιδη, Ι. Σταμπουλάκη και τη νεαρή δασκάλα **κυρία Ελενίτσα**. Ο κ.

Σταμπουλάκης (γεννημένος το 1902) θυμάται: Σαν μαθεύτηκε ότι ο Πανίτσας έφτασε στην Αλυστράτη, εξηγέρθηκαν οι γυναίκες και βαρώντας τενεκέδες, κατσαρόλες και τηγάνια, έκαναν συλλαλητήριο διαμαρτυρίας. Το τι πανδαιμόνιο γίνηκε τότε δεν περιγράφεται: — Έξω ο κακούργος, έξω ο ληστής, φώναζαν όλες μαζί και θαδισαν οργισμένες κατά την αστυνομία, όπου είχε καταφύγει ο Πανίτσας. Μάταια προσπάθησαν οι τζαντερμάδες να τις διαλύσουν. Αυτές, εκεί, ζητούσαν να φύγει. Όσπου ο διοικητής με συνοδεία οπλισμένων, τον έβγαλε έξω από την Αλυστράτη, να μην τον ξεσχίσουν οι αγριεμένες γυναίκες, που ματαίωσαν έτσι τα σχέδια του (να διαφθείρει με χρήματα συνειδήσεις ώστε στο επικείμενο δημοψήφισμα να υπερισχύσουν οι σχισματικοί).

ΔΡΑΜΑ

Λίγες περιοχές πλήρωσαν τόσο βαρύ φόρο αίματος όσο η Δράμα. Σε απάντηση των βουλγαρικών εγκλημάτων αυτών, συντάχθηκαν ανταρτικά σώματα, που αντέκρουαν μ' επιτυχία τις επιθέσεις. Τη μεταφορά οπλισμού, τροφίμων και ρουχισμού, αναλάμβαναν γυναίκες όπως και σ' όλη την υπόλοιπη Μακεδονία.

Ονομαστές ηρωίδες της περιοχής η **Ευαγγελία Τσαμπάζη**, κι η Ρόϊντα Γεωργίου Λούση που με το τουφέκι στον ώμο ανεφοδίαζε τα ανταρτικά σώματα, κερδίζοντας τον τίτλο της καπετάνισας.

ΚΑΒΑΛΑ

Η γυναικεία παρουσία και στην περιοχή της Καβάλας, με τον καθαρά ελληνικό πληθυσμό, υπήρξε επιβλητική.

Η Φίλοπτωχος Αδελφότητα Κυριών Καβάλας, επιφανειακά μια φιλανθρωπική οργάνωση, στην ουσία στήριζε υλικά και ηθικά τους μακεδονομάχους του Παγγαίου, ίδρυε ελληνικά σχολεία και χρηματοδοτούσε ελληνοδασκάλους στα τριγύρω χωριά.

Κι όταν οι Βούλγαροι πήραν την άδεια να ιδρύσουν στην Καβάλα Προξενείο τους, εξεγέρθηκαν οι κυρίες της Φιλοπρώχου και με ξύλα, και πέτρες ανάγκασαν τον Πρόξενο να εγκαταλείψει την πόλη τους.

Αλλά και γυναίκες των γύρω χωριών διακρίθηκαν για την προσφορά τους: Όπως η **Ευαγγελία Οικονόμου**, υπεύθυνη για τον ανεφοδιασμό του καπετάν Δούκα που δρούσε στο Παγγαίο.

ΔΑΣΚΑΛΕΣ ΣΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΓΩΝΑ

Ξεχωριστή υπηρεσία στον Μακεδονικό Αγώνα πρόσφεραν τα ελληνικά σχολεία. Το εκπαιδευτικό τους προσωπικό, με το όπλο της παιδείας, αγωνίστηκε για την προάσπιση των Ελληνικών συμφερόντων στη Μακεδονία. Ο Ελληνικός Φιλολογικός Σύνδεσμος που ιδρύθηκε στην Κων/πολη, κι άλλοι σύλλογοι σε διάφορα διαμερίσματα, όπως η Μακεδονική Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα που προσέφερε τα ξακουστά εκπαιδευτήρια Τσοτυλίου, τα εκπαιδευτήρια Μαρούλα στις Σέρρες, η Μαράσλειος Σχολή, βοήθησαν τον ελληνισμό της Μακεδονίας να διατηρήσει τις ρίζες του και ν' αντισταθεί στη Βουλγαρική προπαγάνδα.

Κι όταν ξέσπασε ο ένοπλος αγώνας, οι δάσκαλοι κι οι νεαρές δασκάλες έδωσαν τη μάχη για τα ιδανικά τους, μ' ένα περιστροφικό στον κόρφο τους φτάνοντας στα πιο απόμακρα χωριά όπου κινδύνευε ο Ελληνισμός, δίνοντας θάρρος στους τρομοκρατημένους γονείς, μαθαίνοντας τα παιδιά τη γλώσσα και τον πολιτισμό των προγόνων τους. Δεν εγκατέλειπαν το σχολείο, το οχυρό που τάχθηκαν να υπερασπίζονται, αλλά έπαιρναν τα όπλα κι αμύνονταν μέχρι θανάτου. Μερικές πέρασαν στο πάνθεον των ηρώων. Άλλων τα ονόματα ξεχάστηκαν. Μα η θυσία τους δεν πήγε χαμένη.

Μερικές απ' αυτές που ξεχώρισαν: Η **Λιλή Βλάχου** η **Τσίσκα** από την Έδεσσα, διακρίθηκε και σαν δασκάλα και σαν μακεδονομάχος ως τη μέρα που δολοφονήθηκε απ' τους Βούλγαρους στο σχολείο της (1907).

Η **Αικ. ΧηΓεωργίου** απ' τη Γευγελή, απέλεσε από την αρχή στόχο των Βουλγάρων για την προσφορά της στον αγώνα, και κήκε τελικά ζωντανή μετά από εμπρησμό τους στο σπίτι που φιλοξενείτο.

Η **Βελίκω Τραϊκού** από το Γραδέμπορι, υπήρξε ακόμα μια γενναία δασκάλα που θυσιάστηκε για τη Μακεδονία. Παριστάνοντας τη μισότρελλη τουρκάλα χωρική ήταν κρίκος πληροφόρησης των ανταρτικών ομάδων της περιοχής μέχρι τη μέρα που δολοφονήθηκε σε μια αποστολή της στα Γιαντισά.

Η **Αικατερίνη Βαρελά** από τα Γιαντισά δολοφονήθηκε το 1906 γιατί αγωνιζόταν να μάθει στα παιδιά την ελληνική γλώσσα. Η κόρη της **Ελισάβετ**, δασκάλα κι αυτή, για να εκδικηθεί το θάνατό της, ζώστηκε τ' άρματα, κατατάχτηκε στο σώμα του καπετάν Γκόβου στο Βάλτο, και πολέμησε σαν ηρωίδα.

Φυσικά δεκάδες άλλες δασκάλες θυσίασαν τη ζωή τους για την ελευθερία, όπως η **Παπαγεωργίου** που δολοφονήθηκε το 1904 στη

Γευγελή, η **Σουλτάνα Κανδηλάρη** απ' την Καστοριά που σκοτώθηκε αφού για ώρες πολέμησε στο σχολείο της τους Κομιτατζήδες, που την κύκλωσαν, η **Αγγελική Φιλιππίδου** απ' τη Θεσ/νίκη, η **Καλλιόπη Καστανή** κι η **Ευαγγελία Δημητριάδη** που κατακρεουργήθηκαν σε χωριό της Καβάλας, η **Πολυξένη** από το Μοναστήρι αγνώστου επιθέτου έβαλε φωτιά στην αχυρώνα που τι συνέλαβαν σε μια αποστολή, παίρνοντας μαζί της στο θάνατο και τους δολοφόνους. Η **Μαρία Καραλιθαδά** που δολοφονήθηκε στην Κορησσό, κι άλλες ανώνυμες που η λήθη σκεπάζει το όνομά τους.

Τέλος, θάταν ακόμη παράλειψη να μην τονιστεί η προσφορά των γυναικών που μέσα από φιλανθρωπικούς κι εκπολιτιστικούς συλλόγους δώσαν τη δική τους μάχη. Ονομαστά παραδείγματα αποτελούν: Ο **Σύλλογος Κυριών Μελενίκου**: Η **Αρμονία**, με πλούσια δράση στο Μακεδονικό Αγώνα. Η **Φιλόπρωχος Αδελφότης Κυριών Θεσ/νίκης**: Η **Φιλόπρωχος Αδελφότης Κυριών Εδέσσης**.

Το έθνος νιώθει απέραντη ευγνωμοσύνη προς όλες αυτές τις ηρωίδες γυναίκες της Μακεδονίας, για την πολύτιμη εθνική τους προσφορά, γιατί με τους αγώνες τους κρατήθηκε ο ελληνισμός της Μακεδονίας στην πατρογονική του γη και ζει σήμερα ελεύθερος.

HOMER
ε

BEAR
PATIENTLY,
MY HEART-
FOR YOU
HAVE
SUFFERED
HEAVIER
THINGS.

NATIONAL BANK OF GREECE

Since 1841

The National Bank of Greece is the largest banking institution in Greece. It controls a group of 25 companies - in banking, insurance, industry and tourism - which are among the largest and most profitable in the land.

The National Bank itself has over 550 branches in Greece and over 35 branches and offices abroad. It also controls 4 banking institutions at home.

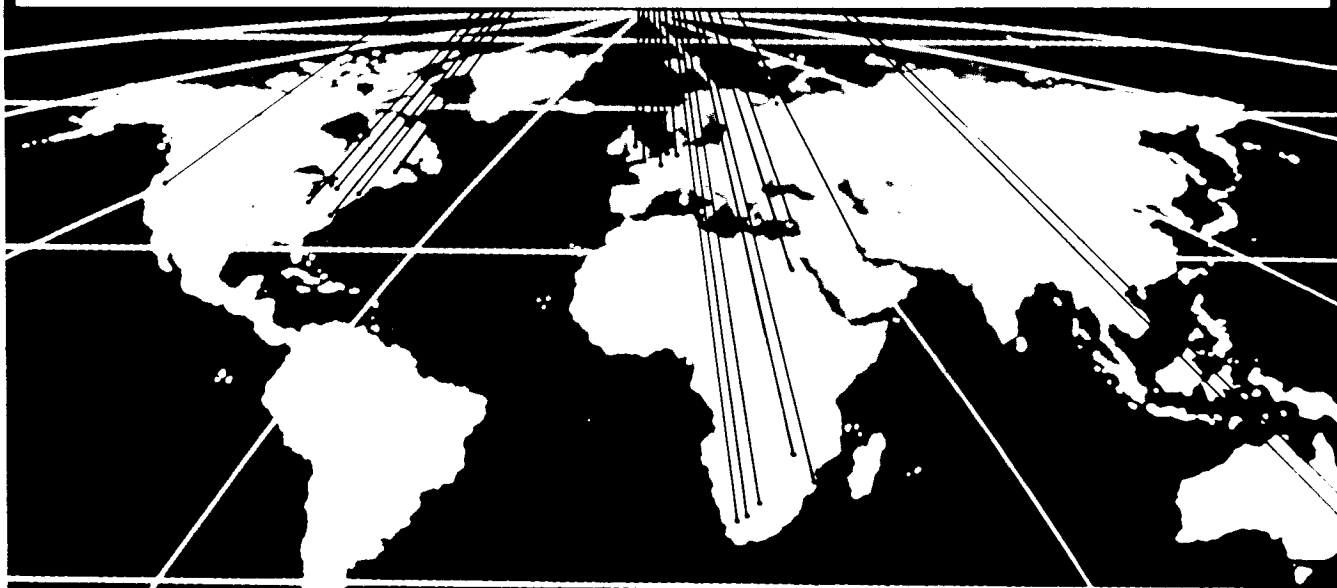
Doing business in Greece means doing business with the National Bank of Greece.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

140 και πλέον χρόνια τώρα, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του τόπου. Κύριος χρηματοδότης των φορέων της ελληνικής οικονομίας, στηρίζει με τρόπο δυναμικό τη βιομηχανία, το εμπόριο, τον τουρισμό, τις εξαγωγές. Ενισχύει δημιουργικά κάθε βιώσιμη επιχείρηση, μικρή ή μεγάλη.

Εξυπηρετεί με την ίδια προθυμία κάθε Έλληνα, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος με την πολύχρονη πείρα της και το βαθύ αίσθημα ευθύνης που χαρακτηρίζει κάθε της ενέργεια, έχει λύσεις υπεύθυνες και δημιουργικές για κάθε χρηματο-οικονομικό πρόβλημα. Ακόμα και για το δικό σας.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

από το 1841 μέχρι το μέλλον

SYDNEY: 51 Pitt St., Sydney NSW 2000
MELBOURNE: 114 William St., Melbourne, VIC. 3000

TEL.: (02) 27-7456
TEL.: (03) 670-0563

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΝΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

AUSTRALIAN INSTITUTE
OF MACEDONIAN STUDIES

